Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Holst, H. P.
Titel | Title:	Udvalgte Skrifter.
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 4
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : C. A. Reitzel, 1887-88
Fysiske størrelse | Physical extent:	6 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 52 8°
1 1 52 0 8 03298 4

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

UDVALGTE SKRIFTER

AF

H. P. HOLST.

FJERDE BIND.

DEN LILLE HORNBLÆSER. SOMMERREISER.

KJØBENHAVN.

C. A. REITZELS FORLAG.

1888.

Side

Hornet klinger atter 117

Revuen. 127

Hjemkomsten 138

Sommerreiser.

I. Til Finland og Rusland 153

II. Til Polen og Galicien 214

III. Paa Semmeringbanen til Triest 224

IV. Til Paris under Bombardementet 234

V. Over München til Oberammergau 260

VI. Til Tyrol 276

VII. Fra Athen til Kalamaki 297

DEN LILLE HORNBLÆSER.

I Nyboder.

I Rensdyrsgaden Nummer — ja,
Det husker jeg ei længer —
Der gaaer idag det trevent til,
Thi Mo'er med Hov'det hænger.

Mens Kaffekjedlen gaaer af Kog,
Og Rokkens Hjul staaer stille,
Hun visker taus de Taarer af,
Der ned ad Kinden trille.

Ved Fadet sidder hendes «Rad»,
Han stikker smaat og levner —
Blandt Nybo'ersfolk en Ægtemand
Saaledes man benævner.

Det er en Søgut, brav og flink,
Det skal der Ingen negte,
En Kjærnekarl, en rigtig Ulk,
Og Hjertet, det er ægte.

Han skotter hen til Konen smaat!
„Naa, Mutter! Tap for Tønden!
Det nytter ei, Du vander Høns —
Hvad hjælper Suk og Stønnen?

„Imorgen maa jeg dog afsted,
Imorgen Hekla letter,
Og den gaaer dog til Kielerfjord,
Hvormeget Du saa sprætter,"

— „Ja spot Du kun!" — „Stop, Reb i Seil!
Kom ikke med den Praten!
Har Du ei selv læst Kongens Ord
Heromme paa Plakaten?

„Nu, siger han, det gjælder om
At seire eller falde,
Og derfor stoler han paa os
Og trænger til os Alle!"

— „Ja, Søren! det er meget godt,
Det veed Du, med den Trængen;
Men jeg har ingen uden Dig ...."
— „Snak! Har Du ikke Drengen?"

Da klinger udenfor et Horn.
De muntre, kjække Toner
I Dør og Forstu' lokke frem
En Sværm af Nybo'erskoner.

Bestandig meer og mere nær
Nu Jægerhornet klinger;
Selv Søren seer af Vinduet ud,
Fra Døren Klinken springer.

Og see! med Hornet ved sin Mund,
Den høire Haand til Huen,
En lille Purk paa tretten Aar
Marcherer ind i Stuen.

En Sømandstrøie har han paa,
De hvide Buxer slingre
Omkring hans Been; nu gjør han Holdt
Og lader Hornet skingre!

Hvor er han varm, hvor er han rød!
Hvor Kinderne staae spændte!
Men Øiet leer saa glad, som om
Til ingen Sorg det kjendte.

Det leer til Fa'er. „Hold Munden, Dreng!
Hvad Pokker gaaer der a' Dig?"
Det leer til Mo'er. „Hvis er det Horn?
Hold op og læg det fra Dig!"

Men Drengen staaer saa stiv og strunk
Og blæser midt i Stuen,
Imens den flade Haand martialsk
Han holder op til Huen.

„Jens Peter! Tag Dig lidt iagt?
Nu vanker der" .... Med Latter
„En Lussing!" raaber han. „Ja vist,
Imorgen, lille Fatter!"

— „Hvor Du er svedt? Nu har igjen
Du løbet om paa Gaden
Og sprunget Buk og spillet Klink!
Kom, sæt Dig, her er Maden!" —

— „Nei, lille Mo'er! det er forbi!
Det bruger vi ei længer;
Men sulten er jeg, det er vist!"
Og Hornet bort han hænger.

Hans Øllebrød er alt fortært,
Nu kommer Æggekagen.
«Jo, I kan troe, at jeg har brugt
Mig dygtigt hele Dagen.»

— «Jens Peter, hvad skal Hornet til?»
— «Hør, Øllet, Mo'er! var syrligt ....
Hvad Hornet? Til at blæse op
For Tydskerne, natyrligt!»

— «For Tydskerne!» — En dygtig Bid
I Munden nu han putter.
«Ja vist! paa Tirsdag gaaer jeg ned
Til Slesvig med Rekrutter.»

— «Til Slesvig, Du! Gud hjælpe mig!» —
— «Ja, Mo'er! er det saa farligt?»
— «Vil Du i Krig? men plager, Dreng,
Da Fanden Dig skinbarligt?»

— «Min søde Unge! Ikke sandt,
Du vil blot Mo'er forskrække?»
Med store Øine Drengen seer
Forundret paa dem Begge.

„Nei, lille Mo'er! nei det veed Gud,
Det vilde jeg slets ikke!"
— „Hvad vil Du da, din Satans" .... skreg
Hans Fa'er med vrede Blikke.

— „Jeg gik i Kirsbærgangen ned
Imorges med Niels Gether;
Der stod en meget fornem Mand,
Det var en Stabstrompeter.

„Han lærer Drenge der paa Horn,
Og Drengene var' lange;
Men det gik ikke rigtig flot,
For de var ham for mange.

„Det saae jeg paa. Nu veed I nok,
Jeg trommer og jeg blæser
— Det har I selv jo tidtnok sagt —
Langt bedre, end jeg læser;

„Saa hjalp jeg ham og lærte En:
„Tilvenstre formeer Kjede!"
En „Avanceer!" En „Retireer!"
Og hvad de Ting nu hedde.

«Jo, I kan troe, det var Commers,
Og det gik flinkt fra Haanden;
Selv Stabstrompet'ren lo saa smaat,
Og jeg var glad i Aanden.

«Men da vi saa gik hjem, sa'e han:
Hør, hvis Du vil din Lykke,
Saa følg til Slesvig med og blæs
Der Tydskerne et Stykke;

«Saa giver Kongen Dig din Kost,
Tolv Skilling til i Penge;
En Snor paa Armen faaer Du med,
Saa kan Du aldrig trænge!

«Vil Du, saa sees imorgen vi
Igjen paa Institutet.»
«Ja nok, sa'e jeg, det var jo Spænd!
Og saa var Handlen sluttet!» —

— «Naa saa det var den? din» .... Og nu
Begyndte der at regne
En Strøm af Skældsord, som jeg helst
Dog ikke vil optegne.

Mens Fader skjændte, Moder græd,
Den Lille stod betuttet
Og ønskte blot, at han var vel
Igjen af Døren smuttet.

Hans Moder hviskede med Graad:
„O Gud, hvor skal det gaae os?" —
„Nei, sikken En, saa han vil slaaes!
Saa kan vi sagtens staae os!

„Men der bli'er Intet af, Mosjø!
Kom Du! Jeg skal Dig flytte
Med samt din Krig! Hvad vil Du der?"
— „Fa'er! jeg vil gjøre Nytte."

— „Hvad, Nytte! Du?" — „Ja, hvis jeg kan,"
Sa'e Drengen med lidt Stammen,
„For Kongen trænger, staaer der jo,
Nu til os Allesammen."

— „Naa saa det staaer der! . . . Det er sandt . . .
Det gjør han jo desværre!
Ja vær' s'go! reis med Gud, og kom
Tilbage med Vorherre!"

«Tak, tusind Tak!» skreg Drengen, og
Den sidste Bid han propped
I Munden, mens han med et Sæt
Sin Fa'er om Halsen hopped.

«Tak lille Fa'er! Nu er jeg glad,
Saa glad som Fisk i Vandet!
Jeg skal vist ei Dig gjøre Skam,
Kan ei jeg gjøre Andet!

«Og græd kun ei, min egen Mo'er,
Det har slet ingen Fare!
Ukrud forgaaer ei, veed Du jo,
Jeg ta'er mig nok ivare!»

Afsked.

Den næste Morgen Hekla gaaer
For fulde Seil sydefter;
Den længtes efter første Gang
At prøve sine Kræfter.

Endnu har den kun vugget sig
I Leg paa kruste Vover;
Den kjender ei det vrede Brag
Af tordnende Kartover.

Den har ei sittret under Drøn
Af Lag fra Batteriet,
Og ingen fjendtlig Kugle har
Dens Skrog til Kamp indviet.

Den har ei hørt de Faldnes Hvin,
Der gjennem Braget lyde;
Dens blanke Dæk har end ei seet
I Strømme Blodet flyde.

Men som en Mø, der første Gang
Til Dandsepladsen haster,
Den iler frem, gratieust og let,
Og Skum fra Siden kaster.

Den duver lidt, men som en Piil,
Der springer let fra Strengen,
Den flyver nu i sikker Fart
Hen over Bølgesengen.

Og hør! fra Skandse og fra Bak
En Afskedshilsen klinger;
Fra Bryggen Svaret følger strax,
Mens Hattene man svinger.

Men forrest i den hele Flok,
Der see vi Purken atter;
Hurra for Hekla raaber han
Og Hurra for sin Fatter!

Med vaade Blik paa vaaden Vei
Hans Moder Skibet følger,
Saalænge til dets Mastetop
Sig fjernt bag Bølgen dølger. —

— Paa Volden over Nørreport
I Linie opmarcheret
Staaer næste Dag et Jægercorps,
Vel pudset og armeret.

Og Morgensolen skinner smukt:
„Frisk Mod, I danske Drenge!"
Og Morgenvinden vifter mildt:
„Farvel, farvel saalænge!"

Musiken spiller op, og rask
Gelederne formeres,
Commandoraabet lyder — see!
Der skuldres, præsenteres!

Nu Corpsets Chef med Staben ned
For Fronten langsomt rider;
Og med Fortrøstning kjækt hans Blik
Hen over Rækken glider.

Saa taler han, og dybt hans Ord
I Hjerterne gjentone;
Der er kun En, som hører ei —
Det er vor Nybo'erskone.

Hun hører ei hans varme Ord,
Hun seer ei Fanen vaie,
Hun har kun Øie for sin Dreng,
Sit Hjertes bedste Eie.

Der staaer han paa den høire Fløi
Med underlige Tanker:
Hans Øre sluger hvert et Ord,
Og Hjertet heftigt banker.

Da falder Blikket paa hans Mo'er —
Hvor er hun bleg og stille!
En Strøm af Taarer styrter frem
Af Drengens Øine milde.

«Tilhøire med Sectioner sving!»
Nu ned ad Linien lyder.
Han retter flux sin lille Krop,
Og Hjertet op han skyder.

Saa sætter han sit Horn til Mund
Og blæser nok saa lystigt;
Mens Taaren brænder til Adieu,
Han flytter Foden trøstigt.

Men Vinden tørrer Taaren bort,
Og Sukket den bortveirer,
Og snart det lette Ungdomssind
Sin Hjertesorg beseirer.

Mens han i Livet haster ud,
For der sin Sorg at glemme;
Hans Mo'er gaaer langsomt til sit Hjem,
For trofast den at gjemme;

Thi Sorgen flyer den unge Fod,
Den hurtige og lette,
Men klynger centnertung sig til
Den gamle og den trætte.

Den flyer for Den, der tumler sig
Paa Livets muntre Scene,
Men fæster stadig Bo hos den,
Der er forladt og ene!

Men vi vil ogsaa tumles nu,
Hvor Livets Bølger røre
Sig friskest, og hvor stærkest vi
Dets fulde Pulsslag høre;

Thi dvæle vi ved Marchen ei,
Dens Træthed og dens Kjede,
Men med et dristigt Spring vi staae
I Slesvig allerede!

Bivuak.

Det er en Aften i April,
En Aften kold og luftig;
Henover Marken lægger sig
En Taage, klam og duftig.

Hvergang et Vindstød splitter den,
Og Taagens Slør sig letter,
Colonner i det Fjerne sees
Og Glimt af Bajonnetter.

Fra Perbøl, Kliplev, Rinkenæs
De stærkt sig trække sammen,
Og i det triste Landskab her
De trindtom danne Rammen.

Den hele Egn er nøgen, barsk
Og skræmmer med sin Vildhed,
Men stemmer godt med Aftnens fast
Uhyggelige Stilhed.

Den bli'er kun stundom afbrudt af
Et Raab, hvoraf man gjetter,
At hist og her, i Lyngen spredt,
Staae enkelte Vedetter.

Men hvad er det? Bag Skrænten hist,
I Læ af Granestammer
Og purlet Krat, med rødligt Skjær
En Vagtild muntert flammer.

Og rundtomkring det varme Baal,
Der blusser kjækt iveiret
Og sender Gnister vidtomkring,
En Feltvagt har sig leiret;

Her gaaer det broget til, thi hver
Er Kok for egen Regning
Og laver til, som han kan bedst,
Sin Naturalforpleining.

Feltflasken er i flittig Brug.
Mens Nogle koge, brase,
De Andre sidde nok saa lunt
Og løie sig og dase.*)

En nikker med Gevær i Arm,
En ligger plat paa Maven,
En drømmer paa Regentsen sig
Og En i Dyrehaven.

*) Provindsielle Udtryk for: at dovne.

Her tørrer En de vaade Skoe,
En Anden Kjødet rister;
Her snorker En paa vissent Løv,
Her En paa sit Tornister.

Men Flammen flakker med sit Skin,
Og lunefuld den kaster
Det snart paa En, og snart igjen
Det til en Anden haster.

Hvi blive alle Mand med eet
Saa lystige tilmode?
Det er en liflig Punschelugt,
Der bringer Alt paafode.

Og Skaffer er den smaa Hornist
Derude fra Nyboder,
Han, som vi saae tog Afsked nys
Med Taarer fra sin Moder.

Han er saa kaad og lystig som
Det unge Føl paa Marken,
Han er saa rask og vever som
Den lette Raa i Parken:

Naar Folkene forsmægte fast
Og med Geværet slingre,
Saa synger han, saa jodler han
Og lader Hornet skingre;

Naar de af Træthed segne vil,
Han henad Veien haler
Og gaaer paa Hænderne, slaaer Hjul
Og gjør Saltomotaler;

Med tusind Puds han veed saa snildt
At muntre og at vække —
Hvad Under da, at han alt nu
Er Corpsets Kjæledægge?

Mens Drengen skjænker rundt til hver
Med høit opsmøgne Ærmer,
Med et man hører raske Skridt;
En Officeer sig nærmer.

Og i et Nu de alle staae,
Belyste stærkt af Luen,
Med Glasset i den ene Haand,
Den anden op til Huen.

Det er en høi og kraftfuld Mand;
Hans klare Øie smiler
Saa ærligt, mildt, men om hans Mund
Et Træk af Tungsind hviler.

Et Glas han griber: „Ret saa, Børn!
Iaften vil vi drikke!
Imorgen skal vi slaaes, Godtfolk!
Saa maa ei Bøssen klikke!"

Imorgen! slaaes! .... Et Hurraraab
Gi'er Gjenlyd vidt paa Egnen,
Og alle Mand sig flokke tæt
Med Jubel om Cap'tainen.

„Jeg drikker paa den første Seir
Og paa" — hans Øie flammer —
„En rask og smuk Soldaterdød
For Den, som Loddet rammer!"

Saa gaaer han bort, alvorlig mild,
Men Jublen faaer ei Ende;
Langt ud paa Nat man hører end
De muntre Ungersvende.

Nu Møie, Træthed, Alt er glemt,
Thi Glæden strax forsoner.
Og Sangen klinger, blød og stærk,
Med fædrelandske Toner.

See, Baalet knittrer muntert med,
Og dobbelt blusser Flammen;
Med Sang og Skjemt man vexler — til
Det sover ind Altsammen.

Men Den, som sover allersidst,
Det er vor Ven, den Lille.
Jo meer de Andre synge op,
Des mere bli'er han stille.

Han grunder paa Cap'tainens Ord
Og paa hans Alvorsmine,
Og Billeder i broget Tal
For Tankerne fremtrine.

Han lytter til de kjendte Lyd,
De varme, danske Sange,
Som han derhjemme tidt har hørt
Og sunget mange Gange;

Men nu som nye de synes ham,
Thi deres skjulte Skatte,
Hvad dybt de gjemme i hvert Ord
Kan første Gang han fatte.

Tilsidst hans Tanke flygter træt
Tilbage til hans Moder,
Og, træt af Grublen, ankrer den
Derhjemme i Nyboder;

Saa læser han sit Fader vor
Og beder fromt om Seiren
Og slumrer ind saa sødt og fast,
Til der bli'er Larm i Leiren.

En Klapjagt.

Hvor ned til Bau den nye Vei
Sig bøier bredt og sandet,
Der ligger Kroen Bommerlund
Bekjendt i hele Landet.

Der Bonden søger stadig ind,
Om nok saa stærkt han haster;
Til den at kjøre tørt forbi
Han aldrig sig formaster.

Sin Bommerlunder maa han ha'e,
Som kradser, og som brænder —
Det er den bedste danske Snaps,
Det paastaaer hver en Kjender.

Men der, hvor ellers tunge Læs
Man holde seer i Række,
Og Studene langs Veiens Grøft
De svære Kroppe strække —

Der Scenen er forandret nu,
Thi gjennem Hegn og Hækker
Soldater trindtom myldre frem,
Saa langt som Øiet rækker.

Det svære, stærkt bespændte Skyts
Tungt henad Veien ruller,
Og Trainet med de røde Flag
Rask følger det med Bulder.

Hestfolket rykker langsomt frem.
See! alle Vaabenarter
Nu stille paa den aabne Mark
Med vaiende Standarter.

Her sprænger over Marken hen
En Sværm af Ordonnantser;
Hist Ambulancen ordner sig
Med sine Flag og Landser.

De blanke Hjelme glimre smukt!
Hvorhen man Øiet retter,
Saa blinker det, saa funkler det
Fra Sabler, Bajonnetter.

Det Hele gaaer saa roligt af,
Saa dagligdags og stille,
Og Alle see saa glade ud,
Saa venlige og milde.

Den seige, sindige Natur,
Den Ringeagt for Farer,
Som siden vi beundred tidt,
Alt her sig aabenbarer.

Vor Feltvagt fra iaftes see
Vi foran i Colonnen;
Og hos Cap'tainen gaaer vor Ven —
Han har sit Horn i Haanden.

Saa sorgløst slentrer han foran
Og fløiter nok saa sikker
Med Blikket paa den lille By,
Der udfor Veien ligger.

Da piber over Hov'det hen
En Kugle ubeleiligt —
«Saa Du kan ogsaa fløite, Du?»
Lo Drengen. «Det var deiligt!»

Og fleer og flere følge paa
Fra Hegnet foran Byen:
«Det regner jo! Hvor det er slemt,
Vi glemte Paraplyen!»

Men snart faaer Visen anden Lyd,
Thi Jægerne i Kjede
Gaae muntert fremad, to og to,
Og sig paa Marken sprede.

Fra Hegnet knalder Skud paa Skud;
En hvidlig Damp bedækker
De nøgne Buske tykt og tæt,
Saa langt som Hegnet rækker.

Nu faaer han travlt, den smaa Hornist.
Der faldes ned, chargeres,
I Stormløb Jægerne gaae paa,
Og snart er Hegnet deres.

Men som en opskræmt Fugleflok,
Der svirrer ud fra Kornet,
Flye Turnerne ad Byen til —
„Blæs Avanceer! Brug Hornet!"

Saa lyder høit Cap'tainens Røst,
Et kraftigt Hurra klinger.
„Ret saa! Kun fremad, uforsagt!"
Og kjækt han Sablen svinger;

Men i det samme synker mat
Hans Arm, og Klingen glider
Af Haanden ud .... man styrter ham
Til Hjælp fra alle Sider.

Han hvisker mat: „Det er forbi!
Tak Børn! lad mig kun ligge —
Gjør Eders Pligt! Kun fremad, frem!"
Men nei, de lystre ikke.

Af deres Bøsser hurtigt de
En Baare har ham dannet;
De lægge ham med Graad derpaa,
Af Smerten overmanded'!

Men Drengen staaer med vilde Blik,
Og hulkende han stammer:
„En rask og smuk Soldaterdød
For Den, som Loddet rammer!"

Men da han bæres bort, sit Horn
Til Munden Drengen bringer
Og blæser, hør! et Avanceer,
Der vildt, fortvivlet klinger;

Og, uvilkaarligt grebne, nu
Som Rasende de stevne
I Stormskridt henad Byen til,
For blodig ham at hevne.

De sætte over Grøft og Hegn.
Bag Plankeværk og Mure
Har Tydskerne sig dækket, og
I Baghold lumsk de lure;

Men uforsagt de storme løs!
I Haver og i Grøfter
De jage Fjenden lystigt op
Som Vildt i Skovens Kløfter;

Og Bøssen knalder Skud paa Skud —
Snart flygter hele Klatten
Med blege Miner, store Skjæg
Og lange Fjer i Hatten.

Colonner stærkt nu rykke frem;
Men Fjenden er alt jaget
Til Harritslev. I Passet der
Sin Stilling har han taget.

Nu bli'er der Liv! Nu gaaer det løs!
Det dundrer over Broen:
Artilleriet kjøres op
Paa Bakken Syd for Kroen.

Nu glimter det, nu brager det
De tunge Kugler suse
I Luften hen med Bud og Svar,
De falde og de knuse.

Paa Marken staaer en hvidguul Røg,
Der halv tilhyller Kampen,
Og kun de korte, røde Lyn
Man skimter gjennem Dampen;

Men naar den for en stakket Stund
Igjen sig bort forføier,
Man seer hvor muntert de gaae frem
De kjække røde Trøier.

Selv Holdning, Blik forvandlet er;
De tunge stærke Lænder
Bevæge rythmisk sig og smukt —
Man neppe dem gjenkjender!

— Mens Defileet bli'er forceert
Og tages rask af Vore,
Faaer Kampen gradviis Præget af
En Klapjagt i det Store.

Ad Nyhus til de jages vildt
Henover Høi og Banke,
Mens Skibene fra Flensborgfjord
Bestryge deres Flanke.

Ved Kobbermøllen skareviis
Omringes de og fanges —
Og Bülows, Ryes Navne her
Skal nævnes blandt de Manges;

Thi disse To — ak Gravens Mulm
Den ene alt omskygger! —
De fletted her det første Blad
I Krandsen, som dem smykker.

— Nu blev der tyst. Hvor Kampen nys
Rased i al sin Vildhed,
Der milevidt paa Mark og Eng
Sænker sig Aftnens Stilhed.

Og Aftensolen leer saa mildt,
Naturen venligt aander,
Mens Marchen gaaer til Flensborgby
I sluttede Colonner.

Med Sang og Spil det fremad gaaer;
Dog Jubelen forstummer:
Thi hvor mod Byens nordre Port
Alleen smukt sig krummer —

Der ligger, strakt i Sandet hen,
Ved hvert et Træ en Falden;
Her strømmer Blod af Brystet ud
Og hist af Hovedskallen.

Det var en Ynk, et Smertens Syn
At see de blege Larver,
Som Aftenrøden fast med Spot
For sidste Gang nu farver.

Og en af dem, halv Dreng endnu,
I Dødskamp Blikket sender
Til Præstegaarden ligefor,
Der ud mod Fjorden vender.

Det er, som om hans stive Blik
Forbandelsen udslyngte
Imod hans egen Fader, der
Med Brøde ham betyngte.

De mørke Billeder dog snart
Fortrænges og forjages,
Thi overalt, fra hvert et Hus,
Med Hurraraab der flages.

Et mægtigt Dannebroge hist
Paa Torvet muntert vaier,
Og Søfolk synge Flagets Pris,
Der fører os til Seier.

See! Gaden bølger som en Flod!
I Vinduer og Karnapper,
I Dør og Forstu', overalt
Paa Tage og paa Trapper —

Man Hoved kun ved Hoved seer!
Hør! Jubelen bevinges!
See, tusind Hænder hilse mildt,
Og tusind Flag der svinges!

Selv Børnene, de bittesmaa,
Med Dannebroge vifte —
Det er, som om en Fremtidspagt,
En hellig, alt de stifte!

Den gamle Lieutnant.

Men apropos, hvor blev han af,
Hornisten, som vi glemte
I Stridens Hede, just som han
Sit Avanceer istemte?

Der sidder ved „Stadt Hamburg" han
Paa Trappen, træt til Døden,
Dog mærker han ei stort dertil —
Han skriver ufortrøden.

Paa Skjødet sin Chakot han har.
Paa den Papiret ligger;
Med Streger op og Streger ned
Gaaer Haanden nok saa sikker.

„Min kjære Moder!" skriver han,
„Du bliver vist fornøiet,
Naar Du faaer hørt, at jeg er rask
Og ordentlig med Tøiet.

„Jeg passer paa det som en Smed,
Jeg børster, og jeg banker,
Thi hvor jeg gaaer, og hvor jeg staaer,
Er Du i mine Tanker.

„Kun Frakken har en lille Rift.
Det gik blot den som Fleres;
Men, lille Mo'er, vær ikke vred,
Den kan nok repareres.

„Og Skylden er ei heller min,
Jeg fik den før paa Bakken —
Der en forfløien Kugle kom
Og gik mig gjennem Frakken.

„Thi det er sandt, det glemte jeg!
Vi Tydskerne har feiet
Den hele Dag, og Du kan troe,
De ordentlig sig neied.

„De rendte, som de kunde bedst;
Men vi var' ikke dovne,
Og jeg har blæst den hele Dag,
Saa Kinderne er' hovne.

„Forresten er jeg ganske heel, —
Vær Du blot ikke bange,
Thi Tydsken skyder altfor høit
Og træffer kun de lange!

„Men jeg, som er saa lille, jeg
Kan sagtens fra ham smutte —
Nu veed af Nyt jeg intet meer,
Og derfor vil jeg slutte.

Hils Caro, hils den gamle Knud,
Hils ogsaa Christian Gether,
Men selv Du hilses allermest.
Din lydige Jens Peter.»

— Da lyder tæt ved ham en Røst,
En Bas af Prima Sorten;
„Hei Kammerat! hvad gjør Du der?
Skriver Du paa Rapporten?» —

— „Aa ja saamæn,» han svarer kjækt,
„Men den er til Nyboder!» —
— „Giv hid! ... Ei, ei! ... Ølvarmeri! ...
Lidt Kjælenskab til Moder!»

Det er en Lieutnant paa Halvtreds
Med Lemmer som en Kæmpe,
Og Blik og Miner tyde paa,
Han farer ei med Lempe;

Men trods hans Barskhed er der dog
Et lille Træk ved Munden,
Der vidner, at hans Væsen er
Godmodigt, mildt i Grunden.

Han brummer først, saa seer han surt,
Saa atter lidt det klares;
Men Drenger retter paa sin Krop
Og tænker: Gud bevare's!

„Den Satans Dreng! Nej, vil man see! ....
Det har han selv sat sammen!" —
— „Ja det er vistnok meget dumt!"
Han svarer med lidt Stammen.

— „Hvad, meget dumt! Er Drengen gal?
Jeg siger, det er kløgtigt.
Troer han, Mosjø, jeg kan ei see,
Hvad der er sundt og dygtigt?

„Er jeg et Fæ, en Dromedar? .....
Hvad staaer han der og ryster? ....
Naa Hov'det op! Frisk Mod, Krabat!
Du er da ingen Kryster? ....

„Jeg er lidt brøsig, ikke sandt?
Det er de gamle Nykker
Fra dengang jeg var Bombardeer —
Det tidt endnu mig trykker.

„Nu er det ovre. Har Du spiist?
— „Nei, ingen Ting," sa'e Gutten.
— „Ih, stakkels Fyr! saa følg med mig
Og faa Dig lidt i Skrutten.

„Saa! Rask Krabat! Jeg lider ei,
At man med Hov'det hænger,
Og husk, Du har i mig en Ven,
Naar til en Ven Du trænger;

„For jeg skal sige Dig, men det
Kan mellem os To blive,
Jeg har en Pokkers stor Respekt
For Alle, der kan skrive.

„Hvorfor? Det siger jeg Dig ei,
Men det skal selv Du gjette,
Og hvis dit Blik ei lyver glubsk,
Saa træffer Du nok det Rette."

I Slesvig.

Det var den første smukke Dag,
Den første Gang vi prøved
I Kampen os, den første Gang
Os Seirens Ruus bedøved.

Hvor smager efter slig en Dag,
Naar man har fastet længe,
Flensborger-Østers, kraftigt Øl
Og varme, bløde Senge!

Men Herligheden varer kort,
Og Hvilen er kun stakket,
Thi Trommen gaaer, og i et Nu
Tornisteret er pakket.

Man griber Bøssen, trykker varmt
Sin vakkre Vært i Haanden,
Og fremad, marche! med munter Sang
Mod Slesvig gaaer Colonnen.

Ved Helligbæk gjør først man Holdt
Og speider efter Fjenden;
Han synes sprængt og veiret bort
Som Avnerne for Vinden.

Dog rykker man forsigtig frem,
Ved Store Solt camperes;
En Escadron Husarer frem
Ad Slesvig til pousseres.

Det er alt ud paa Aften, da
Den Gottorp har sig nærmet;
Mod Slottets Port den rykker frem,
Af Mørkningen beskjærmet.

Et lystigt Indfald Chefen faaer,
Et Indfald for Husarer:
«Hvad om vi Byen tage selv? —
Lidt Vrøvl det altid sparer.»

Som sagt, saa gjort! Med væbnet Haand
De gjennem Slottet trænge;
Tæt sluttede, i strakt Galop
De hen paa Torvet sprænge.

Der blæse lystigt de Alarm,
Og, uden Frist at levne,
Flux Byens Magistrat og Raad
De ned paa Torvet stevne.

Imens Champagnen knalder her,
Bli'er Byen proklameret
— I Kongens Navn, med Hurra — som
Retmæssig occuperet!

Og Meldingen bli'er skreven, mens
Urolig Hesten sparker:
«Den tiende paa Slaget Tolv
Er Slesvig tagen. Marcher.»

— Den næste Dag ved Middagstid
Man rykker ind i Staden;
Men Alt er tyst som i en Grav,
Og ingen Folk paa Gaden.

Den smukke By, der speiler sig
Kóket i Sliens Vande,
Har trodsigt viklet Sløret om
Sin før saa muntre Pande;

Og som en Skjønhed, knipsk og kold,
Der Beileren foragter,
Den hyller sig i Taushed ind
Med stolt paatagne Fagter.

— I Lolfusz staaer en Bygning, som
Er til Hotel forvandlet;
Der bli'er hos Madam Etzelbach
Man ypperlig behandlet.

Det er en prægtig Kone, som
Om Dansk og Tydsk ei spørger;
Hun passer kun sit Kjøkken og
For sine Gjæster sørger.

Der sidder ved et godt Glas Punsch
Vor Lieutnant; det er silde.
„Den Satans By!" han brummer vredt,
„Her skal man ligge stille!

„Hvis det skal vare længe ved,
Taalmodigheden svigter!
Jeg kan ei taale for min Død
At see paa de Gesigter.

„Det lumpne Pak! man tydeligt
Kan see paa deres Miner,
At Preusserne de vente paa,
At Længselen dem piner.

„Men mine Folk de lægge hen
Paa Halm og Straa, de Stakler!
Og ligemeget frugter det,
Jeg hver Dag gjør Spektakler;

„Thi Øvrigheden hører ei,
Naar man paa Døren dunker —
De smurte Haser allerførst,
De skjændige Hallunker!

„Gud give blot en Timestid
Justits jeg holde maatte!"
En Slurk han tog. Han synes ret
Ved Tanken sig at gotte.

Og saa en Slurk igjen han ta'er;
Men i det samme stikker
Den smaa Hornist sit Hoved ind
Ad Døren mildt og nikker.

„Herind, Krabat! Hvad vil han her?
Nei, see mig blot til Knegten!
Rask! høire Haand til Skyggen, Du!
Man glemmer ei Respekten.

„Saa! Hvorfor søger Du mig her!»
— „Jeg troede ....» „Spar kun Troen!
Du vidste, ikke sandt, at mig
Man træffer bedst paa Kroen.

„Hvad vil Du saa?» — „Hr. Lieutnant ... jeg» ...
— „Naa muntert! ud med Sproget!» —
— Jeg vilde gjerne vide .... hvad
Er Perfidi for Noget!»

— „Hvad, Perfidi» — „Ja Perfidi
Mod Kongen og mod Staten?» —
— „Ja, seer Du, Perf ... det er ... bliv lidt ...
Det var da som syv Satan!

„Jeg veed det, Du .... naturligviis! ....
Det ligger mig paa Tungen;
Men det er, som der sad en Prop
Og stoppede for Lungen.

„Ifald min Oberst var her blot,
Saa skulde han nok svare —
Der er slet ingen Ting paa Fransk,
Som han ei strax kan klare.

„Forresten er det noget Ondt,
Stol Du kun derpaa ganske!
Hvis ei, saa så'e man det paa Dansk
Og sparte sig det Franske.»

Saa tømmer han sit Glas. Et nyt
Paa Timen man ham bringer.
„Drik, hvis Du vil! .... Ja ja, lad vær'!
Man Godt i Ondt ei tvinger.

„Det har just heller ingen Hast,
Det kan Du tidsnok lære —
Kanskee sgu' det var allerbedst,
Om reent Du lod det være;

„For Drik er noget bandsat Tøi —
Gemeenligviis det hænder,
At, faaer man først begyndt, saa veed
Man aldrig, hvor det ender!

„Først synes man, det er saa rask,
Man drikker for at prale,
Saa drikker man af Vane, og — .
Saa ligger man paa sin Hale.

„Vær derfor paa din Post, min Dreng!»
— Tilbunds han tømmer Glasset —
„Tag Dig iagt! gjør dit Bestik
Og hold Dig til Compasset.

„Med mig er det en anden Sag,»
Han slutter lidt forlegen,
„For jeg er stærk og taaler nok
En Smule over Stregen.

„See saa! Nu er jeg færdig. Kom!
Her Væggene har Øre,
Og jeg kan see, Du Noget har
Paa Hjertet, jeg skal høre.»

Aftenvandring.

Hvor skinned Maanen mildt og klart,
Imens de gik paa Stien
Langs Dæmningen, der slynger sig
Ved Gottorp rundt om Slien!

Hvor tindred Stjerneskaren mildt
Veivisende for Foden!
Hvor klang Musiken blødt og blidt
Fra Slottet over Floden!

Og Aftenvinden lufted frisk,
Og Aftenhimlen hvalte
Sit dunkle Telt saa dybt og blaat,
Imens den Lille talte.

I Kjøbmandsgaarden — sagde han —
I hans Kvarteer paa Kvisten,
Der laa en Syg ved Siden af —
Det hed sig Contoristen.

Men det var ingen Contorist
Trods Alt, hvad de fortalte —
Iforgaars havde selv han hørt,
At de „Hr. Graf" ham kaldte.

Den sidste Nat han vaagned ved
En voldsom Larm derinde;
Det var den syge Mand, der slog
Omkring sig som iblinde.

„Da Støien nuu blev altfor slem,
Gikk jeg derimod." sa'e Drengen;
„Der laa ham som en Gal og vred
Og kasted sigg paa Sengen.

„Han skjændte, støied, græd og lo
Og skregg af alle Kræfter;
Paa Bordett to Pistoler laae,
Dem strax ham snapped efter;

„Men jegg, som er lidt meer adræt,
Jeg negled dem itide,
Endskjøndt hans Øine rulled fælt
Og vendte udl det Hvide;

„Saa bandte han paa Tydsk og Dansk;
Men dett var mok paa Tiden
Jeg kom, thii Blodet vælted ud
Af Panden og af Siden.

„Nu blew sam from han som et Lam;
Jeg vasked og forbandt ham
Og pusled om ham altsom bedst,
Til Søvnen overvandt ham.

„Saa sov han noget; men hans Søvn
Kun daarlig var beskaffen,
For hvert Minut saa foer han op
Og skreg, at det var Straffen;

„Saa nævnte han de Ord fra før
Og jamred paa sin Pude; —
Imorges Doktoren har sagt,
At det med ham er ude.»

— „Guds Død! det siger Du først nu!
Saa Du med Fjenden hæler!
Veed Du da ei, din Satans Dreng,
At Hæler er som Stjæler?»

— „Jo vel, det veed jeg, og det har
Bekymring nok mig skaffet;
Men Tingen er, jeg synes» : . . . „Hvad?»
— „Jeg synes, han er straffet!

„Jeg husker paa, min Mo'er har sagt,
At Straffen er Vorherres,
Og naar Vorherre har fældt Dom,
Kan Andre spare deres.

„Han har jo faaet sin Bekomst.
Saa tænkte jeg, man kunde
Vel sagtens la'e ham døe i Ro,
Det Ingen vil misunde.»

Den Anden svarer med et „Hm!»
Og nok et „Hm!» der følger;
Forgjeves Drengen pønser paa,
Hvad bag det „Hm!» sig dølger.

Tilsidst han standser ved et Hus:
„God Nat! Nu er jeg hjemme!» —
„God Nat igjen!» ham svarer kort
En but, vredagtig Stemme.

Men Drengen grædefærdig staaer
Og nøler end paa Trappen.
Den Anden gaaer; dog er det som
Man holdt ham fast i Kappen.

Han vender sig, og med en Røst,
Der varm fra Hjertet trænger,
„God Nat, min Dreng!» han raaber. — „Hvad?
De er ei vred? ei længer?»

— „Hvad vred? Jo paa mig selv, fordi
Jeg seer, jeg har gjort ilde, ...
Fordi jeg skulde giftet mig, ...
Fordi det er forsilde; ....

„Kort sagt, fordi jeg ikke har»
— Han kneb ham i hans Øren —
„En Dreng som Dig! Nu kan jeg staae
Og skamme mig bag Døren.»

— „God Nat, Papa!» den Lille lo.
— „God Nat, min Søn!» han smilte,
Og hjertelet og hjerteglad
Til Kvisten Drengen ilte.

„Den forlorne Søn.“

Men da han ind ad Døren treen,
Da blev han ganske stille,
Og et alvorligt Udtryk kom
I Øinene de milde.

Han tænkte paa den syge Mand,
Der laa og led derinde;
Hans blege Træk, hans Skyld og Straf
Med eet ham randt isinde.

Han stilled sig ved Døren først,
Han holdt sit Veir og lytted,
Saa traadte sagte han derind,
Og Lampen lidt han flytted.

Dens Skjær faldt paa de blege Træk —
Hvor var de fine, smukke!
Hvor glimred disse Øine, som
Saa tidligt skal sig lukke!

Thi som en mørk, alvorlig Gjæst,
Usynlig dog for Andre,
Ved Gjærdet hvisker Døden alt:
„Kom! følg! Nu skal vi vandre!“

„Ræk mig din Haand! Et Skridt endnu!
Den dybe Kløft er jevnet.“ —
Hans Øine møde Drengens Blik,
Han hvisker: „Jeg er stevnet.“

Den Lilles Blik er fyldt med Graad,
Han vil sig sagte fjerne.
«Nei, bliv! din Nærhed gjør mig godt,
Den trøster mig.» — — «Ja gjerne.»

— «Har Du en Bog?» — «Jeg troer, jeg har
Det nye Testamente;
Den ligger i Tornistret vist —
Nu skal jeg strax den hente.»

— «Den er ... paa Dansk vel ... ikke sandt?»
Til Kinden Blodet farer.
— «Naturligviis, det er min Mo'ers!
Her er den!» Drengen svarer.

«Hvad skal jeg læse?» — «Hvor Du vil.»
Saa slog han op -iblinde;
En Haand usynlig førte hans
Og lod ham Stedet finde.

Og hør! ved Lampens hvide Skin
Den rene Barnestemme
Nu læser Evangeliets Ord,
Som Frelsen i sig gjemme:

„En Mand var rig paa Gods og Guld
Og havde tvende Sønner;
Den Yngste af dem trængte ind
Paa Faderen med Bønner:

„Giv mig min Lod, min Arvepart!
Jeg kjedes her i Hjemmet!
Han fik den, reiste bort og saae
Saameget Nyt og Fremmed —

„Og svælged der i fremmed Land
Og Gods og Guld forødte,
Til Armod banked paa hans Dør
Og ham til Arbeid nødte.

„Men det begav sig, at der kom
Stor Hungersnød i Landet,
Og see! en Dag han henstrakt laa
Forsmægtende i Sandet.

„Da gik han i sig selv: „Hvorfor
Vil her jeg gaae tilgrunde?
Min Fader mætter hjemme jo
Hver Dag saa mange Munde.»

„Saa gik han til sin Faders Hus.
Der han sig nærmed Hjemmet,
Saae Faderen ham langtfra staae
Bedrøvet og beskæmmet.

„Og denne ynktes saare strax,
Gik hen til ham og lagde
Sin Arm om ham og kyssed ham;
Men Sønnen frygtsomt sagde:

„Jeg har forsyndt mig svarlig haardt
Mod Gud og mod Jer Alle,
Og jeg fortjener ei, at Du
Mig meer din Søn skal kalde.» —

„Men sine Husfolk glad i Sind
Hans Fader kaldte sammen:
„Den Dag, min Søn er kommen hjem,
Vi feire vil med Gammen.

„De kosteligste Klædebon
Og Liin til ham nu bringer!
Bind flux Sandalen om hans Fod,
Sæt Ringen paa hans Finger!

„Og slagter saa den fede Kalv
Og gjører Jer tilgode!
Idag skal Alle glæde sig
Og være veltilmode:

„Thi denne Søn, der før var død,
Er nu for Livet vunden,
Thi denne Søn der var fortabt,
Han er nu atter funden!»

Saa læser Drengen langsomt, mens
I Natten taus og stille
De rige Ord fra Læben flød
Som Perler fra en Kilde.

Og som en venlig Aftendug
Den Døende de kvæged,
Og som en Balsam, stærk og fin,
Hans syge Sind de læged.

Et Hav af Taarer styrted frem
Og ned ad Kinden trilled,
Og som et Solglimt gjennem Regn
Et Smil om Munden spilled.

„Du bliver hos mig, ikke sandt?»
Sin Haand han Drengen rakte.
— «Jeg bliver,» svarte han, og fromt
Sin Haand i hans han lagde.

— «Tak for alt Godt!» han hvisked mat
Med neppe hørlig Stemme;
Saa tog han frem et Blad og skrev:
«I Elskede derhjemme!

«Min sidste Tanke søger Jer
«Og mine sidste Sukke.
«Tak Gud! En dansk og trofast Haand
«Vil mine Øine lukke.»

Et Navn han hvisked. «Bring det did,
Naar Du til Rendsborg kommer! ....
Du kommer der .... jeg veed det vist ....
Jeg staaer jo for min Dommer.»

Saa sank han mat paa Puden ned.
Paa eengang alt forgyldtes,
Og med en Sky af Støvguld nu
Det lille Kammer fyldtes.

«Ak Solen? lad mig ... sidste Gang ...
Hjælp! Mørket ... bort ... det kommer!
Det griber mig! ... O Gud!» — — Et Skrig,
Saa stod han for sin Dommer.

Men Drengen tog det lille Blad
Og gjemte det i Bogen;
Saa satte han sig stille hen
Og hulkede i Krogen.

Stemning i Folket.

Med Sneglefjed krøb Tiden hen,
Som stækket var dens Vinge.
Hver Dag man gik og vented, hvad
Den næste vilde bringe.

Paa Gottorp drak man Prindsens Vin,
Man læste i Journaler
Og drev i gyldne Sale om
Med Kjedsomhedens Kvaler.

Gik man paa Gaden, saae man kun
Trodsige mørke Miner,
Sortklædte Damer, tætte Slør,
Nedrullede Gardiner.

Langs Dæmningen om Slottet kun
En Smule Liv sig rørte:
I Compagniehold skifteviis
Der Brystværn man opførte;

Og mangen Cavaleer, som i
Parkettet og paa Gaden
Har gjort Figur, haandtered her
Snart Hakken og snart Spaden.

Hvad Preussen vil er uklart end,
Sit Spil det fint maskerer,
Og hver Dag bringes Noter hid
Af preussiske Courerer,

Tilsidst det kaster Masken af,
Som længe alt det trykker:
Hvis Danmark strax ei giver Kjøb,
I Holsteen ind man rykker.

Der svares fast: „Vel ønsker man
Med Tyskland ei at krige,
Men vil ei gjøre mindste Skridt,
For Kampen at undvige;

„Thi Danmark hævder kun sin Ret,
Men det vil ogsaa vide
At møde dem som Voldsmænd, der
Dets Grændser overskride."

Det var et smukt og kraftigt Ord,
Der dulmed Frygt og Smerte;
Det var et Lyn, der Landet rundt
Slog ned i hvert et Hjerte.

Studenten lagde Bog og Pen,
For trangt blev ham hans Kammer;
Haandværkeren Musketten greb
Og glemte Sav og Hammer;

Selv Kunstneren, hvis stille Liv
Sin Skjønhed faaer ved Vanen,
Palet og Pensel slængte hen
Og meldte sig til Fanen.

Og rige Gaver strømmed ind —
Hver offred jo det Bedste;
Stu'pigen gav sin halve Løn
Og Bonden sine Heste.

I hvert et Hus blev plukt Charpi
Af Piger og af Koner,
I Byens Skoler Drengene
Travlt lavede Patroner.

Med Sparebøssen kom de Smaa
Og slog den glad i Stykker,
Og Danmarks Kvinder anden Gang
Gav deres gyldne Smykker.

Selv fine Frøkenhænder, som
Kun vant var til Brodering,
Nu syede tappert Skjorter til
Soldatens Ekvipering!

Men dette Lyn, som her slog ned,
En mægtig Baun antændte,
Som, høit opblussende, sit Skin
Til Nabokysten sendte.

Heel mangen ædel Svensk og Norsk
— Det var ei uformodet —
Drog ned for at besegle sit
Fostbroderskab med Blodet;

Og med den danske Ungdoms Blomst
De stilled sig i Række —
De vilde ved Exemplets Magt
Løven i Hjemmet vække.

Det var en skjøn Begeistrings Tid,
Hvis Minde er os blevet.
Lyksalig Den, der med sit Land
En saadan Tid har levet!

Henover Folket gik en mild,
Forsonende Beaanden,
Og havde man en Uven, strax
Gav villig man ham Haanden.

Al Smaahedsaand var bragt til Ro,
Al Tvedragt, Kiv forstummed,
Og Brystet, frit for Lidenskab,
Kun milde Forsæt rummed.

Det var en Tid! Naar i en Sum
Alt Skjønt engang vi samle,
Skal den dog smukkest for os staae
Og trøste os som Gamle;

Og naar en anden Slægt engang
Færdes paa disse Vange,
Skal denne Tid dog blomstre fort
I Viser og i Sange.

Indvielsen.

Den smukke Stemning, som saa dybt
Greb hele Folkets Væren,
Fandt dog sit fulde Udtryk først,
Sin rette Klang i Hæren.

Alt bugted over Grændsen sig
Den tydske Kæmpeslange;
Dog alle Mand kun spurgte: Naar?
Men ikke Een: Hvormange?

Som Beiler stunder til sin Brud,
Som Fuglen søger Magen,
Saa længselsfuldt man vented her
Paa Timen og paa Dagen.

Det gjaldt en Kamp paa Liv og Død,
Og Thyras gamle Volde,
Vor Grændseformuur, skal igjen
Den første Tørning holde.

Nu blev der Liv! Dag ud, Dag ind
Man grov i Vold og Bakke,
Og tusind stærke Hænder travlt
Haandtered Skovl og Hakke.

Men skal det flinkt fra Haanden gaae,
Saa maa Soldaten synge, —
Hvad er det for en Vise, som
Nu toner fra hver Klynge?

Det var en Sang, som første Gang
I Felten her vi hørte,
Men som vi siden sang saa tidt,
Snart glade og snart rørte.

Det var en smuk, en simpel Sang,
Ret skreven ud af Folket,
Thi Tidens Trang og Indhold den
I Flugten greb og tolked.

Det var en Sang, som fik den Løn,
En Sang kun sjelden høster:
Den blev i Landets Trængselstid
En Talsmand og en Trøster.

Mens «Landsoldaten» muntert klang,
Og Foraarssolen smilte,
Vor lille Helt, af Arbeid træt,
Saa blødt i Græsset hvilte.

Han skygged med sin lille Haand
Mod Middagssolens Straale,
Imedens Tankens kjække Blik
Et større Rum vil maale;

Thi Tanken, som i sorgløs Leg
Saa længe blev holdt bundet,
Har Livets Alvor nu gjort fri,
Bevidsthed har den vundet.

Dens Vinger voxe med hver Dag,
Dog maa endnu den vente;
Det er, som den vil flyve, men
Sin Retning end ei kjendte.

Det er, som Himmel, Jord og Hav
Alt udstrakt for den ligge;
Men tusind Veie krydse sig —
Den rette veed den ikke.

Dog aner den, hvad endnu ei
Kan komme ret tilorde,
At til en saadan Fart man maa
Meer Ballast ha'e omborde —

Meer Ballast af Forstand og Kløgt,
Af Livserfaring, Viden;
Men hvorfra tage den? — derpaa
Han grubler hele Tiden.

Da hører han et Hoi! Halloi!
Der ham af Drømmen vækker;
Det er en Deling Feltskyts, som
Rask ruller frem i Rækker;

Og Røsten er vor Lieutnants, som
I Trav med Skytset rider.
Den Lille, smidig som en Kat,
Nu ned ad Volden glider;

Og i et Nu han hos ham staaer.
„Du dovner ikke daarlig! —
Det duer ei! — ja, see Du kun!
Jeg mener det alvorlig.

„Kom her! See, jeg har tænkt paa Dig!» ...
Af Sadelhylstrets Gjemme
En Bog han tager. „Læs først den,
Saa har vi fleer derhjemme.»

— „En Bog! til mig?» skreg Drengen høit.
Halv glad og halv forundret.
— „Javist, Godtfolk i Kjøbenhavn
Har sendt diverse hundred.» —

— „Og den jeg læse skal heelt ud?» —
— „Ja den og mange flere.» —
— „Ja men hvorfor?» — „Nei see til os!
Saa han vil raisonnere!

„Hvorfor? Fordi jeg vil det, Du!
Fordi Du ei skal være
En Døgenigt, en Dumrian,
Der Ingenting vil lære —

„Der mellem andre Folk er nødt
Til kjønt at holde Bøtten,
Der Lieutnant bli'er i de Halvtreds
Og ikke i de Sytten.

„Naa naa! læg Dig nu hen og læs,
Og hvis Du skulde støde
Paa Noget for en Artill'rist,
— Det kunde jo dog møde —

„Saa lad mig see, Du husker kjønt ....
Men plager ham da Fanden!
Niels Sengeløse! Grøften: Hoi! ....
Du kjører jo paa Randen!"

Og i Galop han sprænger hen
Til sin Kanon; men Drengen
Seer efter ham. Saa lægger han
Sig med sin Bog paa Engen.

Og Dagen helder meer og meer,
Han veed ei, om han drømmer.
Hvad er det for en Rigdom, der
Fra disse Blade strømmer?

En Dykker lig, der stikker ned,
Mens Havfrusangen klinger,
Og altid nye Perler frem
For Lyset med sig bringer;

Saadan i dette rige Hav
Sin hele Sjæl han dukker,
Saadan paa denne Perlebund
Sin hede Tørst han slukker.

En Vandrer lig, der høit tilfjelds
Seer gjennem Skyens Rifter
Dybt under sig, hvor underfuldt
Billed paa Billed skifter:

Saadan flyer Taagen fra hans Blik,
Det glimter, og det lyner,
Og nye Verdner aabne sig
Med underfulde Syner!

Det var hans første Kirkegang
Til Poesiens Tempel;
Den trykked paa hans unge Sjæl
Sit Indsegl og sit Stempel.

Men Solen sank, og Aftnens Vind
Alt sagte Græsset krused;
Appellen lød, og til sit Hjem
Han vandred som beruset.

Batterikamp.

Alarm i Leiren! Trommen gaaer!
Med Lynets Fart man stiller;
I Stormskridt rask man rykker ud,
Og op til Dands man spiller.

Til blodig Dands! Den Paaskesol
Sig rød paa Himlen hæved;
Det var som om af Slesvigs Jord
En blodig Dands den kræved.

Men han, som fører Dandsen op,
Er en af vore Venner;
Det er vor gamle Lieutnant, som
De første Kugler sender.

Han muntrer sine Folk: «Børnlil!
Rask! rør nu Jere Kroppe!
Tag fat tilgavns og Tydsken viis,
At I er rigtig oppe!»

Men Fjenden trænger dristigt paa.
Hinsides Busdorfdammen
Alt preussiske Colonner sees,
Der stærkt sig trække sammen.

«I Avancering! protser af!»
Han raaber med lidt Bulder;
Forstillingen bli'er haget løs,
Og rask man bort den ruller.

«Viseerskud! Kugle for! Chargeer!
Hver paa sin Plads! saadanne!
Du, Nummer Tre med Tasken, frem!
Er' vi saa klare, Manne?» —

«Ja vel, Hr. Lieutnant!» — «Brænd saa paa!»
Kanonerne chargere.
«Ret saa! i Flanken! Det var bravt!
Pas paa, han be'er om mere!»

Paa Brinken ligeoverfor
Et Batteri opkjøres!
I Kruddamp Scenen hylles ind,
Og Skrald paa Skrald kun høres.

«Sei, Nummer Fire! sover Du?
Brænd paa! hvad gaaer der a' Dig!» —
Men Nummer Fire undskyldt er,
Han la'er ei høre fra sig.

En Kugle tog hans Hoved væk;
Den kom lidt uformodet.
«Tag Lunten, Nummer Syv! Løs af,
Men see og pas paa Ho'edet.

«Naa Liv i Spillet! Rask, Du der!
Og rør Dig med den Sætter!
Husk vi er to mod sex. — Den traf!
Nei, see kun, hvor de sprætter!»

Dog Fjendens Kugler meer og meer
Slaae ned blandt vore Kjække;
Granater springe; Mand ved Mand
I Sandet hen de strække;

Og tyndere det om ham bli'er,
Det gaaer ei meer i Takten;
Dog holder lige kjækt han Stand,
Han leer af Overmagten.

Han har jo Kræfter selv for Ti
Og Mod for endnu Flere,
Og af Karduser er der nok -
Hvad bruger han saa mere?

Hvor gaaer det flinkt fra Haanden! See!
Han visker, og han retter;
Han lader, brænder løs, — man kan
Ei mærke, at det trætter.

Men Sveden hagler af ham ned,
Mens travlt sin Dont han passer,
Og sort han er af Damp og Støv,
Der vælter frem i Masser;

Skud følger Skud. Af Røgens Slør
Et Vindstød løfter Fligen;
To Piecer er til Taushed bragt:
„Det lettede, sa'e Pigen!"

Fra Friedrichsberg en Officeer
Nu hen til Pladsen sprænger;
Hans Ordonnantser følge ham,
Til En han Tøilen slænger;

Det var en mørk og mager Mand
Med krusede Manchetter
Og fine Handsker, men et Blik,
Der Mod og Kløgt forjetter.

„De har det meget varmt, *mon cher!*"
— „Saamen! kan ikke klage ....
Kardus! .... Naa han er ogsaa væk!" — —
— „Her er! vil De behage." —

— „Hr. Oberst!" ... „Men for Guds Skyld, tag!
Tillad, jeg assisterer." ...
Han lægger paa Kanonen sig:
„For høit jeg vist viserer.

„See saa! Man hjælper sig som bedst
Imellem Kammerater!» —
— „Hr. Oberst, see! De falde som
En Række Tinsoldater!»

— „Elevationen her er god.
Med den De vist, min Kjære!
Vil holde Stand en Time?» — „To
Og tre om det skal være:

„Kardus igjen! Nu skal de faae
En Mundfuld som bli'er lækker.» —
Et Lag Kardætsker suser ned,
Der dem med Grus bedækker.

„Min Sjæl! Det lader til, at man
Vil ikke længer prutte!»
— „Ja det er providentielt,
At ei vi blive skudte!

„*Allez toujours!* En Kugleregn
Som denne her forfrisker!
Fatiguen styrker, Krud og Smuds
Af Klæderne man visker!

„Fyr saa! De maa ei troe, at vi
Er bragt i Decadence ....
Bravo, den traf! Jeg sender Dem
Paa Timen Assistance."

Han kaster rask sig paa sin Hest.
„*Au revoir!*" han smiler,
Saa hilser han gratieust, og i
Galop derfra han iler.

Den Gamle mumler: „Prægtig Fyr! ....
Og modig, reent forbandet! ....
En Snes som ham, saa feied snart
Vi Tydsken ud af Landet!"

Høiderne ved Busdorf.

Mens Skytset tordnende sit Tab
Indhyller vredt i Dampen,
Paa Høiderne mod Syd og Øst
Sig rask udvikler Kampen.

Hør, Trommen hvirvler! frem det gaaer!
De røde Faner vaie;
Dødsenglen hvæsser alt sin Lee, —
Snart skal han til at meie.

Fra Hegn og Grøfter myldre ud
De raske Tirailleurer;
De storme frem, og vidt omkring
Man deres Hurra hører.

En hvidlig Damp bedækker alt
De lysegrønne Sletter;
Bag den i Solen glimrer frem
En Skov af Bajonnetter.

Mens hist og her, paa Marken spredt,
En Saaret alt sig vaander,
De rykke frem, de nærme sig
De mægtige Colonner.

Som tordensvangre Uveirskyer,
Der frem med Stormen vælte
Og under Lyn og Tordenbrag
Knusende sammensmelte:

Saadan de stærke Masser nu
Kaste sig paa hinanden,
Dødbringende, med Lynets Fart
Og i usalig Blanden!

Hvem staaer saa kjækt paa Banken der
Med Kikkerten for Øiet?
Geniet flammer i hans Blik,
Og Stemplet har ei løiet.

Det er en ung, alvorlig Mand,
Tænksom, men frisk i Aanden —
Man seer paa ham, at Kampens Traad
Han holder kjækt i Haanden.

Han stirrer hen mod Busdorfgrund
Urolig, utaalmodig,
Thi Overmagten er for stor,
Og Vore trænges blodig ....

Der er han, Den, han venter paa,
Helten blandt vore Helte,
Den kjække Rye, Slagets Lyn,
Vor Klippe, naar det gjældte!

Tilfods og foran sine Folk
Han stormer dristigt Banken
Fra Busdorfgrund, og i et Nu
Er Fjenden han i Flanken.

I Linie rask han rykker frem,
Og Modet gjør Mirakler;
Med Bajonnetten gaaer han paa,
Den venstre Fløi alt vakler.

Nu viger den, nu kastes den,
Og Fjenden rask forfølges
Med Skud paa Skud, til atter han
Bag Dannevirke dølges!

Det var et stolt Moment, thi alt
Var Seirens Terning kastet;
Gudinden sænkede sin Vogn —
Men atter bort hun hasted;

Thi Fjenden nye Masser frem
Til ulig Kamp nu fører —
Ved Synet Danmarks Genius
Sit Hoved tæt tilslører;

Hun vil ei see i frugtløs Kamp
Sin Ungdom bukke under,
Hun vil ei see de brustne Blik,
De Slagnes dybe Vunder;

Hun flygter ræd, thi hvert Minut
Et Dødssuk hende bringer; —
Men Kampens Hane galer høit
Og ryster sine Vinger!

Hør, Skytset brager! Huult og dumpt
I Luften Kuglen brummer,
Granaten klingrer som et Malm,
Spidskuglen hvisler, summer;

Og Jorden zittrer, som den vil
Ved Drønet styrte sammen —
See! rundtomkring fra Muur og Tag
Mod Himlen hvirvler Flammen.

Det dyreste, det bedste Blod
Strømmeviis Jorden fugter;
Hver Fodbred bliver dyrt betalt,
Hvorhen sig Kampen bugter.

Som Strøm og Storm hver Modstandskraft
Beseire langt om længe,
Saadan de stærke Masser nu
Vore tilbagetrænge.

De vige langsomt, Fod for Fod,
Trofast til Fanen bundne,
Af Magten overmanded', men
Endnu ei overvundne.

Nu standse de. For sidste Gang
Et Angreb vil de prøve —
Frem, danske Mænd! til Seier frem!
Fremad, Du danske Løve!

Men en Lavine lig, der ned
Ad Fjeldets Side ruller
Og river alt i Farten med,
Tordnende og med Bulder —

Saa styrter Fjenden frem igjen
Paa vore Faa. De spredes,
Men hvirvles atter frem i Kamp,
De veed ei selv, hvorledes. —

Skilt fra sit Corps, vor lille Ven
Med Strømmen fremad drives;
I Spidsen for en Bataillon
Han med i Tumlen rives.

Tambouren falder. I et Nu
Vi see ham Trommen gribe,
Og muntert „Avanceer" han slaaer
Trods Kuglerne, der pibe.

Saa tæt som Hagel slaae de ned
Og lysne i Colonnen —
En Kugle gjennem Trommen gaaer,
En anden gjennem Haanden.

Han falder, reiser sig igjen,
— Colonnen fremad hasted —
Men tumler strax! En Hestehov
Har ham til Jorden kastet.

Frem og tilbage, over ham,
Gaaer Kampen flere Gange.
Bevidstløs, blodig ligger han,
Et Offer blandt de Mange.

Men Scenen skifter. Rundtom ham
Der bliver tyst og stille,
Thi langs ad Slien, Lag paa Lag,
Nu Fjendens Kugler spille:

Mens Døden der sin gridske Haand
Mod nye Offre strækker,
Her Ven med Fjende fredeligt
Den samme Ligmark dækker.

Efter Slaget.

Det aftnes. Ilden sagtner nu,
Og Natten bringer Freden,
Kun hist og her der falder end
Enkelte Skud i Kjeden.

Paa Flensborgveien Fod for Fod
Et Vogntog sig bevæger —
Vend Øiet bort! tøm ei tilbunds
Det bittre Smertens Bæger!

Vend Øiet bort fra dem, som her
I Blod paa Halmen ligge
Med blege Miner, brændende Saar
Og halvudslukte Blikke!

Vend Øiet bort! Tak Gud, at ei
Et Syn Du fik at skue,
Der som et Spøgels Dag og Nat
Bestandig vil Dig true —

Og følge Dig paa Hestens Ryg,
I Skov, paa Havets Strømme,
I Venners Lag, i stille Hjem,
Vaagen og i Drømme!

Men kast dit Blik med Stolthed hen
Paa Grupperne derinde
I Skoven ved den mørke Sø,
Som kruses af Nattens Vinde!

See disse Skikkelser, hvor trygt
De strække deres Lemmer
I Søvnen, medens Haanden fast
Sig om Geværet klemmer!

See hvilken Ro i disse Træk,
Som Kampens Træthed furer!
De slumre trygt, og dog de veed,
At Døden paa dem lurer.

De slumre trygt paa Dagens Færd,
Som om de ikke vidste,
At denne dybe Søvn maaskee
Vil blive deres sidste!

See disse Blus i hundredviis,
Der speile sig i Vandet. —
See Hestene, der pruste tungt
Og vælte sig i Sandet —

See Flammen, hvor den svæver med
Sit Blus til alle Sider
Og spiller paa de blanke Løb
Af Vaabenpyramider!

Og see igjennem Natten sort
De blanke Ruder skinne
Paa Gottorp Slot! Nu larmer man,
Nu jubler man derinde!

Men de, som drog i Morges ud
Fra Slottets gyldne Sale,
De sidde her. Træd indenfor!
En Scene til at male!

I Skjænkestuen, røget, lav,
En Tællepraas belyser
Med døsigt Skin et Maleri,
Hvorved man sagte gyser.

Paa Gulvet spredt, i hver en Krog,
Saarede mat sig vaande;
Lægerne sysle med dem travlt
Og gaae dem flinkt tilhaande.

Paa Bordet, der er smudsigt, fælt,
Lidt Brød og Flesk der ligger;
En Tinskaal gaaer fra Haand til Haand,
Og gridsk man af den drikker.

Men rundtom Bordet glimrer der
Af Uniformer. Alle
Har trætte kastet sig, som bedst
Med Pladsen det kan falde.

Paa Kister, Sække malerisk
Grupperede de ligge,
Og overvældede af Søvn
Begynde de at nikke.

Selv Generalen, mat og træt,
Omsider Øiet lukker:
Cigaren falder af hans Haand
Og sig paa Gulvet slukker;

Hans Stabschef sidder tankefuld
Og grunder over Dagen;
Han seer paa Kaartet. Lyset er
Fast nedbrændt alt i Stagen.

Rapporten skriver han. Tætved
Heel ynkeligt det klinger:
«Tøv lidt, Hr. Doctor! tøv! Jeg be'er
Saameget for min Finger.»

En sagte Stønnen. Alt bli'er tyst;
Curen har ikke skadet;
Man hører kun de kvalte Suk
Og Pennens Gang paa Bladet.

Savn.

Vi er paa Als, et Øland, hvor
Meer tidlig Vaaren kommer,
En gudvelsignet, yndig Plet
Med lang og frugtbar Sommer!

En deilig Ø! Den er som født
Af Himlen og af Havet
En Sommernat, og lige rigt
Af begge To begavet.

Med friske Skove, blanke Søer
Og gyldent Korn paa Vangen
Er denne Ø et Paradis —
Et Paradis med Slangen.

Thi her forbryderisk en fræk,
En troløs Prinds udruged
De Rænker, som hans Fædrelands
Inderste Marv udsuged.

I dette Værksted smedded han.
De Lyn med Hadets Lue,
Der skulde knust det, men som nu
Hans frække Hoved true.

Men denne Ø, saa dansk og tro,
Og dog vor Ufreds Kilde,
Vort Bolværk blev, vort bedste Værn —
Hans Nemesis det vilde!

Her er Armeen draget hen,
Og her den sanker Kræfter
Til nye Kampe — til den Hevn,
Som stærkt den higer efter.

— Her i et venligt Bondehus,
I Stuen ud til Haven,
Her finde vi vor Lieutnant — Kors!
Hvor er han mørk og gnaven!

Han skriver ogsaa, men det gaaer
Kun meget slet fra Haanden:
Han puster, gnider Panden, for
At hjælpe lidt paa Aanden;

Men Aanden er ei villig — nei!
Han venter, og han venter —
Den kommer ei, det seer han nok,
Og Veiret dybt han henter.

„Den dumme Dreng!" han mumler, „hvis
Jeg havde ham, saa gik det;
Han tygged ikke Drøv som jeg —
Gesvindt en Ende fik det."

Saa griber Pennen han paany,
Men snart igjen den standser —
„Det er hans Skyld, den Satans Dreng,
At Ingenting jeg sandser!

„Han er da væk, den stakkels Pog!
Gud veed, hvor nu han støier —
Ifald han ellers støier meer,"
Halvsagte han tilføier.

„Han piner mig. Jeg kan ei faae
Ham ud af mine Tanker ....
Aa han er væk! .... naturligviis!
Han har nok kastet Anker;

„Men saadan gaaer det! Det er Ret!
Der har vi hele Tingen!
Man skal kun holde af sig selv,
Forresten af slet Ingen.

«Saa det fordømte Skriverads!
I rette Tid da kom det!
Jeg kan nok slaaes, det troer jeg, men
Jeg kan ei skrive om det.

«Hvad skal jeg skrive? At jeg løb
Ei fra det som en Hare?
At ei jeg bened af, dengang
Jeg saae, at der var Fare?

«Ja det er Alt! Jeg kan ei med
Det Prikkeri .... Saa heller
Ti Timer i en Ild som sidst —
Der veed jeg, hvad det gjælder ....

«Den stakkels Dreng!» .... Han skyder bort
Papiret, Skrivetøiet,
«Jeg kan ei see — det Satans Vand
Det kommer mig i Øiet!»

Valpladsen.

Paa Høiderne ved Busdorfdam,
I Kampens barske Møde,
Vor lille Helt forlod vi før
Blandt Døende og Døde.

Der laa han henstrakt, blodig, bleg,
Bevidstløs og bedøvet,
Af Dagens Kamp og Blodets Tab
Den sidste Kraft berøvet.

Og Timer gik, og mere fjernt
Lød stedse Slagets Bulder,
Da vaagned han paa engang ved
En Smerte i sin Skulder.

Han aabned Øiet, men igjen
Han lukker det forskrækket,
Thi rundtom ham den hele Mark
Med Lig og Blod var dækket.

Saa sank han hen, og atter det
I Skuldren stak og hamred;
Men tæt ved ham en Preusser fælt
I Dødskamp skreg og jamred.

„Hold Kæien i, din Skabhals der!
Hør, hvor han bruger Knevren!» —
Det var en ægte sjællandsk Røst,
Der snakked ud fra Levren.

„Hvad, vræler Du endnu? Saa skal
Dæ'len skinbarligt ta'e Dig,»
Han reiser sig. „Aa stakkels Bæst,
Dit Beentøi er skudt a' Dig!

„Ja det er noget andet, det!
Hør, bi en bitte Kjende,
Saa skal jeg skyde Dig — tøv lidt!»
Han vil alt Hanen spænde.

Men Tydsken bad: „Hr. Kammerat!
Ak hør mig! spar din Kugle!
Jeg vil nok leve lidt endnu,
Ak, skaan mig! blot en Smule!»

— „Ja, naarenstid Du ei har Lyst,
Saa faaer Du ha'e din Ville;
Men Du er ellers gal, go'e Karl! ....
Ja ja, men vær saa stille!»

Og der blev stille. Solen sank,
Dyb Taushed trindtom ruged,
Men mangt et Øie sidste Gang
Dens milde Glands indsuged.

Det er som standser den sin Gang,
Som vil ei ned den dukke,
Som vil dens Purpurfinger først
Hvert brustent Øie lukke.

Men Aftnens Skygger sænke sig
Ned over Slesvigs Banker;
Et Vogntrain ruller langsomt frem.
De Døde op man sanker.

Et stærkt Commando følger med,
Preussiske Fusilierer;
De læsse op paa Halmen Alt,
Hvad Øiet observerer.

„Sei! maa jeg age med! .... Du der,
Vræl nu, mens det kan nytte!
Naa, Du er stædig, din Hanskvast!
Bi Du, jeg skal Dig flytte! ....

«Tak, Folkens, Tak! Ta' ei for hardt!
Han der kan bedre taale't ....
Er han crapeert? ... Nei seer man det! ...
Det har Du, for Du skraaled.

«Sei stop! der ligger en endnu!
Jøsses! hvor er han lille!
Aa, Hornet med! See det var knøvt!
I dandse, og vi spille.»

Og Vognen rulled rask afsted;
Den skrumpled, og den stødte —
Hvad ændsed man de Stakler, der
Paa Halmen laae og blødte;

Men Drengen laa saa stille hen
Og ingen Klage trængte
Sig fra hans Bryst, og intet Suk
Læbernes Fængsel sprængte.

Hvad der blev talt, forstod han ei.
Det summed for hans Øre:
En Blyvægt knuged ham, saa ei
Et Lem han kunde røre;

Og Blodet i hans Aarer jog,
Hans Pande heftig brændte,
Og vilde Feberdrømme ham
Med deres Net omspændte.

Der faldt en Støvregn tæt og fin;
Den lindred, og den kvæged.
Han aabned Øinene paany
Og Læberne bevæged.

De kolde, friske Draaber drak
Hans hede Mund begjerlig;
Han saae omkring sig. Veien blev
Bestandig meer besværlig.

De var i Slesvig. Pøblen skreg
Paa Gaden vildt og støied;
Rundtom dem Smædeviser klang,
Og Trusler, Spot de døied.

Ved Kirken blev gjort Holdt. Derhen
„I Sikkerhed" de bragtes;
Et Par Spand' Vand blev sat derind,
Lidt Halm paa Gulvet lagdes.

Og Fleer og Flere bragtes ind;
De stønnede, de sukked.
Det klang i Hvælvingen, hvergang
Den tunge Dør sig lukked.

Det store Rum var bælmørkt. Hist
Og her et Lys man tændte,
Der i en snever Omkreds kun
En sparsom Lysning sendte.

Med Sabelklirren, tunge Skridt
— Lidt Eder med der vanked —
En Vagt af Pikkelhuer rundt
Paa Flisegulvet spanked.

Hvergang et Lys bevæged sig
Igjennem Kirkens Gange,
Med Øiet Drengen fulgte det
Paa Vandringen, den lange.

Han saae af Mulmet dukke frem
Og strax igjen forsvinde
Her kæmpehøie Piller, hist
Et pragtfuldt Marmorminde;

Her traadte frem et Gravkapel,
Som Gittret blankt omfletted;
Her Billedpragt, hist gylden Skrift,
Som Mulmet strax udsletted.

Han reiste sig, han gik lidt frem.
Da tordned det fra Gangen:
„Staa stille! Holdt!" Nu først det blev
Ham klart, at han var fangen.

Man stimled om ham, bandte, skreg,
Der blev en Støien, Larmen —
„Saa han vil knibe ud den Knegt!"
En greb ham haardt i Armen;

En Anden tog hans Horn og skreg:
„Blæs op, Du Djævleunge!
Rask! hører Du! Blæs op, saa det
I Murene kan runge!

„Hvad, er Du stridig, din Hallunk!
Paa Timen blæs!" — Den Lille
Rev Armen til sig, saae paa dem
Med Øine, trodsigt vilde,

Og skreg: „Slaa mig ihjel, ifald
I troe, det kan sig skikke;
Men blæse for Jer, nei det gjør
I Evighed jeg ikke!»

Med haanlig Latter gik de bort,
Med Banden og med Buldren;
Men hen til ham en Landsmand gik
Og klapped ham paa Skuldren.

Det var — i Jægeruniform
Og med et Skud i Armen,
Der blødte stærkt — en ung Student,
Som var traadt til ved Larmen.

To sorte Øine fæsted han
Alvorlig paa den Lille;
De straalede med venlig Glands
Saa tankerige, milde.

„Min brave Dreng!» han sagde. „Kom
Og ræk mig dine Hænder!» —
— „Den der er undskyldt.» — Stakkels Pog!
Vi To vil være Venner.» —

Paa Lazarethet.

Taalmodighed, Du Vuggesang,
Hvormed man os indluller,
Naar Byrden bliver altfor tung,
Der læsses paa vor Skulder!

Taalmodighed! hvor findes Den,
Der ret dit Dyb tør maale? —
Ak, Mod er der i Verden nok,
Men ikke til at taale!

Taalmodighed, det er det Ord,
Vor Ven maa daglig høre;
Paa Lazarethet summer det
Bestandig for hans Øre.

Han hører det af Lægen, som
Hans lille Haand forbinder:
«Taalmodighed, min lille Ven!
Taalmodighed, det linder!»

Det klinger fra de Damer, som
Hver Dag med milde Miner
Til Sygesengen bringe Saft,
Vindruer, Appelsiner.

Han hører det ved Dag, naar trægt
Og tungt sig Tiden sniger;
Han hører det ved Nat, naar bort
Fra Leiet Søvnen viger.

Dog disse Kvaler er det ei,
Som Drengens Mod vil bøie —
Han har en Sorg, der trykker meer
Og mørkner tidt hans Øie.

Den varme Sol har lokket ham
I Haven ud. Der sidder
Paa Bænken han; han hører knap
Den muntre Fuglekvidder.

Og Vinden vifter i hans Haar,
Naturen trindt udfolder
Sin unge Pragt; men ei som før
Den Glæde ham forvolder.

Han tænker paa sin Moders Skræk,
Paa hendes Angst og Kvide —
«Ak, hun vil døe af Sorg, naar hun
Min Skjæbne faaer at vide!»

Han tænker paa sin gamle Ven —
„Hvor er vel han nu henne?
Jeg bliver dog ei glad, før jeg
Igjen ham hører skjænde."

Han tænkte paa den skjønne Bog,
Der gav hans Tanker Vinge —
„Var jeg Aladdin, skulde snart
Mig Lampens Aand den bringe!"

Foran ham staaer Studenten; men
Knap derpaa Drengen agter,
At længe alt hans dybe Blik
Ham forskende betragter.

Han tager ham om Kinden mildt:
„Du sidder mig saa stille!
Der tynger noget paa dit Sind,
Som gjør Dig syg, Du Lille!

„Men for hver Sygdom groer en Urt,
Dog gaae vi tidt iblinde.
Siig mig hvad nys Du tænkte paa —
Maaskee vi Urten finde."

Forundret Drengen paa ham seer
Med sine Øine klare.
„Skrift kun, men ærligt, hvert et Ord,
Saa har det ingen Fare!"

Og Drengen skrifter Ord for Ord,
Den Anden stille grunder.
Saa smiler han: „Jeg Urten har,
Og det er intet Under.

„Din Sjæl er syg, men syg, fordi
Den som en Plante trænger
Til Næring. Uden Himlens Dug
Med Hov'det Planten hænger.

„Den Himlens Dug, Du trænger til,
Og som Du smægter efter,
Er Kundskab og Belæring, der
Gi'er Sjælen nye Kræfter.

„En enkelt Side har Du læst;
Nu vil jeg vende Bladet,
Saa skal Du see, hvor snart dit Sind
Forfriskes vil i Badet.

„Men skal det lykkes, maa Du først
Dig selv alvorlig prøve,
Thi Kraft i Villien maa der til,
Og Mod vil Du behøve.

„Det er ei nok, Du finder Smag
I Nøddens søde Kjerne;
Den haarde Skal maa knækkes først —
Det glemmer man saa gjerne.

„En gammel Græker viist har sagt,
At mangen En, ubuden,
Har grebet Thyrsen, men kun Faa
Begeistredes af Guden.

„Ja, det forstaaer Du ei, men husk,
At Mange er' de Kaldte,
Dog Faa — det er vor Frelsers Ord —
Kun Faa er' de Udvalgte."

— — For Drengen nu et indadvendt,
Et virksomt Liv begynder;
En frisk, uhildet, dygtig Aand
Med hver Dag sig forkynder.

Alt er ham nyt, og dog bekjendt;
Det Dunkleste sig klarer,
Det Dybeste med Lethed strax
For ham sig aabenbarer.

Som Blomsterstøvet føres tidt.
Langt bort paa Vindens Vinger,
Støvveiene befrugter og
En Blomsterflor frembringer:

Saadan den Ældres rige Ord
Befrugte Drengens Indre,
Og nye Verdner aabne sig,
Og nye Stjerner tindre.

Og tidt den Ældre studser, naar
Et Mulm, hvor selv han svimmel
Kun famler frem, opklares af
Et Lyn fra Drengens Himmel;

Thi mangt Problem, som Forskeren
Paa tusind Vildspor fører,
Tidt for et ungt, uskyldigt Blik
Sig ubevidst afslører;

Og mangen Sandhed, dyb og stor,
Der kræver lang Forklaring,
Tidt klinger fra en Barnemund
Som himmelsk Aabenbaring.

To Søstre.

En Maaned gik, og dette Sted,
Der Kval og Jammer huser,
Er for de To forvandlet til
Et Hjem for alle Muser.

Et Pandæmonium det blev,
Et Tempel, i hvis Gange,
Af Løvet hvalte, hver af dem
Reent glemmer, han er Fange.

Dog snart de mindes skal derom.
Det Aften er, og Talen
Gaaer meer og meer istaa. Man tyer
Saa smaat til Sovesalen.

Da høres der paa engang Raab
Og Tummel trindt i Staden:
Dragoner sidde op i Hast
Og jage gjennem Gaden.

Folk stimle til; fortvivlet de
Omkring i Mørket rende;
„De Danske komme! Bort, afsted!
Tjæretønderne brænde!"

I Lazarethets Stuer snart
De samme Raab gjentages
Og hilses der med Glædesskrig:
„Hurra, hurra! det dages!"

Fra Sal til Sal, i kraftigt Chor,
Høit „Landsoldaten" toner,
Accompagneert med Hyl og Skraal
Af Hospitalets Koner.

Selv Vaagekonen paa de Treds
I Kjældren vil sig skjule:
„Mod Fruentimmer er de værst,
Jeg kjender dem, de Fugle!"

Ved Dag det hele Lazareth
I Hast evacueres;
De Saarede paa Vogne flux
Til Rendsborg transporteres;

Og hovedkulds af Byen ud
Flye Folk i store Skarer —
At blind Alarm det Hele er,
For silde man erfarer.

— Det er alt høit paa Dagen, da
Man øiner Rendsborgs Volde;
Chausseen oversvømmet er,
Og Vognene maae holde.

Ind over Fæstningens Glacis
Man ad en Markvei ruller,
Mens Fæstningen man bander smaat
Og Veiens dybe Huller.

De svære Ravelins, de langt
Fremskudte Udenværker
Og stærke Bastioner man
Halvt ærgerligt bemærker.

I Neuwerk seer man lange Trains
Af Vogne med Fourrage,
Ammunition og Proviant,
Materiel, Bagage.

Her Uniformer myldre om
Fra alle Tysklands Stater,
Hannoveranere især,
Badens're, Hanseater;

Og munter Sang man høre kan
I alle Byens Gader,
Men „Schleswig-Holstein stammverwandt"
Er banlyst, som det lader.

De „meerumschlungne" Sønner sky
Omkring paa Gaden luske;
Det er, som om ved hvert et Skridt
Den brudte Ed de huske!

Paa Hovedvagten mønstres nu
De Fangne for at bringes
Med Vagt hen til „Holsteinsches Thor";
Af Porten ud der svinges.

Vor lille Ven er ikke med;
Der staaer han midt paa Broen
Og taler med en Officeer
Med Haanden til Chakoen.

Det er en ældre Mand med dyb
Tungsindighed i Blikket:
„Hvor kommer Du paa dette Navn?
Hvem har herhen Dig skikket?"

— „Jeg loved En, der nu er død,
Et Bud fra ham at bringe."
— „Fra ham . . . min Søn! Saa det er Dig?"
Med Magt han maa sig tvinge.

Han vinker ad en Officeer,
Hvem noget han befaler,
„Den Herre vil ledsage Dig,
Følg kun med ham!" han taler.

De følges ad. En prægtig Gaard
Omsider dem modtager;
Forbauset seer den Lille paa
De kostelige Sager.

Igjennem al den Herlighed
— Hvis Navn han ikke kjender —
Af Bronzer, Vaser fører dem
I Haven ned en Tjener.

To unge Piger sidde der,
Af Gyldenregn beskygged';
Dem begge med sit Rosenlys
Har Livets Morgen smykket.

Den Ældstes Øie tyder paa,
At indenfor det stormer!
En kulsort Dragt omslutter rigt
De fyldige, stolte Former.

Den Yngre, knap et Tolvaarsbarn,
I Sørgefloret hyllet,
Er lig en Rosenknop, der blev
En Vinternat fremtryllet.

Hun læser flittigt; Haanden let
Den fine Pande strøifer.
Men Søstren syer — nei, hvilken Hær
Af sortrødgyldne Sløifer!

Nu er hun færdig. En af dem
Paa Brystet stolt hun hefter;
„Kom, Emmy! Her er en til Dig,
Du brænder vist derefter."

Den Yngre seer i Bogen taus,
Som om hun Intet hører.
„Kom, skal jeg fæste den! See blot
De deilige Couleurer!"

Hun lægger Bogen og staaer op:
„Charlotte, lad det fare!" —
— „Du kan faae to, ja fleer endnu!
Du skal slet ikke spare."

— „Nu er Du ond!" — „Naa skynd Dig, kom!"
— Med Ild i sine Blikke
Hun svarer heftigt: „Heller døe!
Slip mig! Jeg gjør det ikke."

— „Men Emmy da!" — De dunkle Bryn
Til Storm sig trække sammen; —
Da kommer Officeren til,
Det slukker hurtigt Flammen.

Han kysser varmt den Ældres Haand,
Men ændser knap den Mindre;
De Blik, der flammed nys saa vredt,
Nu ømhedsfulde tindre.

De tale sammen — hvilken Ild
I disse dunkle Stjerner!
Hun vinker ad vor lille Ven,
Der sig beskedent fjerner;

„Kom nærmere! saa det er Dig,
Der lovet har at bringe
Min kjække Broders sidste Suk?" —
Sin Graad hun maa betvinge.

„Hvorledes døde han? fortæl!
Trofast, det kan jeg vide,
Trofast imod den gode Sag,
Hvorfor vi alle stride?" —

— „Trofast imod den gode Sag,
Det troer jeg!" svarer Drengen.
Et lille Blad han tager frem:
„Det skrev han selv paa Sengen."

— „Min Broders Haand! Mig synes alt,
Jeg høre kan hans Stemme!"
— „Charlotte, læs!" — Hun læser høit:
„I Elskede derhjemme!

„Min sidste Tanke søger Jer
„Og mine sidste Sukke!
„Tak Gud! en dansk og trofast Haand
„Vil mine Øine lukke."

Var det Fortvivlelse og Sorg,
Der hendes Stemme kvalte?
Var det Forbittrelse, der sig
I hendes Miner malte?

Bleg som et Lig Papiret hun
I Haanden knuger sammen;
Sig Officeren bort har vendt
Som for at skjule Skammen.

Men Søsteren har foldet fromt
De fine Barnehænder;
En brændende, en stille Tak
Til Himmelen hun sender.

Vor lille Ven staaer som en taus
Tilskuer af det Hele
Og venter, at den sorte Sky
Igjen sig vil fordele.

Den ældre Søster har igjen
Sin Fatning sig tilkæmpet;
Hun siger til ham med en Røst,
Der er af Smerten dæmpet:

„Vi er i Gjæld til Dig. Du har
En Døende bragt Lindring,
Om hvem vi alle gjemme vil
En smertelig Erindring.

„For at betale denne Gjæld
— Her løfted hun sin Stemme —
Min Fader tilladt har, at Du
Maa være her som hjemme.

„Dit Værelse Du faaer; Du kan
Gaae ud, naar selv Du lyster:
Du spiser ved vort eget Bord» ....
Paa Hovedet han ryster:

«Jeg takker, men jeg er kun vant
At leve blandt Soldater
Og troer, at bedst jeg trives hos
De fangne Kammerater.

«Jeg ønsker derfor kun, at jeg
Maa dele deres Skjebne.»
— «Sæt, den bli'er haard.» — «Saa faaer jeg jo
Med Taalmod mig at væbne.»

Hun seer paa ham med Stolthed; frem
Et Smil hun vil forcere:
«Du har din Villie, farvel!
Vi sees vist ikke mere.»

Den Yngre seer paa ham, som om
Hans Træk hun dybt indprenter:
«Vi sees igjen, det veed jeg vist,
Husk paa, at jeg Dem venter.»

Hornet klinger atter.

Mens Livet daadløst, monotont
For Fangerne henglider,
I Sundeved man seierrigt
Mod Overmagten strider.

To varme Dage har vi havt,
To hæderfulde, smukke;
Den Krands, der smykker dem, skal man
Forgjeves ville plukke.

Mens Livet her pulserer med
En Kraft, der Alt fortrænger,
Ret som en Flod, der svulmer stolt
Og hver en Dæmning sprænger:

I Fangenskabet sygner det,
Og Blodet døsigt rinder
Lig Floden, der i Sandet mat
Sig taber og forsvinder.

I Slesvig rykker Hæren ind,
Af Kamplyst Alle brænde;
Een Villien er: at holde Stand
I hvad der end skal hænde.

Med eet man Ordre faaer at gaae
I Jylland op itide
Bag Kongeaaen. Ja hvorfor?
Det maa Vorherre vide!

Men det jeg veed, at mangt et Blik
Med Vredestaarer brændte
Den Morgen, da i Regn og Slud
Vi Slesvig Ryggen vendte;

Og det jeg veed, at mangen Haand
Sig knyttede forbittret,
At mangen Læbe dirred bleg,
Og mangt et Hjerte sittred!

— — Vi er i Veile. Mellem Skov,
Ved Foden af en Bakke
Og udfor Fjorden ligger smukt
Et Hus, flankeert af Stakke.

Paa Marken skraaes for Gaarden har
Man Linier traceret;
Der indenfor er under Vagt
En Deling Skyts placeret.

Det er en ægte Sommerdag
Med Summen, Flagren, Vrimlen,
Med Solguld og med blanke Straa
Og Sølverskyer paa Himlen.

See, Haveporten smykket er
Med Faner, Baand og Krandse,
Og Fjælevogne rulle for
Med Piger, der vil dandse;

Men foran Porten staaer en Flok
Af røde „Tollerister",
Der hjælpe dem af Vognen ned, —
Dog tidt dem Fanden frister!

Saa hører man et dygtigt Smæk,
Der følges af en Fnisen;
At Tonen ei skal blive stiv,
Helst strax man bryder Isen.

Gemytligt fra den grønne Plads
En „Rundtenom" nu klinger;
Med Trampen og med Nævedask
Rask Pigerne man svinger;

Og den gjør sine Sager bedst,
Som, hvergang Dandsen tier,
Sin Dame gi'er det bedste Dask.
Der gjennem Skjørtet svier! —

— Lidt borte fra den vilde Larm
En Flok af Officerer
Har leiret sig rundt om et Bord.
Der flinkt man pokulerer.

Med Flasker og med fyldte Glas
Man rundtom krandser Bordet;
Parlamentarisk gaaer det til,
Man giver, negter Ordet;

Men Den, hvem Ordet gives, han
Afbrydes strax paa Timen,
Og Den, det negtes, snakker fort
Trods Præsidentens Kimen.

Med eet en Bifaldsstorm opstaaer,
I Hænderne der klappes:
„Vor Senior har Ordet!» — „Saa?
Derom skal vi nok nappes!»

Ja virkelig! det er jo ham,
Vor Lieutnant, kun lidt mager,
Om muligt og lidt mere tvær,
Selv Vinen ei ham smager.

«Jeg har ei Lyst! lad mig i Ro!
Som sagt, jeg gjør det ikke.»
— «Det gaaer tilbage, Hakon! klink!»
— «Jeg gider ikke drikke,»

Et Horn nu klinger udenfor,
Men Ingen til det mærker,
Thi Dandsens vilde Lystighed
Bestandig sig forstærker.

— «Det er igjen den lille Fyr,
Der spøger om i Panden!
Naa, vær nu glad! han kommer nok!
Drik blot.» — «Han kommer Fanden!»

Nu klinger Hornet mere kjækt.
De tykke Bryn han rynker;
Han løfter Hovedet; men snart
Paa Haanden ned det synker.

„Han kommer nok!" — „Hør, veed I hvad,
Ifald han kom tilbage,
Jeg vilde reent forsværge meer
En Draabe Vin at smage."

Da lyder Hornet tredie Gang.
Hør, hvor det klinger prægtigt,
Hvor rundt og blødt! Det lokker ømt,
Det kalder stærkt og mægtigt!

Han reiser sig. Hans svære Krop
Saa stærkt mod Bordet tørner,
At Glas og Flasker styrte om
Paa alle fire Hjørner.

Han styrter hen mod Havens Port;
Den tykke Kromadamme
Og fire Dandsepar paa Rad
Han vælter med det samme.

Nu seer han ham! Et Spring, saa har
Drengen han i sine Arme!
Han trykker ham, han knuger ham,
Saa Gud maa sig forbarme.

„Min egen Purk! min Hjertens Dreng!"
Af Glæde knap han sandser.
„Ih din Hallunk, din Djævels Knegt!"
Han synger, og han dandser.

Men Drengen jubler høit i Sky
Imellem Graad og Latter:
„O Gud skee Lov, jeg fandt Dem dog!
Hurra, jeg har Dem atter!"

„Hvad Dem og Dem! det er jo Vaas,
Husk paa, jeg er din Fatter!"
— „Ja det er ogsaa sandt! Ja vist!
Hurra, jeg har Dig atter!" —

— „Og Du er knebet ud, Mosiø,
Fra Tydsken muttersene?"
— „Ja der var ikke andet for,
Det skulde jeg nok mene.

„Først vilde de mig fiske, men
Det gik kun meget daarligt;
Saa mente de, det bedre gik,
Naar man mig tog alvorligt; —

«Saa maatte jeg ei læse meer,
Det gik mig svært til Hjertet! ....
— Ih det fordømte Pak!» — «Ja Du
Kan troe, at det mig smerted.

«Saa kom det Allerværste dog!
Paa engang de mig skilte
Fra ham, til hvem i al den Tid
Min hele Lid jeg stilte» ....

— «Fra hvem?» — «Ja ham Du kjender ei,
Men aldrig jeg ham glemmer,
En ung Student, der lærte mig
Saameget, som jeg gjemmer.»

— «Ih Gud velsigne ham, den Sjæl!»
— «Saa blev det mig for broget,
Og saa» ... — «Saa stak Du af!» — «Ja vist,
En Morgen det var taaget.»

— «Er nu Du glad?» — «Ja det troer jeg! ...
Dog glad? .... nei ikke rigtig! ....
Min stakkels Mo'er .... jeg veed, hun er
Saa ængstlig, saa forsigtig!» —

— „Hun har det godt! frisk som en Fisk!"
— „Hurra! det var det Bedste!
Og Fa'er?" — „Din Fa'er? ... Jo vist ... han har
Det bedre end de Fleste ....

„Du spørger mig formeget, Du!
Og jeg staaer her og prater —
Kom, vi maa ind og hilse paa
De gamle Kammerater."

Saa dandser han i Haven ind
Med Drengen paa sin Skulder —
Eia! hvor hliver der med eet
Om Bordet Larm og Bulder!

Men Drengen flyver som en Bold
Fra Favn til Favn i Flokken.
De ruske ham, de knibe ham,
De trække ham i Lokken;

Han jubler høit: „Hurra! Nu kan
Jeg mærke, jeg er hjemme!"
Da klinger gjennem al den Larm
Den Gamles Stentorstemme:

„Hold inde, Kinder! hør, jeg bli'er
Med eet saa tør i Halsen;
Jeg troer bestemt, det kommer af
Den Dandsen og den Valsen!

„Niels Sengeløse! hoi, kom hid!
Slip Tøsene saalænge! ....
Du kniber ikke — hele Syv!
Du staaer ei til at trænge.

„Hent mig herned den store Kurv,
For Tørsten er uhyre,
Og kjør saa Batteriet op!
Du protser, og vi fyre.»

— „Jo vel, Hr. Lieutnant!» — „Stop, min Søn!
See her! der har Du Penge.
Kjøb meer endnu, ifald vi til
Reserven skulde trænge.»

— „Jo vel, Hr. Lieutnant!» — „Muntert, Børn!
Iaften vil vi stikke
Paa Varerne saa jevnt og tæt,
Iaften vil vi drikke;

„Nu har jeg nippet længe nok
Saa smaat af Fingerbøllet —
Iaften skal jeg vise Jer,
Hvor David kjøbte Øllet.”

Revuen.

Paa Leerbæk Mark, en lille Miil
Fra Veile, staaer Armeen:
Musiken spiller; rundtomkring
Det klinger i Karréen.

De blanke Vaaben glimre smukt;
De røde Faner suse
For Vindens Kast, og Jubelraab
I Strømninger frembruse.

De gjælde Kongen. See, han staaer
Igjen blandt sine Kjække,
Imellem dem, hvis Syn hos ham
Maa tusind Tanker vække.

Han staaer blandt dem, der kæmpet har
For ham, den Kongefødte,
Blandt dem, der for hans gode Ret
I Nødens Time blødte.

Han staaer blandt dem, der slog en Kreds
Om ham, den haardt Forsøgte,
At trygt sin tunge Kongepligt
Han hjemme kunde røgte;

Hvad Under, om den flade Mark
Sig hvælved til en Kirke
I denne Stund om ham og om
Hans levende Dannevirke?

Hvad Under, om en hellig Gru
Greb ham og greb os Alle?
Hvor der blev taust! Man høre kan
Et Blad til Jorden falde.

Nu taler han bevinget, varmt.
Alt, hvad hans Sjæl bevæger,
Fra Læben strømmer jevnt og smukt,
Og Sindet mildt det kvæger.

Saa deler Hæderstegn han ud
Til Høie og til Lave,
Og milde Ord ledsage smukt
Hans kongelige Gave.

— Hvor Store-Grundet skraaner ned
Imod det skovbegroede
Det skjønne Greis, nu Kongen staaer
Saa rørt og stolt tilmode;

Thi rundtom ham sig flokket har
I tæt og trofast Klynge
Hans tappre Mænd. I kraftigt Chor
Begeistrede de synge:

I

«Vel mødt igjen, Kong Frederik, ved Hæren!
Til Kamp beredt den venter kun dit Bud.
Hvor Stævnet blodigst var, vi frelste Æren —
Lad os da trøstigt fegte Striden ud!
Giv Intet bort, thi vid, før Du skal miste
En Fodbred Jord af dine Fædres Land,
Før vil vi Alle kæmpe til det Sidste,
Før vil vi Alle falde som een Mand.

2

Og hvis dit Blik i disse tætte Rader
Har søgt forgjeves mangen Kammerat,
Beklag ham ei! vær stolt af ham som Fader
Og husk, for Dig han døde som Soldat.
I Dødens Stund og skilt fra sine Kjære
Hans sidste Suk gjaldt Fædrelandets Ret,
Hans sidste Tanke var din Krones Ære —
I Kamp for den vil Ingen blive træt.

3

See her er Nok, der vil udfylde Pladsen!
See her er Nok, der kæmpe vil som han,
Men ikke Een der er i hele Massen,
Som vil see deelt sit skjønne Fædreland!
«Det skal ei skee!» det Løfte har Du givet
«Det skal ei skee!» fra Folket lød igjen!
Og, Kongen troe i Døden som i Livet,
«Det skal ei skee!» vi sværge her som Mænd!

Det var et gribende Moment
Af dem, der mindes længe,
Det var, som Hjertets stærke Slag
Hver Lænke vilde sprænge.

Og Kongen blev saa murehvid,
To store Taarer trilled
Ad Kinden ned; dog saae man, at
Med Magt han Stormen stilled;

Og med et varmt og mandigt Smil
Slog han til Lyd med Haanden.
„Det skal ei skee, det lover jeg!"
Talte han, fast i Aanden.

Der blev en Storm! Du, som har hørt
I et Theaters Kuber
For Scenens Kunst et fattigt Raab
Af nogle hundred Struber —

Nei, Du har ingen Maalestok
For dette Skrig, der runger
Ustandseligt, med Tordenbrag
Fra tyve tusind Lunger.

Og dette Raab, det klinger end!
O Drot! Du vil det høre,
Saa tidt med onde Raad man vil
Sig nærme til dit Øre!

Advarende det klinge vil,
At aldrig Du maa glemme,
At det er Folkets gode Ret
Sin Fremtid at bestemme;

At denne Ret, hvorfor det stred,
Skal Ingen det fravriste,
At denne Ret, hvorfor det led,
Tør Ingen det fraliste. —

Der var en Jubel overalt!
Paa Alles Læber hørte
Man Kongens Ord, og mangt et Blik
Med Taarer sig tilslørte.

Den tappre Oberst taler nu
Med Kongen. Ordet flyder
Med Varme fra hans Læber. See!
Kongen ham Haanden byder.

Nu vinker han. Hvem springer frem?
Det er vor Ven, den Lille.
Paa Kongen fæster han saa glad
To Øine, klare, milde.

Mens Kinden brænder, varm og rød,
Og Munden leer fornøiet,
Med Haand til Huen staaer han der
Saa stiv og stram i Tøiet.

Paa Kongens Spørgsmaal svarer han
Paa Timen nok saa sikker;
Det muntre Drengelune frem
Igjennem Svaret stikker.

Og Kongen seer hans lille Haand,
Der mærket er af Arret —
„Det har gjort ondt?" han spørger med
Et Smil, med Medynk parret.

— „Aa nei, for „Avanceer" jeg slog",
Han svarede behjertet.
„Hvis „Retireer" jeg havde slaaet,
Saa havde det vist smertet." —

Og Kongen lo. „Du er en brav,
En prægtig Dreng!" han smilte.
„Hvad ønsker Du af mig!" — Hans Haand
Paa Drengens Skulder hvilte.

Den Lille taug. Han mærked nok,
Det Øieblik var vigtigt.
„Hvad ønsker Du?" — Han svarer rask:
„At lære noget Rigtigt."

Rørt og forbauset Kongens Blik
Paa ham sig længe hefter;
Han sporer Vingeslaget af
En Aand, der eier Kræfter.

„Det skal Du!" mæler han med stærk,
Men mildt bevæget Stemme.
„Kom ud til mig paa Fredriksborg —
Jeg skal Dig ikke glemme."

— Hvor er han glad, vor Helt! hvor leer
Nu Hjertet ham i Brystet!
Med eet to stærke Arme har
Ham tæt i Favnen krystet.

Det er hans Pleiefa'er, der vil
Ham rørt til Hjertet trykke.
„Tak, tusind Tak," den Lille skreg,
„Dig skylder jeg min Lykke."

— „Visvas! det er ei mig, det er
Min Oberst, Du skal takke;
Han Hjertet har paa rette Sted,
Og han forstaaer at snakke.

„Men Du kan ogsaa snakke, Du!
Ja, Død og al Ulykke,
Og det med Kongen .... som I var
To Alen af eet Stykke.

„Naa, følg nu med. Vi tale maae
Endnu om Et og Andet,
Før vi .... den Sol den stikker da
I Øiet reent forbandet!»

Han tørrer Øinene. „Seer Du,
Vi skilles nu, Du Lille!» ....
— „Hvad skilles! Vi?» — „For Pokker, ja!
Der er ei Tid at spilde;

„For ellers voxer Du jo reent
Fra Skolebænk og Skammel.
Jeg kunde trænge til det selv,
Men nu er jeg for gammel.

«Reis derfor strax og reis med Gud!
Men husk, naar Du er hjemme» ....
Her brød han af og vedblev med
En barsk, paatagen Stemme:

«Men det er Vaas! .... det var ei det,
Hvorom vi skulde snakke ....
Ja det er klart, jeg mærker nok,
At jeg gaaer ned ad Bakke;

«Jeg mener, naar Du kommer hjem,»
— Han syntes sig at samle —
«Saa er det muligt, at Du fandt
Ei Alting ved det Gamle» ....

— «Min Mo'er er død!» skreg Drengen vildt.
— «Vist ei! .... der er jo Flere» ....
— «O Gud, min Fa'er! ... Tal kun reentud!
Jeg skal ei see ham mere.»

Og med et Skrig han kaster sig
Fortvivlet ned paa Jorden.
Forskrækket staaer hans gamle Ven,
Han er som ramt af Torden.

„Der bar jeg mig nok deiligt ad!
Jo jo, jeg er den Rette!
Han løfter ham fra Jorden op,
Han seer paa den Forgrædte:

„Gid det var mig, den havde ramt,
Det Asen af en Kugle! ....
Min stakkels Dreng! Kom til Dig selv!
See paa mig blot en Smule!

„Det er jo mig, din anden Fa'er,
Der skjænder og der brummer! ....
Ja græd Du kun, det gjør Dig godt!
Græd Du kun ud din Kummer.» —

Saa gik de tause, Haand i Haand,
I Mørket ind til Byen,
Mens Tropperne med Hurra drog
Tilbage fra Revuen.

Med Glædesskrig de drage hjem,
Og Jubel dem ombølger;
Med tunge Hjerter gaae de To,
Og Sorgen med dem følger.

Et Lyshav strømmer frem med eet
Fra Gaderne i Veile —
I Drengens taarefyldte Blik
De blanke Lys sig speile;

Og Natten gaaer med Sang og Klang
Fra Gader og fra Stræder —
Han sidder stille paa sin Seng,
Og bitterlig han græder.

Hjemkomsten.

Som Alting i en Kredsgang gaaer
Efter de gamle Noder,
Saa vender Digtet atter nu
Tilbage til Nyboder.

I Rensdyrsgaden — det er sandt,
Jeg husker ei det Nummer —
Der træffe vi den Lilles Mo'er
Alene med sin Kummer.

Det er en Søndag. Udenfor
Paa Gaden Alt er stille;
I Stuen titter Solen ind
Med sine Straaler milde.

Den skinner paa det hvide Gulv,
Paa Meublerne derinde;
Alt er saa bonet, blankt — der er
Et Støvgran ei at finde.

I Vindueskarmen en Buket
Af friske Blomster dufter,
Og Morgenvinden sundt og friskt
Igjennem Vinduet lufter.

Den vifter sit: Frisk Mod! ret som
Hin Morgenstund den vifted
Paa Volden, da det sidste Blik
Med Drengen ømt hun skifted.

Hvor mange bittre Taarer har
Hun ikke fældet siden!
Ak, disse Kinders Purpurlys
Har Sorgen slukt, ei Tiden!

Men Sorgen har en Majestæt,
Der mildt sig aabenbarer:
De blege Træk, der falmed nys,
Den luttrer og forklarer;

Og for hver jordisk Skjønhedstræk,
Der gaaer i Kampen under,
Den kalder frem et himmelsk, som
Bag Larven stille blunder.

Hun læser fromt, andægtigt i
Sin Psalmebog og venter
Paa Klokkens Klang fra Taarnet, som
Til Kirken hende henter.

Paa engang et forvirret Raab
Til hendes Øre trænger.
Det nærmer sig, det voxer — nei,
Hun skuffer sig ei længer!

Man raaber høit paa hendes Navn,
Man flokker sig derude:
En Mængde Hov'der titte glad
Ind ad den aabne Rude;

Og Døren rives heftigt op,
Nu tier hver en Klage!
I Favnen holder hun sin Dreng
Alt, hvad hun har tilbage.

Og ind i Stuen stormer rask
En Sværm af Nybo'erskoner,
Af gamle Kammerater og
Bedagede Matroner;

Thi tro blot ei, man glæder sig
Alene i Nyboder!
Der Sorg og Fryd er Fællesgods!
Man favner Søn og Moder;

Man jubler med, man græder med,
Enhver sin Andeel tager;
Den ene bringer Kaffe ind,
Den anden bringer Kager.

De lykkelige To, de har
Kun Øie for hinanden —
«Min egen Mo'er!» — «Min søde Dreng,
Jeg taber vist Forstanden!»

Hun knuger ham til sig. Der er
En Kyssen og en Klappen!
Paa engang faaer han Øie paa
De sorte Baand paa Kappen;

Og store Taarer styrte frem,
Men kjækt han sig betvinger.
Han smiler .... han fortæller. Varmt
Fra Læben Ordet klinger;

Men hvergang sine Minders Skat
Han i en Sum vil samle,
Saa kommer han tilbage til
Sin Lieutnant, til sin Gamle.

„Saa var det ham, der sendte mig
De mange, mange Penge,
Dengang ... jeg skrev ... din Fa'er ...“ Sin Graad
Hun maa tilbagetrænge.

„Ja det var ham! Aa det var ham!“
I samlet Chor nu lyder. --
„Om slige Ting han taler ei,“
Den Lille dem afbryder.

Saa taler han om Kongen. See;
De klare Øine skinne!
Han taler om hans varme Ord,
Der aldrig gaae af Minde;

Han taler om, hvad huldt han har
Paa Veile Mark ham lovet —
En Fremtid, lys og smuk, som knap
At tænke sig han voved.

De juble høit. Det ringe Tag.
En Himmel slutter inde,
Og Kongens Navn velsignes rørt,
Og Glædestaarer rinde.

— — Hvor flyder rask nu Tidens Strøm,
Af ingen Modgang dæmmet!
Den milde, kongelige Haand
Man sporer alt i Hjemmet!

En Skat af Bøger er der alt,
En Skat med gyldne Renter;
Paa Bordet ligger Tavler, Kaart,
Og smukke Instrumenter.

I dette hjemlige Asyl
Udvikles nu for Livet
De rige, skjønne Evner, som
En Guddom har ham givet.

Det er endnu det samme Blik,
De samme Øine milde;
Et andet Udtryk kun de faae
Af Sjælfuldhed og Snille.

Det er endnu den samme Røst,
Kun Sproget er et andet; —
Forandret Præg kun Mønten fik,
Metallet er ublandet.

Eet uforandret blev — derved
Han skal sig ikke skamme!
Det trofastvarme Hjerte blev
I Et og Alt det samme.

Det glemmer Intet. Naar han har
En Time fri, da skriver
Han frofast til sin gamle Ven;
Det styrker og opliver.

Og naar hans Arbeid falder tungt,
Og stundom lidt han sukker,
Et lille Pigehoved tidt
Da frem for Tanken dukker.

Han tænker paa den Lille, som
Har sagt, at hun ham venter;
Det morer ham, det muntrer ham,
Og Kraft deraf han henter. —

Saaledes Vinteren gik hen;
Men dengang Vaaren vendte
Tilbage til vort Land, igjen
Sin Fakkel Krigen tændte;

Og strax et Sørgebudskab kom,
Der sænked os i Smerte;
Det traf Nationens Stolthed, men
Det traf Nyboders Hjerte.

Den Lille sad saa taus og bleg
I disse Sorgens Dage;
Han prøved ved forstærket Flid
Sin Smerte at forjage.

Og Tiden gik, da lød igjen
Et Budskab, men et andet!
Det var en Seierstorden, der
Gav Gjenlyd rundt i Landet.

Det var hin Dag ved Frederits,
Hvorefter Hæren længtes,
Da knusende faldt Hevnens Arm,
Og Oprørshæren sprængtes;

Hin stolte Dag, da Dansken stred
Saa fast med Modets Flamme,
At dansk og tapper atter blev
To Udtryk for det Samme;

Hin skjønne blodbestænkte Dag,
Der vidner høit for Alle;
At med en saadan Sønneflok
Kan Danmark ikke falde.

— Hvor funkle Drengens kjække Blik!
Han Bogen fra sig slænger;
De gamle Minder vaagne stærkt,
Han styrer sig ei længer.

Han styrter hen til Hornet; ned
Fra Væggen han det river —
Da falder Blikket paa hans Mo'er;
Af Skræk til Is hun bliver!

Han skammer sig. Sit Horn igjen
Han hænger op paa Krogen,
Saa gaaer han hen og sætter sig
Taalmodig taus til Bogen. — —

Der gik en Jubel Landet rundt,
Og alle Hjerter brændte
Af Tak til dem, de Kjække, der
Det Seiersbud os sendte.

Hvor smukt udtalte den sig ei,
Men smukkest uden Mage,
Da Kjøbenhavn strax efter fik
Sine Septemberdage;

Da Borgeren sit Hjertes Guld
Til Takkeoffer mønted,
Og Byen sig med Flag og Baand
Og Blomsterkrandse pynted —

Og pynted sig, ei for at see
Koket sig selv i Speilet
Og prale med sin nye Pynt —
Nei, tro det ei! vidt feilet!

Men pynted sig, en Moder lig,
Hvis Alders Brøst vil dækkes,
For at i Gjensynstimen hun
Maa sine Sønner tækkes!

O Kjøbenhavn! hvormeget man
Om dine Brøst end kives,
For denne skjønne Tanke skal
Dig megen Brøst tilgives!

Til disse Dages rige Glands
Jeg fører Dig tilbage,
Da seierrige Tropper vi
Saae gjennem Byen drage;

Da vi dem rørt' til Taarer saae
At standse og at dvæle,
Da hver en Muur stod blomstersmykt,
Da Stenene fik Mæle —

Og raabte høit: „Velkommen hjem!
Velkommen hid, I Kjække!»
Mens Kjærester og Koner brød
De Tappres faste Række!

— Hvem rider der om Hjørnet, for
Fra Stadsen bort at smutte?
Hans Kæmpekrop er blomsterdækt,
Ja selv hans Støvler strutte!

Vi kjende ham, vor gamle Ven!
Et Skrig hen til ham trænger ....
See blot! Et kraftigt Tag, og ham
Om Halsen Drengen hænger!

Hvor larmer man, hvor jubler man!
Med Skrig og Hurra skiftes,
Og Blomster hagle om dem ned,
Fra Vindverne der viftes!

Ved Siden Drengens Moder staaer:
Hun har idag lagt Sorgen,
Og Øiet straaler varmt og mildt
Som Sol en Sommermorgen.

Han rækker Moderen sin Haand,
Drengen har han paa Hesten,
Saa fremad, marche! — Din Phantasi
Jeg overlader Resten.

Men er der Sandhed i de Træk,
Som Digtet har Dig givet,
Saa vil Du Drengens Fremtid see
Af dem i Perspektivet.

Hvis Du har seet ham modnes rask
I Tidens stærke Storme,
Og seet, hvor underfuldt at de
Det unge Sind kan forme:

Saa vil han for din Tanke staae
Imellem dem, der siden
Skal hænge Krands paa Danmarks Hus
Og skjærme det i Tiden!

SOMMERREISER.

THE INDEX

I.

Til Finland og Rusland.

Stockholm var denne Gang kun Gjennemgangspunktet for en længere Udflugt; men naar man ikke kan slaae sig til Ro der, skal man ikke, som jeg, ile strax op til Mosebakken. Staaer man først deroppe, og har man under sine Fødder — ligesom paa et broget Reliefkaart — Kungsholmen, Norrmalm, Blasieholmen, Skibsholmen, Ladugårdslandet og Djurgården, saa slipper man ikke derfra saa let. Man lægger først een Dag til, saa to, tre og fire, for at gjensee saameget som muligt af disse Herligheder, og har man saa tilmed kjære og fortræffelige Venner, der holde fast paa En, saa maa man næsten rive sig løs med Magt for at komme ud af denne Tryllekreds.

Endelig slap jeg ud af den, og den 16de Juni lidt efter Midnat gik jeg ombord paa Dampskibet Wiborg for over Finland at gaae til St. Petersborg. Det var ganske lyst, da vi kom ombord og fulstændigt stille. Skibet laa lige udenfor Beskows smukke og venlige Hus, hvori jeg

for et Par Aar siden havde tilbragt saamange lykkelige Timer — nu var der øde og dødt derinde, stille som i Graven. Jeg havde for et Par Dage siden været der og fundet Alt paa det gamle Sted, Alt undtagen ham selv, den fine, ridderlige og dybsindige Aand, som Sverrig længe vil savne. Det var derfor intet Under, at jeg blev lidt tung om Hjertet og faldt i Tanker, der vare alt andet end lystelige. Jeg blev reven ud af dem ved et kraftigt Hurra nedefra Stranden. Skibet lettede i det samme. Vi havde faaet en Mængde Finner ombord, unge Karlfolk og Piger i deres plumpe, men maleriske Dragt; de havde tjent som Tyende i Stockholm og vendte nu med nogle faa Penge tilbage til deres fattige Hjem. Deres Landsmænd, der maatte blive tilbage, gave dem dette Hurra med paa Veien til de „tusinde Søers Land", som de sagtens misundte dem, at de først skulde gjensee; men de Bortdragende saae alligevel ikke glade ud, og Taarerne randt dem ned ad Kinderne, mens de svingede til Farvel med deres Huer og Tørklæder. Der var Poesi i denne Scene, noget Velgjørende og Befriende, som uvilkaarligt ogsaa bragte mig til igjen at see fremad.

En Søtour paa otte og firsindstyve Timer er just ikke den behageligste Udsigt, men Skibet var godt og beqvemt, Veiret var blikstille, Reiseselskabet muntert og livligt, og det Hele lovede en god Overfart; dog at den skulde overgaae mine dristigste Forventninger, drømte jeg ikke

om. Stockholms Skjærgaard er smuk og malerisk, det er en bekjendt Sag, men om den øvrige Deel af Reisen vidste jeg Intet. Tidligt paa Formiddagen havde vi allerede Ålandsøerne i Sigte; Havet var blankt som et Speil, Luften var mild og varm som i Syden, og rundtom os udfoldede der sig et henrivende Panorama. Vi seilede gjennem et Archipelag af de deiligste Øer; snart syntes de at slutte sig sammen for Øiet og omgive Skibet til alle Sider med en Steenmuur, snart aabnede de sig igjen og lod Blikket streife frit omkring til alle Sider. Man kan ikke tænke sig et mere broget afvexlende Syn end disse pittoreske Øgrupper, der nu løfte sig majestætisk høit op af Havet og stirre En mørkt, alvorligt, næsten truende imøde, og nu ligge let henkastede paa Vandet ligesom deilige Buketter. Jeg har aldrig seet det Vilde og Barokke i den Grad parret med det Smilende og og Gratieuse. Hvor er dog en Seilads paa Rhinen, Rhonen eller Donau monoton og kjedsommelig imod denne uendelige Afvexling, denne uudtømmelige Mangfoldighed! Jeg begriber ikke, at denne Søtour gjennem den bothniske og finske Bugt ikke er verdensberømt og efter en ganske anden Maalestok drager de Reisende til sig, thi saaledes som jeg har skildret den her, saaledes fortsætter den sig til Åbo, til Helsingfors, til Wiborg — kun igjennem altid nye, friske og tiltalende Former, saaledes som kun Naturens store Bygmester er istand til at opfinde

dem. Een Ting maa dog ikke glemmes: man maa have smukt Veir, helst saa smukt Veir, som vi havde det, men i al Fald hverken Storm eller Taage, thi i Storm er Passagen mellem disse Øer, der undertiden indsnevrer sig saaledes, at Skibet netop kan komme igjennem, farefuld og piinlig, og i Taage er den umulig.

Jeg nævnte for lidt siden de tre finske Byer Åbo, Helsingfors og Wiborg, og da de ikke ligge paa alfar Vei, kan det maaskee interessere at høre lidt om dem, i det mindste saameget som jeg har kunnet opfatte i de syv til otte Timer, Skibet ankrede op ved hver enkelt.

Åbo er den ældste Stad i Finland og i tidligere Dage den betydeligste. Naar man seiler ind i Aurajoki eller Floden ved Åbo, maae større Skibe blive liggende strax ved Indseilingen og der losse og indtage deres Ladning. Her ligge Boxholm, et lille rødmalet Fiskerleie, og oppe paa Høiderne Åbohus, en gammel Fæstning med Taarn, der nu bruges som Fængsel. Dampskibet løber lige ind til selve Byen og ankrer udfor Societetshuset, der er Byens fornemste Gjæstgiversted. Staden har et venligt Udseende, hvilket skriver sig fra, at den i 1827 saagodtsom totalt afbrændte. Af 1100 Huse brændte 786, deriblandt Byens Universitet og Bibliothek, og efter dette Slag, har Byen aldrig formaaet at reise sig. Den blev vel bygget op igjen med brede og nette Gader, men den mistede lidt efter lidt sin Handel, og Universi-

tetet forlagdes til Helsingfors. Dens ældgamle Kathedral, den første christne Kirke i Finland, staaer der endnu og tiltrækker Øiet ved sin forunderlige Bygningsstil. Blandt dens mange Monumenter fra Fortiden er der ogsaa et for Cathrine Månsdatter, den finske Bondepige, som Erik den Fjortende giftede sig med, og som, efter at have baaret den svenske Krone, igjen vendte tilbage til sin fattige Fødeby, da hendes kongelige Husbond blev kastet i Fængsel og døde der. Tætved Kathedralen er der en smuk Bronzestatue af Henr. Gabriel Porthan, Finlands første Historieskriver. Den er bekostet af Finner, men opført under russisk Høihed. Paa Fodstykket seer man Finlands gamle Vaaben og Reliefbilleder af Tengstrøm og Franxén, Porthans Lærere. — At Åbo har et stort og smukt udstyret Theater med tre Logerækker, maa forekomme en Kjøbenhavner besynderligt; men det forholder sig virkelig saaledes, thi jeg var saa heldig at slutte min Aften der med at see et Digterværk, som der er gaaet stort Ry af baade i Stockholm og i Finland. Det var Daniel Hjort, en Femakts-Tragedie af en ulykkelig ung Digter ved Navn Julius Wecksell, der nu sidder i en Daareanstalt. Der var ganske vist enkelte Skjønheder i hans Arbeide, men at der skulde være Steder deri, som fordunkle Runeberg, hvilket man forud havde forsikkret mig — mærkede jeg ikke. Hvad jeg derimod godt kunde mærke var, at der vrimlede af Allusioner til Nutids-

Forhold, som man ikke skulde troe at en russisk Cencur vilde lade passere, eller at russiske Officerer saa gemytligt vilde sidde og høre paa.

Føler man sig lidt trykket ved at see Åbos Tilbagegang, voxer denne Følelse, naar man fra Søsiden nærmer sig Helsingfors og seer det mægtige Sveaborg ligge foran sig. Hvilken forunderlig Skjebne, at dette Kæmpeværk, der kostede det fattige Sverrig 25 Millioner at opføre, at dette „Nordens Gibraltar", som Sverrig byggede med saa store Opoffrelser for at have et Værn mod sin mægtige Nabo, at denne uindtagelige Fæstning ved det første Angreb og saagodtsom uden Sværdslag faldt i Russernes Hænder! Sveaborg, der blev bygget efter Grev Ehrenswärds Tegninger og under hans Ledelse, blev den 6te Marts 1808 angrebet af Russerne under General Suchtelen. Admiral Cronstedt forsvarede Pladsen med 6000 Mand og to Fregatter. Da Suchtelen stillede den latterlige Fordring til ham, at han skulde overgive Fæstningen, svarede Cronstedt, at han vilde gjøre det, hvis der ikke inden den 3die Mai kom fem Linieskibe til hans Undsætning. Man betragtede det som en Spøg, og selv Russerne troede ikke paa Muligheden af at vinde saa let en Seir; men da den 3die Mai kom, og ingen Undsætning var isigte, overgav Cronstedt for ramme Alvor Fæstningen med al dens Munition, Skibe og Garnison til Russerne. Hvad der har forledt ham til at begaae denne afsindige

Handling er aldrig blevet opklaret; men hans Navn er i Sverrig stemplet med Had og Foragt, thi Sveaborgs Overgivelse, der afgjorde Finlands Skjebne, er det mørkeste og sørgeligste Blad i Sverrigs Krigshistorie. Under Krimkrigen blev Sveaborg anden Gang angrebet i 1855 af en fransk-engelsk Escadre. Der blev kastet en utrolig Mængde Bomber og Granater ind i Fæstningen, og de tændte ogsaa, men det var kun Magaziner og Caserner, der brændte — Fæstningens mægtige Granitblokke led ikke det mindste. Rigtignok meddelte Times i de mest hoverende Udtryk, at Sveaborg var sløifet og nedbrændt; men da den forenede Flaade kort efter maatte gaae bort med uforrettet Sag, var Bladet nødt til at gjenkalde sin Efterretning som forhastet og meddele sine Læsere, at Sveaborg stod der endnu.

Aldrig saasnart har man passeret Fæstningen, før man overraskes ved Synet af den rige, smukke og blomstrende By, der ligger bagved dens Mure. Beliggenheden af Helsingfors er fortryllende, og hvor Øiet streifer hen, møder det prægtige Kirker og imponerende Bygninger. Man behøver ikke at gaae mange Gader igjennem for at overbevise sig om, at den er Russernes Kjæledægge, og at de gjøre Alt for at hæve og vinde den. Blandt de prægtige Bygninger, der smykke Helsingfors, indtager Senatet og Universitetet den første Rang; de saavelsom Theatret, der ligger ligefor en lang, udmærket smuk Es-

planade, vilde være en Prydelse for enhver Hovedstad. At Theatret maa vække en Kjøbenhavners Misundelse er aabenbart, thi det er bygget i samme Stil og med samme Dimensioner som det afbrændte Dresdener, og hvad det decorative Element angaaer, staaer det betydelig over det. Helsingfors har ogsaa et stort Bibliothek og et rigt naturhistorisk Museum, som jeg dog ikke fik at see, fordi jeg foretrak at tilbringe de Timer, jeg endnu havde at raade over, med min fortræffelige Ungdomsven, Professor Cygnæus, en af Finlands fremragende Mænd og betydelige Digtere. Min Glæde over at gjensee ham og udvexle med ham Ungdomsmindernes „Husker Du dengang, og husker Du det?" var saa stor, at jeg formelig var gjerrig paa Minuterne, jeg kunde tilbringe i hans Selskab. Vi skiltes ad med de oprigtigste Løfter om at gjensee hinanden endnu engang, men om det skeer i Kjøbenhavn, Helsingfors — eller paa et tredie Sted, det hører vel til de Spørgsmaal, som vi ere bedst tjente med ikke at faae Rede paa.

Naar jeg nu tilføier om Wiborg, som vi naaede den tredie Dags Eftermiddag Kl. 6, at den har en betydelig Havn, at der lige for denne Havn ligger Ruinerne af et ældgammelt Slot med et stateligt Taarn, som skal være opført af Thorkel Knutson, og at der i dens uanseelige Gader rører sig en travl Virksomhed, der giver et godt Vidnesbyrd om dens Handel og Industri, saa har jeg om-

trent sagt Alt, hvad jeg veed om de finske Byer, som vi anløb, og saa kan jeg igjen roligt gaae ombord paa Dampskibet til St. Petersborg.

Da jeg næste Morgen kom op paa Dækket, vare vi midt i den bothniske Bugt. Veiret var ligesom alle de foregaaende Dage straalende smukt, Havet blankt og stille, og ikke en Sky viste sig paa Himlen. Omtrent Kl. 8 fik vi Cronstadt isigte. Det ligger for lavt til at gjøre nogen imponerende Virkning, men Synet af dets Masteskov og Granitbefæstninger, dets Værfter og Magaziner er yderst tiltrækkende. Det var disse Granitmure, som Napier under Krimkrigen skulde angribe. Man forsikkrer, at den gamle Sømand var saa glad over dette Hverv og saa sikker paa, at det maatte lykkes ham i en Haandevending, at han lovede sine Matroser, at de skulde spise deres Frokost i Cronstadt og deres Middag i St. Petersborg; men efter en Maaneds Forløb, var Admiralen kommen til den Erkjendelse, at det ikke gik med Cronstadts Mure som med Jerichos, og at de hverken faldt for Skryderi eller Trompetstød. Han vendte da tilbage til London og beklagede sig bittert over Ministeriet, der ikke havde givet ham tilstrækkelige Angrebsmidler.

Vi havde neppe passeret Cronstadt, før der paa Dækket opstod en almindelig Bevægelse: det var et skinnende Punkt i et Par Mils Afstand, som lidt efter lidt dæmrede frem i Horizonten og tiltrak sig Opmærksom-

heden. «Isakskirken! Isakskirken!» lød det omkring os i alle mulige Tungemaal; Kikkerter og Lorgnetter kom frem, og Alle stirrede hen paa dette Punkt, der med hvert Øieblik blev større og tydeligere. Isakskirkens gyldne Kuppel antog efterhaanden bestemtere Omrids.

Snart laa den for os i hele sin Herlighed; men paa samme Tid skinnede der baade tilvenstre og tilhøire det ene guldglindsende Taarn efter det andet frem i den straalende Formiddagssol; prægtige Sølv- og Guldkupler, glimrende Guldkors, mægtige grønne og mørkeblaae Domer løftede sig til alle Sider, og paa samme Tid druknede Øiet i en Vrimmel af Paladser og Kæmpebygninger, som ingen anden By i Verden kan opvise Mage til. Dampskibet skyder rask frem gjennem den prægtige Newa; men man har hverken Tid til at lægge Mærke til Floden selv eller dens blankskinnende Bølger, det utrolige Liv, der rører sig paa den, dens gigantiske Granitquaier eller Maskin- og Skibsbyggerierne, der bedække den — Øiet flyver bestandig fremad, henover den mægtige Nikolajeff-Bro med sit skinnende Mosaikkapel, der alene har kostet en halv Million Rubler, til Børsen, til Admiralitetsbygningen, til Vinterpaladset og til Peters- og Pauls-Kathedralen, hvor det omsider finder Hvile.

Endelig lægger Dampskibet til ved Wassily-Ostrowquaien. En bedøvende Larm, en Sværm af tjenstvillige Aander, en Skrigen og Skraalen af Dragere og Kudske,

som kun Den kan gjøre sig Begreb om, der har oplevet lignende Scener i Neapel, modtager En ved Landstigningen. Man er glad, naar man blot kan slippe ud af dette Helvede, men man er lykkelig over al Beskrivelse, naar man midt i denne barbariske Tummel hører, som jeg et hjemligt og hjerteligt Velkommen! Det var vor fortræffelige Pallisen, den danske Generalconsul, der sendte mig denne Hilsen.

Aldrig har nogen fremmed By overvældet mig i den Grad som St. Petersborg, og dog er der maaskee ingen stor By, hvori man orienterer sig lettere. De fremragende Taarne, Kupler og Kors, der til alle Sider frembyde sig for Øiet, ere udmærkede Kjendingsmærker; men naar man alligevel overvældes, ligger det i det enorme Terrain og i den kæmpemæssige Bygningsstil. Medens man i Europas andre Hovedstæder har let ved at tælle Paladserne, myldre de her frem i Tusindviis. Man bliver aldrig færdig med at betragte disse colossale Bygninger, paa hvis Ydersider der er ødslet med Porphyr, Granit, Bronze og Forgyldning, og som indvendig ere udsmykkede med de skjønneste Steensorter, med Malachit og Lapis Lazzuli og gjemme de ædleste og kostbareste Kunstskatte. Det turde maaskee interessere ligeover for denne Kjendsgjerning at kaste et Tilbageblik paa St. Petersborgs Oprindelse for paa en slaaende Maade at see, af hvilken ussel og ube-

tydelig Spire denne vidunderlige Stad har udviklet sig til sin nuværende Storhed.

Terrainet, hvorpaa St. Petersborg nu ligger imellem Paipus og Ladogasøen, hed i gamle Dage Ingrien og tilhørte først Novgorod, senere Moskou, indtil det i 1617 erobredes af Svenskerne. Mellem Rusland og Sverrig var der sluttet en fyrgetyveaarig Vaabenstilstand, der udløb i 1701. I August 1700 opsagde Czar Peter Vaabenstilstanden og erklærede Carl den Tolvte Krig. Hans skarpe og kloge Blik saae nemlig strax, at Ruslands Fremtid beroede paa, at det kom i en direkte Forbindelse med Vesteuropa, og at han, som han skal have udtrykt sig, kunde have «et Vindue aabent» til den Kant. Efter Nederlaget ved Narva tog han i 1702 med Storm den svenske Fæstning Schlüsselburg og i Mai 1703 erobrede han Svenskernes anden Fæstning Nyenskanz. Dermed var han Herre over Terrainet, og allerede i August 1703 lagde han Grundstenen til den nu saakaldte Fæstningskirke eller Peters- og Pauls-Kathedralen.

Et Besøg i denne Kirke lønner sig rigeligt. Man finder ikke blot der en pragtfuld Dom med et slankt, guldskinnende Taarn, der er 26 Fod høiere end Paulskirken i London, men indeni seer man en Mængde hvide, blanke Marmor-Sarkophager, der gjemme Ligene af alle Ruslands Czarer fra Peter den Store til vore Dage med Undtagelse af Peter den Anden, som elskede Moskou fremfor Petersborg

og ligger begravet der. Tætved denne Kirke ligger det lille Træhus, som Peter den Store lod opføre i 1703, paa samme Tid som han lagde Grundstenen til Kathedralen. Det var det første Hus i St. Petersborg, ligesom den lille Baad, der endnu bevares derinde som Czar Peters eget Værk, er „Oldemoderen" til hele den russiske Flaade. I det lille Hus, hvis ene Værelse nu er forvandlet til et Kapel, havde Czar Peter sit Dreierværksted, og herfra passede han paa sine Arbeidere, eller rettere paa sine Soldater, thi de første Soldater vare ogsaa de første Arbeidere i St. Petersborg. De byggede Træhuse og anlagde Sloboder, det vil sige Gader med kun een Række Huse. Forskjellige Talenter udviklede sig iblandt disse Arbeidere: nogle bleve dygtige Snedkere og Tømrere, andre flinke Smede og Stuccaturarbeidere, og for at det sumpige Terrain, hvorpaa St. Petersborg anlagdes, ikke skulde ødelægge deres Helbred, brugte Czar Peter den Forsigtighed at lade dem arbeide sectionsviis og aldrig meer end tre Maaneder ad Gangen. En Literairhistoriker ved Navn P. Petrow har nylig oplyst, at disse Træhuse, som Peter den Stores Soldater opførte, dengang havde en Værdi fra fem til halvhundrede Rubler. Hvilken interessant Sammenstilling frembyde ikke disse Træhuse og de nuværende Marmor- og Porphyrpaladser, disse beskedne Værdier fra fem til halvtredsindstyve Rubler for Træhusene og de ligesaa mange Millioner, der nutildags udgives for Paladserne!

Et slaaende Beviis paa Czar Peters Energi og Genialitet er det jo ogsaa, at denne By, der begyndte med et enkelt Træhus, endnu inden hans Død talte 80,000 Indbyggere, og at den Plan, som han lagde for Byens Udvidelse, er den samme, som hans Eftermænd have fulgt, og som følges endnu. Hans rastløse Iver for at udvikle den nye Hovedstads Hjælpekilder fornegtede sig intet Øieblik. Han anlagde ikke blot Befæstninger og Søforter, organiserede Armeer og byggede Flaader, men han indkaldte Fabrikmestere fra Udlandet, der anlagde Linnedvæverier og Tapetfabriker; Læder, Peltsværk og Vox bleve snart indbringende Exportartikler; han grundlagde Børsen og gjorde St. Petersborg til den betydeligste Havn i det baltiske Hav, ja han lod bygge Almueskoler, og med denne Foranstaltning begyndte Civilisationen at dæmre i Rusland. At Czar Peter derfor har et stort Navn i Historien og et endnu større iblandt den russiske Almue er ganske naturligt. Hans Statue staaer ligeover for Isakskirken, mellem Admiralitetsbygningerne og Senatet, og er et af den nyere Tids skjønneste Monumenter. Fodstykket er en uhyre Granitblok fra Lachta i Finland, der er tilhugget som en steil Klippe, hvilken Keiseren rider opad. Han standser Hesten foran den Afgrund, der aabner sig for hans Fødder og strækker den høire Haand ud imod den By, der som ved et Trylleslag skabtes af hans Geni og hans mægtige Villie; en Slange, Symbolet paa alle de Hindringer og Farer,

han har havt at bekæmpe, søndertrædes af Hesten. Den colossale Statue, der veier 540 Centner, hviler kun paa Hestens Bagbeen og Hale.

Jeg kan ikke omtale dette Monument, uden at min Tanke uvilkaarlig føres hen til en anden Statue, der ikke er nær saa kolossal, ikke nær saa pragtfuld, men ikke mindre interessant. Den bærer Navnet „Kriloff", et Navn, der er saagodtsom ubekjendt hos os, og som dog fortjener at kjendes af Alle, thi Kriloffs Virksomhed supplerer i visse Maader Peter den Stores. Hvad denne har gjort for at udvikle de materielle Kræfter i Rusland, det Samme har hin udrettet paa det aandelige Omraade, og dog var han ikke Andet end en Fabeldigter; men han havde Holbergs Lune, Vittighed og Satire; som Holberg kjendte han sine Landsmænds Brøst og forstod at helbrede dem for deres Daarskaber, og som Holberg lærte han sine Landsmænd at agte deres eget Sprog og at bruge det rigtigt. Jeg skal dvæle lidt længere baade ved Digteren og ved Monumentet, fordi jeg troer, at det vil interessere, men forudskikker blot, at hvis det er en Ære for Kriloff, at hans Statue er bleven opreist i en By, der kun har Monumenter for Keisere og Seiervindere, saa er det ogsaa en Ære for Rusland, at det tæller ham iblandt de Sidste, ligesom det er et uforkasteligt Beviis paa, at Civilisationen er trængt langt dybere ind her end mange andre Steder,

hvor man hovmoder sig af sin Cultur og sin ophøiede Dannelse.

Paa Peter den Stores Tid og endnu længe efter var det russiske Sprog geraadet i almindelig Ringeagt. Man fandt det saa fattigt og ubetydeligt, at man ikke engang vilde anerkjende det som Skriftsprog, og der manglede ikke paa russiske Stormænd, der talte alle mulige Sprog flydende og reent undtagen deres eget. Lemonossoff, en Søn af en fattig Fisker ved det hvide Hav, var den Første, der søgte at indsætte det russiske Sprog i sine naturlige Rettigheder, og Karamsin gik troligt i hans Fodspor, men de havde ikke Geni nok til at trænge igjennem. Da fremstod Ivan Andreiwitsch Kriloff. Han blev født i Moskou 1768 og var Søn af en fattig Officeer, der ikke havde Raad til at give ham den Opdragelse og Underviisning, hvortil han trængte. Lykkeligviis blev Faderen forflyttet til Twer, hvor Byens Gouverneur fattede Godhed for Drengen og lod ham undervise med sine egne Børn. I en Alder af 14 Aar mistede Kriloff sin Fader, og han stod nu ene med Moderen, der et Par Aar efter var saa forarmet, at hun maatte tage til Petersborg for at bønfalde Keiseren om en Ansættelse for hendes syttenaarige Søn. Han fik ogsaa en lille Post som Afskriver i Keiserens Kabinet og benyttede nu sit Otium til at skrive Komedier; men han manglede Talent til i den Retning at frembringe noget Godt, og efter flere forgjæves Forsøg opgav han

denne Virksomhed. Ikke heldigere var han som Bladudgiver, thi han begyndte paa det ene Blad og Tidskrift efter det andet, men de døde Straadød allesammen. Imidlertid havde han mistet sin Moder, og ved et Tilfælde blev han præsenteret for Enkekeiserinde Marie Feodorowna, Keiser Nicolaus's Moder. Hun havde Medlidenhed med hans Forladthed og fik ham ansat som Secretair hos Fyrst Galizin, der dengang var Statholder i Riga. Tre Aar tilbragte han i denne Stilling, men han blev nødt til at opgive den, da Fyrsten tog sin Afsked og trak sig tilbage til sine Godser. Fyrsten havde imidlertid fattet Godhed for Kriloff og foreslog ham at følge med sig. Han tog imod dette Tilbud der godt harmonerede med hans Tilbøielighed til at hengive sig til Ensomhed og Eftertanke. Her fik han rig Leilighed til at studere den russiske Almues charakteristiske Sæder og Udtryksmaade, Bøndernes jevne og godmodige Væsen og Provinds-Embedsmændenes Opblæsthed. Nu fik han først Øinene op for sit Kald, og dermed laa ogsaa hans Fremtidsbane afstukket for ham. Han vendte tilbage til St. Petersborg med Anbefalinger fra Fyrst Galizin og fik ogsaa strax af Keiser Alexander den Første en Ansættelse ved Mønten. Nu begyndte hans egentlige Virksomhed, som Fabeldigter, og fra det Øieblik voxede ogsaa hans Berømmelse med hver Dag. I 1812 blev han ansat som Bibliothekar ved det store keiserlige Bibliothek. Han kunde nu skrive med Frihed

og Lyst; Boghandlerne i St. Petersborg overbød hinanden for at forlægge hans Fabler; den ene Udgave afløste den anden; overalt, hvor han viste sig, var han Gjenstand for Hengivenhed og Høiagtelse, og saavel Keiseren som den keiserlige Familie overøste ham med Beviser paa Velvillie og Bevaagenhed. Der er kun faa Forfattere, der have ført en saa lykkelig Tilværelse; hans elskværdige Personlighed og den Berømmelse, der knyttede sig til hans Navn, gjorde ham velseet af Alle, og det satiriske Element i hans Fabler er blandet med saamegen Skjelmeri og Godmodighed, at det ikke skaffede ham Fjender. Og dog er der den Forskjel paa ham og La Fontaine, at medens den franske Fabeldigter holder sig til de Daarligheder, der ere almeenmenneskelige, revser den russiske netop dem, der ere indgroede hos hans Landsmænd; men just derved er det, at han har faaet sin Betydning. Hertil kommer, at han er fuldstændig upartisk: han revser Fyrsternes Egoisme ligesaa vel som Pengemændenes Gridskhed; hans Satire rammer ligesaa godt Kjøbmændenes Uredelighed som Parvenüernes Dumstolthed; han forfølger lige ubarmhjertigt den Lærde, der gjør sig til af sin Viden, og den enfoldige Mujik (Bonde), der ikke vil lære Noget — og han sparer heller ikke sig selv. La Fontaine har maaskee en mere afrundet Form — derom kan jeg naturligviis ikke have nogen Mening — men Kriloff er langt mere original og forstaaer at finde sit Stof i Alt, hvad

han kommer i Berøring med. Af de to hundrede Fabler, der indeholdes i hans Samling, er der kun tredive, hvortil han har laant Stoffet fra sine Forgængere -- alle de øvrige tilhøre ham selv. Det Humane er Grundtonen i dem alle. Han er altid paa de Svageres Parti, og han berører undertiden Strenge, der maae finde Gjenklang hos Alle. Ingen har derfor meer end han givet Stødet til Afskaffelsen af mangeaarige Misbrug og Impulsen til nyttige og velsignelsesrige Reformer.

Den 2den Februar 1838 var det Kriloffs halvfjerdsindstyveaarige Fødselsdag. Alt, hvad Petersborg eier af Stort og Udmærket, samlede sig for at feire denne Dag med ham. Der blev sunget Hymner til hans Ære, en Guldkrands og en Medaille, der var slaaet til hans Hæder, overraktes ham, og før Banketten begyndte, oplæstes et keiserligt Reskript, hvori der tilkjendtes ham Stanilausordenens Stjerne. Efter Oplæsningen blev han omfavnet af sine gamle Venner, og de unge Damer, der vare tilstede, tilkastede ham deres Buketter.

To Aar efter døde han mildt og roligt, som han havde levet. Han blev, efter Keiserens Befaling, begravet med fyrstelig Pragt. Da Liget blev bragt ind i Kirken, modtoges det af Keiseren selv, og da Begravelsesceremonierne vare endte, bar otte Generaler Kisten ud af Kirken. En tallos Skare fulgte ham til Alexander Newsky-Kirkegaarden, hvor han blev jordet. I Kisten havde

man medgivet ham hans Guldkrands og Medaille samt en falmet Blomsterbuket, som Keiserinde Marie Feodorowna engang havde givet ham.

Strax efter hans Død blev der sat en National-Subskription igang for at tilveiebringe et Mindesmærke for ham, og baade Smaa og Store skyndte sig at komme med deres Bidrag. En smuk Statue blev faa Aar efter opreist i den saakaldte „Sommerhave," og man kunde umuligt have valgt Stedet bedre eller sindrigere. „Sommerhaven" er en udmærket smuk Park, der ogsaa skylder Czar Peter sin Tilblivelse. Den har brede, skyggefulde Alleer, prægtige Trægrupper, duftende Buskadser og Masser af Marmorfigurer og Buster, der er mere curieuse end smukke. I en Runddeel, hvor man hver Dag seer den petersborgske Ungdom løbe omkring og lege, har man opstillet Statuen. Kriloff sidder paa en Granitblok med en Bog i Haanden og seer med et godmodigt Smil ned paa dem, der opdrages ved hans Fabler og igjennem dem vænnes til at elske ham. Er der ikke Poesi og Følelse i denne Sammenstilling, og er det muligt, at et taknemmeligt Hjerte kan finde et smukkere Udtryk? Ogsaa det høie Fundament, hvorpaa Bronzestatuen er opstillet, gjør et velgjørende Indtryk. I smukke Hautreliefs seer man paa alle fire Sider Dyr, Planter og phantastiske Figurer i de mest lunefulde Sammenslyngninger. Det er den Verden, hvori hans Phantasi har bevæget sig, og allerede fra dette Standpunkt er

Valget godt og berettiget; men for den, der er fortrolig med Kriloffs Fabler, er Nydelsen endnu større, thi disse Planter og Dyreskikkelser ere ikke vilkaarligt sammenstillede, men gjengive paa den mest talende Maade det væsentlige Indhold af hans allerbedste Fabler. Hvad Kriloff har været og virket spores bedst i den paafølgende Literatur. Gjennem ham fik det russiske Sprog Klang, Fylde og Smidighed. Store og udmærkede Mænd traadte i hans Fodspor, men Ingen af dem har vundet en Popularitet, der kan maale sig med hans. Foruden den geniale Puschkin, der dræbtes i en Duel i sin kraftigste Alder, kjender Læseverdenen igjennem franske Oversættelser Gogol og Ostrofsky, der have skrevet udmærkede Charakteerskuespil, og Ivan Turgenieff, hvis Jagthistorier og Noveller læses over hele Verden. Det friere Liv, der under den nuværende Keiser rører sig overalt i Rusland, har allerede skabt en ny opblomstrende Literatur, der lover Frugter for Fremtiden.

Livskilden i St. Petersborg er Newafloden med dens blanke, speilklare, spillende og svulmende Vande. Den er ikke blot Betingelsen for Byens Velvære, men ligefrem for dens Tilværelse, og det er derfor et Beviis mere paa Czar Peters geniale Blik og mageløse Fremsynethed, at han benyttede det Delta af Øer, som Newaen netop danner paa dette Sted, idet Floden her deler sig i flere Hoved- og Biarme, til derpaa at anlægge sin Hovedstad,

uden at lade sig afskrække af de Hindringer, som det sumpige og moradsige Terrain dengang maatte frembyde. Newaen er ogsaa Petersborgernes Stolthed og Glæde, og jeg har flere Gange hørt indfødte Petersborgere omtale den med den samme Varme og Fyrighed, hvormed et ungt Menneske taler om sin Elskede. Den fortjener ogsaa i høi Grad ikke blot hans Kjærlighed, men hans Taknemmelighed og Beundring, thi den er ligesaa nødvendig for ham, som Luften, han indaander. Jeg vil ikke tale om, at den forsyner ham med udmærket Drikkevand, eller at Theen, der er hans Yndlingsdrik, netop ved Newavandet faaer en Aroma, der gjør den mere velsmagende der end noget andet Sted; men da St. Petersborg hverken har Kilder eller Brønde, er det Newafloden, der sørger for hans Vask og hans Reenlighed, holder hans Hus propert og renser Byen fra Alt, hvad der hedder Uhumskhed og Smuds: den forsyner hans Bord med udmærkede Fisk og bringer Provindsernes Overflod til hans Spiiskammer; dens Vandkraft driver utallige Fabrikker og ophjælper den indenlandske Industri; den bringer Modevarer og Luxusartikler til de Fornemme, saasnart Isskorpen løsner sig ved Cronstadt; den bringer Liv og Bevægelse i alle Samfundsforhold og giver med det samme Arbeidere og Fattigfolk rigeligt at fortjene. Alt, hvad der vedgaaer Floden, interesserer derfor Alle ligefra Keiseren til den fattigste Mujik. Naar den lægger til, velsigner Keiseren

dens Vande i Overværelse af Hoffet, Tropperne og en uoverskuelig Menneskemasse, og naar den i Begyndelsen af April bryder op, tordne Fæstningskanonerne for at meddele Petersborgerne det velkomne Budskab. I Vinter og i Sommer er Newafloden Almuen lige dyrebar, thi alle dens Fornøielser concentrerer sig paa den; om Vinteren er Slædefarten igang her, og Skøiteløberne give Prøver paa deres Kunstfærdighed og Udholdenhed; om Sommeren myldrer det af Dampbaade og Fartøier, Jagtclubberne holde deres Regattaer, Dampskibene gaae uophørligt til Peterhof, til Forlystelsesstederne paa Øerne Petrofsky og Chrestofsky, og den, der ikke kan komme saa langt, gaaer dog ind paa de saakaldte Ssadocks eller Fiskehusene, der ligge rundtomkring paa Floden og see ud som smukke Pavilloner, der ved en lille Bro staae i Forbindelse med Newaflodens pragtfulde Granitquaier. Her fortære de deres Caviar, der er Russernes Yndlingsspise, og glæde sig ved Synet af alle de prægtige Fisk der opbevares derinde.

Forunderligt nok er det alligevel, at den samme Newaflod, der er St. Petersborgs Pulsaare og dets Indbyggeres Lykke og Rigdom, tillige indeholder en stadig Trusel mod deres Velfærd og kan tidligt eller silde berede dem deres Undergang. Der er i den Henseende en mærkværdig Parallel mellem Petersborg og de blomstrende Stæder ved Foden af Vesuv og Monte Somma. Netop

det, der giver dem deres Rigdom, truer dem ogsaa med Ødelæggelse. Paa det ene Sted er det Flodens Oversvømmelser, paa det andet Vulkanens Eruptioner. Naar det stormer fra Sydvest drives Vandmasserne fra den finske Bugt ind imod den lavtliggende Keiserstad, og Vandet i Newafloden begynder da at stige paa en truende og foruroligende Maade. Af farefulde Oversvømmelser har der siden Anlægget af St. Petersborg ikke været færre end 16. Naar Vandet i Newaen stiger tre Fod, affyres der tre Kanonskud; stiger det fem Fod, affyres der hver halve Time Kanonskud fra Admiralitetssbygningerne, men er Vandet steget syv Fod, tordne Kanonerne hvert Kvarteer, Folk begynde at flytte ud af de lavere Etager, og alle Redningsbaadene holde sig parate.

Den frygteligste af disse Oversvømmelser er den, der hærjede St. Petersborg den 7de November 1824. I et Par Dage havde det allerede stormet forfærdeligt, og der var Noget i Atmosphæren, der ligesom truede med Ulykke. Allerede den 6te November henad Aften begyndte Vandet at stige, og Stormen pidskede Bølgerne høit op ad Granitquaierne. Kanonerne begyndte at tordne, men Befolkningen, der i Mands Minde ikke havde oplevet nogen ordentlig Oversvømmelse, troede sig fuldkommen betrygget. Henad Morgenstunden den 7de slog Vinden om til Sydvest og blev en formelig Orkan. Klokken ti om Formiddagen var Vandet endnu ikke naaet op til

Brystværnet, og Folk stod i Masser langs Quaierne og paa Broerne og betragtede ganske sorgløst dette imponerende Skuespil. Orkanen tog imidlertid til, og lidt efter lidt begyndte Floden at gyde sig langsomt ud over Brystværnet. De Ulykkelige mærkede nu for seent, at det var Alvor, og gav sig til at flygte over Hals og Hoved gjennem de i et Øieblik oversvømmede Gader. Nogle forsøgte at rede sig paa Løgtepæle, Andre at krybe op i Træerne atter Andre at klamre sig til Touge, som man fra Vinduerne kastede ud til dem, men Mangfoldige omkom. Vandet steg saa høit, at der førtes Skibe fra Floden langt ind i Byen. Masser af Huse styrtede om og begrov Beboerne under deres Ruiner, ja selv efter at Vandet den følgende Dag havde trukket sig tilbage, styrtede igjen en Mængde Bygninger om i næsten alle Byens Kvarterer og anrettede endnu i deres Fald nye Ødelæggelser. Overalt kan man endnu i St Petersborg see Mærker paa Husene angive, hvor høit Vandet var steget paa denne ulykkelige Dag, der krævede saa utallige Offre; dog ere de neppe alle lige paalidelige. I al Fald hørte jeg fortælle, at da en fornem Mand en Dag spurgte sin *dwornick* (Gaardskarl), hvor Mærket var blevet af, havde denne sat det heelt op undet Taget, «fordi Drengene krøb op og pillede ved det.»

Der er endnu et Lighedspunkt mellem Neapels og St. Petersborgs Indbyggere, som ikke bør lades uberørt

ved Omtalen af Newafloden. De consumere Begge en utrolig Mængde Is i den varme Sommertid. Neapolitanerne faae deres med Besværlighed fra Bjergene i Calabrien — Petersborgerne faae deres med den største Lethed fra Newaen, der saaledes ogsaa i den strengeste Vinter vedbliver at yde dem sine Velgjerninger. En Mand har forsikkret mig, at der i St. Petersborg næsten er ligesaa mange Iskjældere som Huse, thi i den varme Tid bruge Russerne Is til Alting, selv til deres Kaffe og Thee, og de Masser af Vanille- og Frugtis, der daglig consumeres, grændse til det Utrolige; dog skylder jeg Sandheden at tilføie, at Neapolitanernes *granita* og *gelata* staae langt over den petersborgske.

Før jeg forlader dette Thema, maa jeg dvæle et Øieblik endnu ved en nyere Institution, der staaer i Forbindelse med Newafloden, og som allerede har viist sig meget heldbringende i sine Resultater. Det er Flodpolitiet hvis Hverv det er deels at holde Orden paa Floden, deels at sikkre de Skibe og Fartøier, der bedække den i Tusindviis, mod en Ildebrands forfærdelige Følger. Følger man Newaflodens Quaier, vil man overalt paa Floden, men især i Nærheden af Nikolajeff-Broen og Sawodski-Broen, finde Masser af store, overbyggede Baade ligge tæt op til hinanden, ladede med Hø. Seete i nogen Frastand ligne de Smaahuse. For nogle Aar siden kom der Ild i en Masse af disse Høbaade, der havde deres Stade udenfor

det tauriske Palads. Brændende i lys Lue dreve de nedad Newaen og truede ikke blot Træbroerne over Floden, men alle de Skibe, der laa dem iveien. Det var et storartet Syn at see denne brændende Høflotille, hvis Flammer hvirvlede sig taarnhøit iveiret, styre majestætisk og truende nedåd Floden. Alle Brandvæsenets Forsøg paa at slukke Ilden fra Quaierne viste sig utilstrækkelige. Lykkeligviis var det silde paa Efteraaret, og paa denne Aarstid er Færselen paa Floden ikke nær saa levende som i Foraar og Midsommer, og Skaden var derfor ikke saa stor, som den under andre Forhold vilde være bleven. Der blev nu organiseret et Flodpoliti efter engelsk Mønster, og en Commission af Specialister (Mechanikere og Skibsconstructeurer) nedsattes til i Forening med Politiet at føre Tilsyn med Dampskibene og Færgefarten. Flodpolitiet har en stor Mængde Dampskibe, der alle ere forsynede med Dampsprøiter, samt en Mængde Roebaade til sin Raadighed. Det ledes af Oberst Korostofzoff, en udmærket flink og dygtig Officeer, der viste min Reisekammerat og mig overordentlig Velvillie, og med hvem vi foretog et Par Seiltoure paa Newaen, der høre til vore smukkeste Reise-Erindringer.

Det ligger saa nær, naar man har talt om Newastrømmen, der med sine to Hovedarme, Store og Lille Newka, og med sine tilstødende Kanaler: Moika, Sancta Catharina og Fontanka, gjennemskærer St. Petersborg i

alle Retninger, at dvæle et Øieblik ved de andre Arterier, hvorigjennem Communicationen foregaaer i denne Verdensstad, nemlig Gaderne. Disse inddeles i tre Slags: Hovedgader (Perspectiver eller Prospecter), Gader (*ulitsi*) og Stræder (*pereulki*), hvorved dog er at mærke, at hvad der kaldes Stræder i St. Petersborg vilde være Hovedgader i enhver anden By. Der existerer nemlig ingen Gader i denne By, der have mindre end 42 Alens Brede, men mange, der ere meer end to og tre Gange saa brede. Tre Hovedgader udstraale fra Admiralitetet nemlig Newsky-Prospektet, Gorokhovaia og Vosnessensky-Prospektet, og disse tre Hovedgaders Retning bestemmer saagodtsom Retningen af alle de andre, af hvilke følgende fire: Morskaia, Millionnaia, Metschanskaia og Sadovaia ere de mærkeligste. Et selvstændigt Kvarteer ligeoverfor Admiralitetet danner det saakaldte Wassily Ostrow eller Kjøbmands-Kvarteret, hvor der findes en Mængde offentlige Bygninger som Børsen, Videnskabernes Academi, Universitetet, Høiskolen, Cadetskolerne, Bjergværks-Academiet, Academiet for de skjønne Kunster osv.

Det Første, der overrasker En, naar man betræder Gaderne i St. Petersborg, er at Brolægningen ikke er bedre. Den bestaaer af smaa, toppede Steen, der for Fodgængere ere alt andet end behagelige, og kun Trottoirerne ere belagte med Kvadersteen. Skal man gaae over en Plads eller et Torv, og af dem er der mangfoldige, er det

næsten en Lidelse. At der ikke gjøres mere i denne Retning er dog ikke saa forunderligt, naar man betænker, at i de fleste Maaneder af Aaret ere Gaderne belagte med Snee og Is, som man ulige lettere iler hen over. Kun Newsky-Perspektivet og endnu et Par andre tilstødende Gader have en udmærket Brolægning — deels brede Granitfliser langs med Husene, deels midt ad Gaden dobbelte Striber af sammensatte, sexkantede Træblokke, som Vognene let og lydløst rulle henover. Denne Maade at brolægge paa er meget kostbar, thi hvert andet eller tredie Aar maae disse Træblokke fornyes, men det er Huseierne, der betale.

Hvad der ogsaa maa forbause den, der første Gang besøger St. Petersborg, er at see saa faa Folk paa Gaderne. Den Vrimmel af Mennesker, der møder En overalt i Paris, London og Neapel, er der her ikke Spor af. Medens man der har en Følelse af at alle Folk leve paa Gaden, faaer man her Indtrykket af, at Petersborgerne fortrinsviis blive i deres Huse. Alt, hvad der her hedder Liv og Offentlighed samler sig i Newsky-Perspektivet og paa den engelske Quai, og det endda kun visse Timer om Dagen.

Da der er saa faa Folk paa Gaderne, er det en Selvfølge, at man ogsaa kun sjelden bliver Vidne til Optøier. Det Eneste, der bringer lidt Liv, er Kjøretøierne, som man her har i Overflødighed og af alle mulige Former. De gaae under Navnene Drojkyer, Telegaer og

Linekaer, men de ere daarlige og ubekvemme. Hestene derimod ere gode og komme fra Finland. Iswoschtniken eller Kudsken seer ens ud paa dem alle: hans Dragt bestaaer ufravigelig af en lang blaa Kaftan, der har nogle tætsiddende blanke Knapper paa Siderne og holdes sammen om Livet ved Hjælp af et broget Belte. Paa Hovedet har han en lavpullet og smalskygget Hat, der klæder ham godt til det lange sorte eller blonde Skjæg, som er hans væsentligste Prydelse. Herskabskudskenes Costume er ganske det samme — kun er Kaftanen finere, Knapperne blankere, Hatten fiffigere og Skjærfet gjerne af høirødt eller camoisinrødt Silke. De ere gemytlige, godmodige Folk, der have en vidunderlig Gave til at forstaae alle mulige Tungemaal, og som man derfor godt kan tale sig til Rette med uden at forstaae Russisk. De ville naturligviis Allesammen gjerne have den dobbelte Pris af de Fremmede for deres Toure, men ere ogsaa glade, naar de faae Halvdelen og et fem eller ti Kopekstykke i „Theepenge" — thi der hedder det Theepenge. De ere stille, ordentlige Folk, der hverken gjør Klammeri eller Spektakler; man kan see Hundreder af dem holde paa den samme Plet — der er nemlig i St. Petersborg ikke færre end 12000 Drojkyer eller Droschker — og dog hører man ikke et høirøstet Ord af dem. Ethvert Brud paa god Orden vilde ogsaa paa Øieblikket blive paatalt af den nærmeste Butschnik. Saagodtsom paa ethvert Gadehjørne er der nemlig opført

et lille Træhus. Heri opholder sig baade Nat og Dag en Butschnik eller Gadecommissair og hans Medhjælpere. De ere i Almindelighed gamle Soldater, der fra deres Udkikspost have Tilsyn med Gaderne, bilægge Tvistigheder, vise den Fremmede paa rette Vei, naar han har forvildet sig, og arrestere Urostiftere, der ikke ville lade sig tale tilrette.

Det ligger maaskee i den græske Kirkes Cultus, at den medfører langt mere Ceremonitjeneste end den katholske. Jeg har i Italien seet nok deraf, men der er den dog henviist til Kirkerne eller Husene og viser sig kun sjelden paa Gaderne. I St. Petersborg og endnu mere i Moskou, som jeg nylig har besøgt, kan man derimod ikke gaae igjennem en Gade, uden at see Folk hvert Øieblik standse foran en Kirke, et Kapel eller et Helgenbillede, korse sig tre Gange paa Pande, Skuldre og Bryst og gjøre deres tre reglementerede Buk, inden de gaae videre. Selv Droschkekudsken tager Tømmen og Hatten i den venstre Haand, naar han kjører forbi et af disse hellige Steder og korser sig tre Gange med den høire, og da der i hver Gade gjerne ligge en Kirke, ja i enkelte endogsaa flere, kan han i Løbet af Dagen komme til at gjentage sine Hilsener et kjønt Antal Gange. I Moskou, Ruslands hellige By, hvor der er ikke mindre end firehundrede Kirker, gjentager dette Syn sig hvert Øieblik paa Dagen. Jeg har seet velklædte Folk paa Gaden staae stille foran et

sletmalet Frescobillede af en Helgen og strække sig for at komme til at kysse Helgenens Fødder, og Mødre løfte deres Børn iveiret, for at de smaa Stakler kunne gjøre det Samme. Naar et protestantisk Øie ikke forarges altfor meget ved Synet af al denne Billeddyrkelse, saa ligger det vel væsentligt deri, at Religieusitet er et Grundtræk i den simple Russers Charakteer, og at selv om den Form, hvori han giver den tilkjende, ikke tiltaler En, saa føler man dog, at det for ham er Religionen, der udbreder et Skjær af Poesi over hans fattige, fortrykte og glædeløse Liv, og at han i den finder Trøst for Alt, hvad han maa savne og gjennemgaae. Det er Religionen, der styrke deres Fædrelandskjærlighed, Nationalitetsfølelse og deres Kjærlighed til Czaren, der baade er deres verdslige og geistlige Overhoved. For Religionens Skyld ere de villige til at bringe alle mulige Offre: de gjøre de mest anstrengende Pillegrimsvandringer fra den fjerneste Kant af Rusland til de hellige Steder ved det hvide Hav eller til Jerusalem; der er ingen Bodsøvelse, som de vige tilbage for, og de negte sig selv tidt det Nødvendigste for at kunne give til Kirken. Derfor gjemme Kirkerne i Rusland en saa uhyre Rigdom — ikke af de ædleste Kunstværker, som i Italien, hvor Kunsten i dens mest blomstrende Periode kun knyttede sig til Religionen og arbeidede i dens Tjeneste og til dens Forherligelse, men Skatte af Guld, Sølv og de kosteligste Ædelstene. Jeg vil blot

anføre som Exempel, at Isakskirken, foruden sine mægtige Porphyrcolonner, der høre til de skjønneste Monolither i Verden, har 8 tredive Fod høie Malachitcolonner og 2 Colonner af Lapis Lazuli, der tilsammen have kostet en Million, at Kirkens hellige Kar ere af massivt Guld og veie 82 Pund, at Evangeliet og de hellige Bøger ere indbundne i massivt Guld og besatte med de sjeldneste Brillanter, at Kirkens Sølvcandelabre veie 227 Centner, at Altarklædet alene har kostet en halv Million, og at Metropolitens Messedragter og Mitraer ere besatte med de kostbareste Ædelstene og Brillanter. Men man troe blot ikke, at dette Exempel er enestaaende. Man kan gaae ind i hvilkensomhelst Kirke eller Kloster i St. Petersborg og Moskou og der finde Skatte, som man ikke har drømt om — især er det Tilfældet med Klostrene, bag hvis mørke og alvorlige Mure der ofte gjemmes de fabelagtigste Rigdomme.

Jeg har allerede nævnt, at Livet i St. Petersborg concentrerer sig i Newsky-Prospektet, der i den Retning nærmest ligner Toledogaden i Neapel — kun raabes og skriges der ikke nær saa meget i hint som i denne. En endnu væsentligere Forskjel er den, at Newsky-Prospektet er fire Gange saa langt og omtrent fem Gange saa bredt. I Toledogaden kaldes desuden ethvert Hus *un palazzo,* medens et Hus i Newsky kaldes et Hus (*dom*), om det end er nok saa paladsagtigt. At der i denne Gade ligger

en stor Mængde Kirker er en Selvfølge; der er endog saa mange, og af saa forskjellige Troesbekjendelser, at man satirisk har givet den Navn af Tolerancegaden, thi der findes baade græske, romersk-katholske, reformerte, lutherske og armeniske Kirker, ja jeg troer endogsaa en tyrkisk Moskee! Den interessanteste af disse er Kassanskirken. Hvis jeg vilde give mig til at beskrive Kirker, blev jeg aldrig færdig, og det vilde kun trætte Læseren og trætte mig selv. Naar jeg derfor dvæler et Øieblik ved Kassanskirken, saa er det hverken fordi dens Ikonostase (eller den Billedvæg, der gjennemskærer her som i alle andre græske Kirker hele Helligdommens Baggrund) er af drevet Sølv saavel som Gelænderet, der omgiver den, men fordi den har den Eiendommelighed, at Ruslands Krigerhæder knytter sig til den. Overalt vaie nemlig Faner, som ere gjorte til Bytte i Krigene mod Persere, Tyrker og Franskmænd, og paa et Par af Pillerne er der ophængt 28 mægtige Nøgleknipper fra erobrede Byer — deriblandt Hamburgs, Dresdens og Utrechts.

Det er dog ikke Kirkerne, ikke heller de prægtige Bygninger, bedækkede fra Øverst til Nederst med kolossale Guldinskriptioner, istedenfor Skildter, som blænde Øiet i Sollyset, ikke heller Butikernes Pragt eller den eiendommelige Brolægning, der giver Newsky-Prospektet sit forunderlige Trylleri, — det er ikke Scenen, men det brogede Liv, der rører sig paa denne Scene, som

man ikke kan blive kjed af at see paa. Man gjør bedst i at vælge sin Promenadetid i smukt Veir, mellem Tolv og To, naar Damerne gjøre deres Indkjøb. Den, der blot seer paa Toiletterne, maa da troe sig ved et Trylleslag henflyttet til de parisiske Boulevarder; i den Grad følge de petersborgske Damer med i Alt, hvad der hedder Luxus og Mode — ja, man vil paastaae, at de ikke blot følge med, men undertiden endog ere langt forud for Pariserinderne. Ligesom den bedste Champagne gaaer til St. Petersborg, saaledes gaae ogsaa de kostkareste og pragtfuldeste Modeartikler og Luxusgjenstande herhen, thi Priserne ere her kun en Biting. Det gaaer med Livet her som med Afstandene — det er lagt an efter en saa urimelig stor Scala, at Ingen kan concurrere. Saa langt Øiet kan række, myldrer der med Toiletter; men den, der seer mere paa smukke Ansigter end paa smukke Toiletter, vil snart føle sig skuffet, thi det gjør mig ondt at skulle sige det — smukke ere de russiske Damer slet ikke. Der er en paafaldende Mangel paa Friskhed, noget Afspændt og Træt i Physionomierne, som vidner om hvor urimeligt det russiske Salonliv er indrettet. Herrerne ere baade smukke og kraftige, og da der er Masser af Militair i i St. Petersborg, kan man være vis paa overalt at møde glimrende Uniformer. Man følger med Strømmen og lader Øiet glide hen over Massen af de mest forskjelligartede Kjøretøier, ligefra den umagelige Lineka til den klodsede

Sporvogn, ligefra den sværtbelæssede Pakvogn, der trækkes af een Hest, til den straalende Herskabsvogn, hvis prægtige Firspand, hvoraf de to yderste bestandig bøie sig til Siden, paa en skuffende Maade erindrer En om Victoriagruppen paa det thorvaldsendske Museum. Midt i dette Virvar have Gadesælgerne opslaaet deres portative Boder, bedækkede med Peberkager, Dadler, Figner og Agurker; de frembyde en forunderlig Contrast til de colossale Butiksvinduer, der straale af Juveler, Malachitsmykker, tscherkessiske Staalsager, østerlandske Guldbroderier, Fløiels- og Silkevarer. Hen igjennem denne brogede Folkevrimmel skrider Popen stille og alvorlig i sin snevre Silke- eller Klædeskaftan og med sit lange Haar krøllet nedad Nakken; hans Blik synes ligegyldigt for denne Verdens Herligheder, men engang imellem skeler det dog til Siden for at opfange et Glimt af dem. Derhenne kommer en heel Trop af smukke, ensklædte unge Mennesker, som trække Alles Opmærksomhed til sig. De have Alle sorte Lammeskindshuer, sorte Frakker og sorte, lakerede Støvler, der slutte tæt om Benene lige til Knæet. Det er tscherkessiske Violinspillere, der om Aftenen applauderes af den petersborgske Modeverden i Powlowsk eller hos Isler. Her komme to Drenge, der synes siamesisk forbundne: den ene bærer Drikkeglas, den anden en kæmpestor Flaske med Qvass, der er Almuens Yndlingsdrik. Hist baner en ung Pige sig Vei med sin Blomsterkurv gjennem

Mængden. Hun er ikke smuk, og hendes Blomster ikke heller; men Blomster ere paa denne Tid et saadant Særsyn i St. Petersborg, at hun i et Øieblik afsætter dem alle. Bag hende spadserer gravitetisk en Mand med henkogte Pærer, der svømme i et Kar; hans Publicum er rigtignok et andet, men han savner heller ikke Kunder, der for en staaende Pris spise et Par af Pærerne og drikke en Slurk af Saften. Et Par af de Spadserende pege iveiret, og der opstaaer en pludselig Bevægelse. Paa det runde Vagttaarn derhenne — og af dem findes der utallige i St. Petersborg — heises der en Kugle iveiret. Det er et Tegn paa, at der er Ildløs, men Ildløs hører til Dagens Orden, og Slukningsredskaberne ere saa fortræffelige at man ændser den slet ikke, men fortsætter rolig sin Promenade. Bliver man endelig træt af denne evindelige Spadseren, og sætter man sig mellem de grønne Træer udenfor Dominique, Petersborgernes Aporta, for at drikke et Glas The eller Seltersvand, bliver man paa Øieblikket omringet af Iswoschtniks, der ville kjøre for En, af polske Jøder, der falbyde deres Rariteter, og af veltalende *gamins*, der ville paatvinge En deres Svovlstikker. Man gjør sig fri for disse Paatrængende og gaaer over i det saakaldte *gostinoi dwor* eller den petersborgske Bazar i Haab om der at aande friere, men man bedrager sig og kommer kun af Asken og i Ilden. I dette uhyre Rum, hvis 340 Butiker og Magaziner danne en fuldstændig Handelsby, er

Bevægelsen endnu større og mere feberagtig end ude paa Gaden: der handles og kjøbslaaes baade af Herrer og Damer og omsættes tidt i Løbet af nogle Timer uhyre Summer. Man tyer da over i Passagen, der er opført efter fransk Mønster og forekommer En som en gammel Bekjendt — men ogsaa her gjentager sig det samme Skuespil. Man gaaer videre forbi det keiserlige Bibliothek, Alexanderspladsen, forbi det prægtige Alexandratheater med sine Colonner og Bronzestatuer og sin Victoria paa Cornichen, og lige til den smukke Anitschkoffbro med de fire colossale Hestetæmmere af Bronze, et Værk af Baron Klodt, der imidlertid minder temmelig stærkt om Antikerne paa Qvirinalpladsen. Broen fører hen over Fontankaen, den største af de Kanaler, der gjennemskære Keiserstaden. Langs Bredderne af Fontanka ligger der igjen en Række Paladser, som vanskeligt nogen By skal fremvise Mage til. Et af disse, det allerførste, har for os Danske en særlig Interesse, eftersom det er der, at Storfyrstthronfølgeren og hans Czarewna have opslaaet deres Residents. Og dog er selv disse Paladser kun ubetydelige imod dem, der bedække den saakaldte Paladsquai og den venstre Newabred lige til Nikolajeffbroen. Jeg har ikke Taalmodighed og maaske heller ikke Talent til at beskrive Palaier; hvis jeg havde begge Dele, kunde jeg fylde Bøger med at skildre alle de Herligheder og Skatte, der findes i Vinterpaladset, Admiralitetet, Generalstabs-

bygningen, Marmorpaladset, det nye Michaelspalads og Hr. Utines, en hovedrig Brændevinsforpagters Palais, der rivaliserer med de øvrige. Det er alligevel muligt, at Publicum heller ikke havde Taalmodighed til at læse den Slags Beskrivelser, og jeg vil derfor foretrække at henlede Opmærksomheden paa nogle enkelte Bygninger, der have et særligt Krav paa at kjendes af Alle.

Blandt disse indtager Eremitagen den første Plads. Den første Spire til denne prægtige Bygning lagdes i 1768 af Catharina den Anden, der lod sin Architekt de la Motte paa denne Plet opføre en lille Bygning i Nærheden af Vinterpalaiet. Naar Keiserinden var træt af Hoflivets Tummel, pleiede hun her at tilbringe sine Aftner alene med et Par Kunstnere eller Philosopher, hvorfor hun ogsaa kaldte dette Opholdssted Eremitagen. I 1839 kom Keiser Nicolaus paa den Tanke, at opsamle paa et eneste Sted det Bedste af de mangfoldige Kunstskatte, der fandtes spredte i de forskjelligste keiserlige Paladser; til den Ende hidkaldte han den berømte Klentze fra München og gav ham med Hensyn til Opførelsen af det nye Museum den fuldstændigste Frihed. Klentze byggede sit Museum i græk Stil og synes derved at have tabt af Sigte, at hans Værk ikke skulde betragtes isoleret, men i Sammenhæng med Vinterpaladset. Dette, der er opført i en overlæsset Renaissancestil, kvæler derfor baade med sin Masse og sin Stil den baierske Bygmesters ædelt-

formede Tempel, hvis rene og harmoniske Forhold neppe blive vurderede, som de fortjene. Ogsaa Bygningens Indre udmærker sig ved Rigdom og Adel. Gulv, Trappegang og Vægge ere af carrarisk Marmor, og de mangfoldige Colonner, der bære Galerierne i denne Bygning, ere tilhobe Monolither af Marmor, Porphyr eller Granit. De Candelabre, Vaser og Borde, der smykke det Indre, ere udførte af de skjønneste og kostbareste Steenarter fra Altai og Siberien. Alt staaer i den mest fuldendte Harmoni, og et kosteligere Kar til at opbevare Kunstens ædle Vin end Klentzes Museum gives der ikke i Verden.

Af de Skatte der gjemmes i dette Museum, vil jeg her iblandt de antike Skulpturarbeider blot fremhæve: den colossale Jupiterstatue, der skriver sig fra Villa Barberina, en udmærket Niobe, de ni Muser, en velrestaureret Statue af Augustus, Busterne af Antinous og Sallust, der alle tilhøre Galeriet Campana, som den russiske Regjering kjøbte i Rom i 1861. Foruden disse er der den udmærkede Venusstatue, som nu gaaer under Navnet af Venus fra Eremitagen, og som i 1859 blev kjøbt i Rom. Den er et af den græske Kunst skjønneste Arbeider og blev funden i Rom i Nærheden af Porta Potese. Jeg tør ikke dvæle ved de uskatteerlige Samlinger af Gemmer, Mønter og Vaser, der findes i Eremitagen, skjøndt hver enkelt af disse Samlinger vilde være nok til at fængsle Kjenderes Opmærksomhed for lang Tid. Kun af den

prægtige Malerisamling vil jeg fremhæve nogle Perler, som man, selv om man har nok saa lidt Tid til at opholde sig ved Kunstsager, ikke bør undlade at skjænke sin Opmærksomhed. Den russiske Regering har nemlig ved en Række af lykkelige Kjøb samlet her paa eet Punkt en Mangfoldighed af Kunstskatte fra Italien, Frankrig, England, Spanien, Tydskland og Holland, som man neppe nogensteds vil finde rigere og interessantere. Udenfor Spanien findes der saaledes ingensteds (heller ikke i Louvre) en saa righoldig Samling af Murilloer, som i Eremitagen. Vi ville af dem blot anføre Himmelfarten og Hvilen i Ægypten, der ere et Par af hans allerberømteste Arbeider. Den italienske Skole er maaskee mindst heldigt repræsenteret; dog findes der her Sebastian del Piombos berømte «Nedtagelsen af Korset» og en fortræffelig Santa Cæcilia af Carlo Dolci. Af den nederlandske Skole findes der ikke mindre end 60 Billeder af Rubens og 40 af Van Dyck; desuden ere Teniers, Potter, Wouuermann og Van der Helst repræsenterede gjennem en stor Deel af deres bedste og mest gjennemførte Arbeider. En smuk lille Samling af udmærkede engelske Mestre, hvilke som bekjendt ikke findes i noget Galeri paa Continentet, afrunder Galeriet i Eremitagen og gjør det til et af de interessanteste i Europa. Den berømte Kritiker, Dr. Waagen fra Berlin, har i Aarene 1861 og 62 ordnet dette Galeri og udgivet en fortræffelig Beskrivelse af det.

En Bygning, som det ligeledes lønner sig rigeligt at gjøre Bekjendtskab med, er det keiserlige Bibliothek. I architektonisk Henseende er Bibliotheket et af de skjønneste Bygningsværker i St. Petersborg. Dets Façade er holdt i en reen og smuk Stil ligesom Eremitagens; den er smykket med prægtige Colonner, mellem hvilke der er anbragt Marmorstatuer af græske Philosopher, og paa dens Frontespice troner en colossal, fuldtrustet Marmor-Minerva. Bibliotheket, der tæller henimod en Million Bind, 75000 Tegninger og Kobberstik og 35000 Manuskripter, er opstillet i en Række af pragtfulde Sale med en Smag og Sindrighed, der gjør Baron Korff, hvem Bibliotheket skylder sin nuværende Opstilling, den allerstørste Ære. Selv om man ikke er Bibliophil, men kun en Ven af Curiositeter, vil man glæde sig ved at gjennemsee Rækken af de ældste russiske Træsnit, hvoriblandt der er mange baade naive og interessante; man vil more sig over to Portraiter af Keiserinde Elisabeth den Første, hvoraf det ene er meget smukt og ledsaget af en keiserlig Ukas, der befaler, at alle Portraiter af Keiserinden for Eftertiden skulle udføres efter denne Model, og det andet, der er meget stygt, ledsages af en lignende Ukas, som confiskerer Portraitet og forbyder Folk for Fremtiden at udgive saadanne hæslige Billeder af Keiserinden; man vil fornøie sig over Cabinettet med de femhundrede Portraiter af Peter den Store, og man vil have den Tilfredsstillelse, som Heiberg

omtaler i «En Sjæl efter Døden», at gjøre et mere «privat» Bekjendtskab med en stor Mængde berømte Folk ved at see deres haandskrevne Breve, Billetter osv. Har man derimod virkelig Bogsands, er her nok, der vil fængsle En. Af Manuskripterne vil jeg blot anføre en Codex paa Pergament med Guldbogstaver fra det niende Aarhundrede, skrevet af Keiserinde Theodora; det saakaldte Ostromirs Manuskript af Evangelierne, det ældste russiske Haandskrift fra 1056, altsaa kun et halvthundrede Aar efter at Rusland var bleven christnet, og endelig den uvurdeerlige Samling af hebraiske Manuskripter, der har tilhørt Familien Firkowicz og er anerkjendt for at være den ældste i hele Europa. Af sjeldne Bøger er der mangfoldige, der vilde friste en Kjender og Bogven, men der er ogsaa hele Samlinger, som ville sees med den største Interesse, deriblandt en Samling paa 11000 Bind af de tidligsttrykte Bøger i Europa ligefra Guttenberg til 1521, en Samling paa 30,000 Bind, der indeholder Alt, hvad der i andre Sprog end det russiske er skrevet om Rusland, og endelig en yderst sjelden lille Samling af Alt, hvad der har været trykt paa Russisk inden Peter den Stores Tid. Læsesalen er udmærket smuk og hyggelig og staaer aaben til Afbenyttelse hver Dag fra Klokken ti om Morgenen til Klokken ni om Aftenen, en liberal Foranstaltning, der fortjener dobbelt at paaskjønnes, naar den sammen-

holdes med den kummerligt tilmaalte Tid, hvori andre store Bibliotheker holdes aabne for Publicum.

Følger man den høire Newabred lige op til den vestlige Udkant af Wassily Ostrow kommer man ved den 21de Linie — thi hele Wassily Ostrow eller Kjøbmandsøen er gjennemskaaren af navnløse, parallelt løbende Gader, der benævnes 1ste Linie, 2den Linie osv. — til en omfangsrig Bygning, hvis Façade er prydet med tolv Colonner og en anseelig Fronton. En bred Steentrappe fører op til Indgangen, og paa begge Sider af Trappen staae to colossale Bronzefigurer, der forestille Brydere eller Athleter. Denne Bygning, der vel fortjener at nævnes umiddelbart efter de to foregaaende, er Bjergværks-Academiet, som Ingen, der besøger St. Petersborg, maa forsømme at tage i Øiesyn. Det er kun en Underviisningsanstalt for 250 unge Mine-Ingenieurer, men rigtignok efter en saa storartet Maalestok og med et saa mageløst Apparat, at der ikke er noget Sidestykke til det i Verden. Man melder sig hos Directeuren, der modtager En meget forbindtligt, lægger en Protokol for En, hvori man indfører sit Navn, og medgiver En en uniformeret Mand, som Omviser og Cicerone. Rigtignok taler samme Mand kun russisk, og naar man efter otte Dages Ophold i St. Petersborg ikke er kommen videre end til Da og niett (Ja og Nei), Sdravstvuite og Dobraya notch (Goddag og Godnat), saa har man ikke synderlig Gavn af hans vel-

talende Oplysninger. Kommer man nu tilmed ind i en stor Sal, hvor det Første, der møder Øiet, er lutter høie Glasskabe med en utallig Mængde mørke, naturhistoriske Gjenstande, der see ud som Jord-, Steen- og Mineralarter, og man ikke er Physiker af Profession, har man stor Lyst til at vende om og bede om Undskyldning, fordi man er gaaet feil — men man gjør bedst i at lade det være. Rigtignok vilde en Geolog eller Mineralog her paa en ganske anden Maade kunne svælge i Nydelse; men selv som Lægmand behøver man blot ganske rolig at følge Omviseren ind i den næste Sal og lægge Mærke til alle de vidunderlige Ting, han i Rækkefølge udpeger for En, saa vil man være henrykt over, at man er der. Alt er nemlig ordnet saa praktisk, saa iøinefaldende instruktivt, at det forklarer sig selv. Man har her for sig ligesom en geologisk Afspeiling af alle de utrolige Skatte og Rigdomme, der gjemmes i det vidtstrakte russiske Rige. Man vil ikke troe sine egne Øine, naar man seer denne Masse af de kostbareste Ædelstene udbrede sig foran En i fabelagtige Størrelser, saaledes som Bjerget har født dem. Man seer en Amethystblok paa næsten en Alen i Diameter, en Malachitblok, der er endnu tre, fire Gange større, mægtige Stykker af Jaspis, Agath, Aquamarin og Lapis-Lazuli — prægtige Turkiser, Rubiner, Beryller, Saphirer og Diamanter — man troer, at det er et østerlandsk Eventyr og bilder sig ind at staae med Aladdin i Trold-

mandens Hule, hvor Ædelstenene springe ud af Klippeloftet og hænge ned som kæmpemæssige Frugter. Det er Ural, Altai og Caucasus, det er de siberiske Miner, der have ydet deres Tribut til dette Academi i Løbet af omtrent hundrede Aar, thi saalænge er det siden, at der udgik Befalinger til samtlige Overopsynsmænd ved Minerne om at indsende til dette nyligt oprettede Academi alle de mærkeligste Exemplarer af Ædelstene og Metaller, de maatte træffe paa under deres Arbeide. At ogsaa Metallerne ere rigt repræsenterede fremgaaer deraf, at der alene i Guldklumper og Barrer fra Ural findes en Værdi af hundrede tusinde Rubler, at der er Klumper af Platina paa ti Pund, og at der findes en Masse paa 67 Pund af et sjeldent Mineral, der paa Russisk hedder petzite, og som bestaaer af Sølv og Tellurium. Det er imidlertid ikke nok, at man seer Bjergenes Skatte ligge udbredte for sine Øine; til Underviisning for de unge Mennesker, der opdrages til engang at forestaae Udgravningerne i Minerne, er der forfærdiget Modeller i Miniatur af alle de Redskaber og Maskiner, der anvendes ved Minegravningen og Guldvaskningen; alle disse Modeller arbeide med Lethed og tydeliggjøre Fremgangsmaaden. Men for at give et endnu mere anskueligt og sandseligt Billede af Livet i Minerne, er der i Bygningens Souterrains anlagt et formeligt Bjergværk. Man stiger med et Lys i Haanden ned i et bælmørkt Dyb. Her er Illusionen fuldstændig. En fugtig,

iskold Luft slaaer En imøde. Her er baade Schakter og Stoller, og nu staaer man i Minegangene, hvor der arbeides; man følger Gangenes Slyngninger og seer, ved at holde Lyset hen til Væggen, snart Lagene og Aarene i Graniten, snart grønlige Pletter, der antyde Malachiten, snart skinnende Stænk, der vise, at Bjerget er guldholdigt, snart et funklende Punkt, der vidner om, at Ædelstenen her har sit Leie — man troer at høre Hammerens Slag, man venter hvert Øieblik at see Arbeiderne komme frem af Gruben og troer sig allerede ved et Trylleslag henflyttet til en af Nertschinsk's hemmelighedsfulde Dybder. Man aander først lettere og friere, naar Daglyset igjen skinner En imøde, og man seer Newaens Bølger tindre foran sig i Sollyset, men man tænker alligevel med en forunderlig Tilfredsstillelse tilbage paa denne underjordiske Vandring.

Med saadanne Hjælpemidler og endnu mange andre er det intet Under, at Videnskabeligheden i St. Petersborg ikke stagnerer. Jeg kunde endnu fremhæve det medicinske Akademi, der gjennem udmærkede Videnskabsmænd og kostbare Samlinger har vundet Navn i Europa; Videnskabernes Academi, hvis rige, zoologiske Samlinger ogsaa omfatte de vel conserverede Rester af et uhyre Mammuthdyr, der blev fundet i 1799 af en tungusisk Fisker paa Bredderne af Lena i Siberien; endvidere Observatoriet, det geografiske og entomologiske Selskab, den archæo-

logiske Commission osv., der altsammen vidner om, at St. Petersborg i videnskabelig Henseende er i en fremskridende Udvikling. I kunstnerisk Retning maa det derimod endnu gjøre Syvmileskridt for at indhente det Forsømte, ja det synes ligefrem, som om Rusland, der har flinke og talentfulde Haandværkere, Folk, som alene med Øxen ere istand til at udrette alt det, hvortil Haandværkeren i andre Lande tillige bruger Saugen og Høvlen, ikke ret kan faae Kunsten til at slaae Rod i sin umilde Jordbund. Og dog bliver der fra Regjeringens Side gjort Nok ogsaa i denne Retning. Allerede i 1764 lod Catharina den Anden opføre et Academi for de skjønne Kunster efter en storartet Maalestok, thi Bygningen, der ligeledes ligger i Wassily Ostrow, men i den modsatte Retning af Bjergværksacademiet, har ikke mindre end 400 Fod i Kvadrat og er udstyret med virkelig Skjønhedssands. Dog var det først under Alexander, at den russiske Malerkunst begyndte at give sparsomme Livstegn. Det er italienske, franske og tydske Architekter, der have opført de colossale Bygningsværker i St. Petersborg, som bringe den Reisende til at studse; det er fremmede Billedhuggere, der have reist de Statuer og Obelisker, som man glæder sig over paa de offentlige Pladse, og det er fremmede Malere, ældre og nyere, der fylde saavel de keiserlige som private Galerier. Siden Catharina den Anden stiftede Academiet, er der kun fremdukket faa russiske Malere af

virkelig Betydning, deriblandt Ivanoff den Ældre og den Yngre, Bruni og Logolinboff og i den nyeste Tid Flavizky, hvis interessante Billede „Prindsesse Tarakonow i Fængslet" nylig har givet en fransk Forfatter i „Revue des deux mondes" Anledning til at levere en fortræffelig Skildring af denne Eventyrerske, samt Aïvasofssky, en frugtbar Marinemaler, af hvem jeg har seet værdifulde Billeder ikke blot her i Academiet, men ogsaa i Prindsesse Dagmars idylliske Sommerbolig paa Peterhof — navnlig findes der et Par Billeder med en vidunderlig smuk Solvirkning, som viser med hvilken Kunst han forstaaer at gjengive saadanne Effekter. Skulpturen har hidtil saagodtsom ikke havt Dyrkere; dog saae jeg i Academiet en Statue af en ung Moder, der har sit Barn paa Skjødet, som tiltalte mig overordentlig. Der var en saadan Smag og Simpelhed i den hele Anordning, Linierne vare saa rene og skjønne, Draperiet saa blødt, og der var en saadan Ømhed, Tænksomhed og kjærlig Bekymring i den unge Moders Physionomi, at Kunstneren, der har skabt dette Arbeide, nødvendigviis maa have en Fremtid. Og hvorfor skulde det samme ikke være Tilfældet med Kunsten i det Hele? Den er selv endnu kun et Barn paa Moderens Skjød, men den kjærlige Bekymring, den Tænksomhed og Ømhed, hvormed den opelskes, vil nok bære Frugter.

Jeg har endnu ikke omtalt den dramatiske Kunst, men det ligger hovedsagelig deri, at der altid er Et eller

Andet, som man paa en Reise gaaer glip af. Af Petersborgs fire prægtige Theatre ere de tre lukkede i Sommertiden, og kun paa Michaelstheatret blev der spillet paa Russisk. Af de Prøver, jeg saae, var det tydeligt, at Russerne i dramatisk Kunst ikke staae tilbage for andre Nationer. De spille sandt og naturligt, lægge ikke an paa at gjøre Effekt og ere frie for al Overdrivelse. Hvor lidt man end forstaaer af Sproget, der forresten fra Scenen klinger blødt og melodisk, følger man dog Handlingen med Interesse. At St. Petersborg har en af de bedste italienske Operaer i Verden er bekjendt nok. Publicum er enthusiastisk for Sang og Musik, og det er endnu ikke kommet saa vidt i Blaseerthed, at det vil have det Bedste for Ingenting. Kunsten bliver fyrsteligt betalt her, og Petersborg behøver derfor heller ikke paa dette Marked at frygte for nogen Concurrence. Af russiske Componister har Glinka vundet en stor og fortjent Celebritet i sit Fædreland. Hans Melodier ere tiltalende, folkelige og følelsesfulde. Man hører Militairmusiken spille dem overalt, og kommer man i Moskou ind i et af disse ægte russiske Beværtningsteder, hvor der er Orgel, hører man dem ogsaa.

Det vilde være utaknemmeligt at forlade St. Petersborg uden at tale et Ord om dens Omegn. Man er hos os saa vant til at betragte Ruslands Natur og Vegetation som fattig og forkrøblet ligeover for vor egen, at man

neppe vil troe sine Øine, naar man overalt i Omegnen af St. Petersborg finder Parker, der ere saa rige, frodige og fyldige, men især saa mageløst holdte, at vi hjemme Intet have at stille ved Siden. Man vil derfor ogsaa ud paa Eftermiddagen see Familier i Tusindviis kjøre over Troitsky-Broen eller gaae ombord paa Newaflodens Dampskibe, for at vende Ryggen til St. Petersborgs Støvskyer og aande lettere og friere i de skyggefulde og smilende Parker paa Øerne. Den fine og fornemme Portion tyer til Jelagine for derfra at betragte Solnedgangen, de unge Mennesker, der ville more sig, strømme til Isler for at høre de franske Sangerinder, og de, der i musikalsk Henseende sætte Priis paa ædlere Nydelser, tage til Powlowsk, hvor der er et udmærket Orchester. Overalt er der smukke Haver og Cottager, hvori Aristokratiet tilbringer sin kortvarige villeggiatura. Slotte og Paladser fattes der naturligviis ikke heller, og den, der ikke har seet Gatchina med sine fortryllende Skove, Tsarsko-Selo og Peterhof, har endnu ingen Forestilling om, hvad man i Rusland forstaaer ved et keiserligt Sommerslot.

Naar Folk omtale Tsarsko-Selo og Peterhof, veed de i Regelen ikke, hvilket af dem de skulle tilkjende Prisen. Mig forekommer det dog, at der er en væsentlig Forskjel. Naturen er paradisisk i dem begge, men i Tsarsko-Selo sporer man Slangen. Slangen i Tsarsko-Selo er den næsten afsindige Ødselhed, denne hensynsløse Lyst til at

bortkaste Millioner, som man desværre oftere i Rusland lægger Mærke til. Allerede da Catharina den Anden omdannede Slottet, ødslede hun for en heel Million Guld paa Façaden. Faa Aar efter havde det barske Veirlig allerede afslidt det Halve. Der fortælles, at et Compagni af Handelsmænd tilbød Keiserinden en halv Million for hvad der endnu var tilbage af Guldet, men hun svarede dem stolt: «Jeg pleier ikke at sælge mine aflagte Klæder», og saa lod hun den anden halve Million gaae samme Vei som den første. Man har siden gaaet troligt i dette Fodspor. Der er et Gemak i dette Slot, hvor Væggene ere af lyseguult Rav; der er et andet, hvor Gulvet er af Elfenbeen, indlagt med Perlemor; der er ikke blot Masser af Obelisker, Marmor- og Bronzestatuer, men der er chinesiske Landsbyer, tyrkiske Kiosker, hollandske Meierier, orientalske Bade, Marmorbroer med korinthiske Søiler, kunstige Ruiner, romerske Grave — ja der er endogsaa et Arsenal, der gjemmer saamange kostbare Rustninger, saamange pragtfulde Vaaben fra Europa og Orienten, saamange brillantbesaaede Skabrakker og Ridetøier, at det selv i Petersborg vilde vække Beundring; men man spørger sig selv forundret: Hvad skal det her? hvad har det at gjøre midt i denne friske, blomstrende Natur, hvor man tænker paa alt Andet end Vaaben og Brillanter?

Seer man derimod hen til Peterhof, der er den keiserlige Families egentlige Sommerresidents, da er der

vistnok ogsaa her Paladser, ja der er saamange, at en Opsynsmand forsikkrede mig, at der var et af dem, som Keiserfamilien kun havde besøgt fem Gange i fem og tyve Aar; men det er lutter Feepaladser, fiintbyggede Chaumierer, yndige smaa Villaer, der snart ligge ligesom henkastede mellem løvrige Buskadser, snart skjule sig i en afsides Dal, snart løfte sig igjen let og gratieust paa et fremspringende Høidepunkt eller synes at svømme som fortryllede Slotte paa de speilblanke Skovsøer. Her har Keiseren sin Chaumiere, men den er simpel og smagfuld, og dens eneste Prydelse er nogle mesterlige Smaabilleder. Her har ogsaa Storfyrstinde Dagmar sit Blomsterslot. Der er noget Trolddomsagtigt ved denne Bolig, thi den seer ud, som om den var bygget af Feer, og som om Feerne værnede om den, mens hun er borte. Selv de prægtige Cascader, der i de milde Sommeraftener udsende deres tusinde Straaler paa de forskjelligste Steder i Parken, høre ind i Maleriet: de sprudle fra Najader og Delfiner, fra Fauner og Tritoner, de pladske i Conchaerne, de risle tonende ned over Marmortrapperne, og de fylde Luften med Friskhed og Velklang. For mig staaer ubetinget Peterhof høiest, thi medens der i Tsarsko-Selo — til Trods for dets Skjønhed — er en Rutten med brogede og usammenhængende Herligheder, en Stillentilskue af Luxus og Ødselhed, der overvælder og nedtrykker, er der i Peterhof Eenhed, Skjønhed og Harmoni, og man forlader

ikke denne fortryllende Feeverden, uden at man tager Billedet af den med sig for bestandig.

Og dog er der eet Syn, der er endnu skjønnere — det er Synet af Moskou. Moskou ligger omtrent syvhundrede Verster fra St. Petersborg. Reisen derhen er yderst uinteressant, og jeg glider derfor saa let hen over den som muligt. Landskabet er fladt og monotont, undertiden bedækket af lidt Græs og lidt Skovplantning, af El og af Birk. Landsbyerne, man passerer, have i det Hele et bedrøveligt Udseende: fattige, musegraae Træhuse med lignende Trætage. De ligge tæt opad hinanden; kommer der Ild i et af dem, brænde de alle. Det Eneste, der engang imellem vederqvæger Øiet, er Synet af store, trivelige Kvæghjorder — deres Vinterboliger ligge da gjerne i Nærheden, graae Træhuse, lidt mindre end Bøndernes, men forresten kun lidet forskjellige fra disse. Den eneste større By paa den hele Route er Twer med 26,000 Indbyggere.

Men er Landskabet ensformigt og kjedeligt, er der sørget saameget desto bedre for Passagerernes Bekvemmelighed. I den Retning er der ingen Jernbane i Europa, der kan maale sig med Moskouerbanen. Man sidder ikke som ellers selv Sjette i en Waggon — man har et luftigt lille Cabinet til sin Raadighed; en Corridor fører ind til Salonen, der er det fælles Selskabs- og Conversationsværelse; der passiares, spilles Whist, Dam eller Schak;

hver anden Time standser Banetoget udenfor et eller andet storartet Restaurationslocale; standser man ved Middagstid, serveres der øieblikkeligt en fuldstændig Diner, og forskjellige Vinsorter fremsættes til behageligt Udvalg. Paa den næste Station damper Theen i Glassene; man drikker den og har god Tid endnu til at spadsere en halv Snees Minutter frem og tilbage. Nu bliver det mørkt; der tændes Lamper og Lys, og naar det er paa Tide at gaae iseng, kommer en Betjent ind, reder en indbydende Seng i Ens eget Cabinet eller fører En op i den almindelige Sovesal. Næste Morgen hænger Tøiet børstet og reent, og Vaskeapparatet er i den fortræffeligste Orden. Endelig naaer man da Moskou; det ligger fladt og lavt som alt det Øvrige og gjør derfor heller ingen Virkning i Øieblikket. Man springer i en Fiaker, kjører gjennem en forfalden Triumfport ind i nogle krogede, bugtede og slet brolagte Gader og bliver allerede lidt ilde tilmode ved Tanken om, hvad man har ivente, da Vognen pludselig dreier om et Hjørne. En høi og takket Fæstningsmur ligger foran En, og bag den dukker en heel Skov iveiret af gyldne Kupler, Spir, Halvmaaner og Kors. Man faaer neppe gjort sig Rede for, at det er Kreml, før Vognen dreier om ad en Tvergade, og det glimrende Syn er atter forsvundet.

Kreml! Der er kun faa Navne, der i min Ungdom har sat min Phantasi i saadan Bevægelse som dette. Jeg

havde dengang et Slags Haab om at faae see Paris, Rom og Neapel — men Kreml stod for mig som noget Umuligt, Uopnaaeligt og fik maaskee netop derved en Fortryllelse, som holdt sig endnu længe efter, at jeg havde seet og gjenseet de andre. Nu var jeg kun skilt fra det ved nogle Gader, og man kan tænke sig, at jeg hverken havde Rist eller Ro, før jeg fik Reisetøiet af mig. Faa Minuter efter ilede jeg med min Fører hen til Nicholsky Porten, den af de fem Hovedindgange til Kreml, som Napoleon i 1812 drog triumferende ind ad. Det blinkede, glimrede og funklede for mine Øine, idet jeg ilede op ad Bakken, og jeg gav mig neppe Tid til at kaste et Blik hen tilhøire, til de mangehundrede franske Kanoner, der laae opstablede foran Arsenälet som et afskrækkende Mindesmærke om det ulykkelige Ruslandstog. Nu stod jeg paa den vidtstrakte Terrasse foran det prægtige Keiserpalads, — men i det samme Øieblik glemte jeg ogsaa baade Paladser, Kirker, Klostre, Taarne, ja Kreml selv for at fortabe mig i det vidunderlige Syn, der pludselig udfoldede sig for mig — Synet af Moskou, der i sin eventyrlige, østerlandske Skjønhed laa i en straalende Halvkreds under mine Fødder. Hvorlænge jeg stod hensunken i Beskuelsen af dette Panorama, der vistnok er enestaaende i sit Slags i Europa, veed jeg ikke rigtigt; det veed jeg kun, at dette berusende Syn — som jeg senere skal komme tilbage til — fulgte mig overalt og

fyldte mig i den Grad, at Alt, hvad jeg forresten saae under mit Ophold i Moskou, blev smaat og farveløst overfor dette første storartede Indtryk.

Der gives Skjønheder, som for at gjøre en fuldstændig Virkning, maae sees i en vis Frastand; de imponere da i deres Heelhed, men de maae ikke eftersees i deres Enkeltheder — kommer man dem altfor nær, er det forbi med Fortryllelsen. Dette gjælder i høi Grad om Kreml, Czarernes ældgamle Residentsstad, og i det Hele om Moskou, Russernes hellige Stad.

Seet i Nærheden er Kreml en forunderlig, barok Samling af Kirker og Kapeller, Paladser og Taarne, omgivne af en Fæstningsmur — seet i Frastand bedaarer det ved den eventyrligste Sammenstilling og den mest brogede Farvevirkning. Jeg besaae Himmelfartskirken, Arkhangelskkirken, Kroningskirken o. fl., men Udbyttet var kun ubetydeligt; jeg besøgte Riznitsa, et Slags Museum, hvori der opbevares de tidligere Patriarkers og Metropoliters kostbare Mitraer og perlebesatte Messedragter — Pragt var der nok af, men jeg kunde godt undværet at see den; jeg besaae det 300 Aar gamle Ivan Veliki-Taarn, der er bygget af Boris Godunoff. Det rager høit op over alle de andre Taarnspidser paa Kreml og er en Campanile i Ordets egentligste Betydning, thi det har fem Etager, og de hænge alle fulde af kæmpemæssige Klokker — saavidt jeg husker, er der 34 i Tallet. Den største

af dem alle, der veier 444,000 Pund og benævnes Czar-Kolokol eller Keiserklokken, styrtede ned under en Ildebrand i 1706. Den ligger nu med sin dybe Revne i Siden paa et svært Granitfundament ved Foden af Taarnet og seer ud som et strandet Skib, der ikke kan komme af Grund — det var curieust nok at see den, men heller ikke mere.

Det Samme gjælder ogsaa om Moskou, kun i en langt betydeligere Udstrækning. Moskou er en Kæmpeby, der har ikke mindre end fem Mil i Omkreds og tæller firehundrede Kirker. Jeg kjender ingen By, der er bygget saa lunefuldt og phantastisk. Gaderne ere ujevne, uregelmæssige og ureenlige; snart gaaer det nedad og snart igjen opad; Kirker og Pragtbygninger ligge Side om Side med de fattigste Borgerhuse. Haver, Tomter og store Torve afløse hinanden i broget Forvirring; bedst som man kjører nedad en Gyde og troer sig i Udkanten af Staden, overraskes man ved gjennem en Tvergade at see prægtige Paladser med corinthiske Søiler, sprudlende Fontainer og guldskinnende Kupler. Overalt er der nok at see — vel at mærke, naar man er nøisom i sine Fordringer. Der er et Museum, som foruden mange andre Curiositeter ogsaa indeholder en Slags Costumesal, d. v. s. Masser af Voxfigurer, der ere iførte alle de forskjellige Dragter, som ere eiendommelige for Rusland; en Manege, som roser sig af at være den største i Europa, et Biblio-

thek, der absolut hører til de mindste, et større og et mindre Theater, der i fredeligt Naboskab ligge ved Siden af hinanden. Der er ogsaa iblandt de utallige Kirker een, som man ikke kan undgaae at see, fordi den strax tiltrækker sig Opmærksomheden ved sin Størrelse og sin Smagløshed. Det er den hellige Basilskirke, der staaer strax udenfor Kreml tætved den saakaldte Spasky eller den hellige Port, som fører ind til Kreml, og som Ingen, ikke engang Keiseren gaaer igjennem uden at blotte Hovedet. Den seer ud, som om den var bygget af grønne Sneglehuse og indeslutter elleve andre Kirker, der alle ere ligesaa hæslige. Der fortælles, at Ivan den Grusomme, under hvem Kirken blev opført i Slutningen af det sextende Aarhundrede, spurgte Architekten, da han var færdig, om han tiltroede sig at kunne bygge en ny Kirke, der var endnu smukkere. Den ulykkelige Kunstner svarede Ja, hvorpaa Czaren lod udstikke Øinene paa ham, fordi han ikke strax havde givet ham det Bedste. See, alt det og endnu meget Mere kan man see i Moskou, naar man blot har Tid og Taalmodighed.

Vi havde begge Dele, men vi vendte dog bestandig tilbage til Terrassen foran Alexanderspaladset. Der stod vi ogsaa den Aften, da vi skulde forlade Moskou, rimeligviis for aldrig at gjensee det. Det var en varm Juliaften, og Solen var nær sin Nedgang. Foran os laa Byen med sine grønne Tage, sine blomstrende Haver, sine

utallige Kupler, sine slanke Taarne og Minareter og badede sig i Sollyset; selv Moskvafloden, der slynger sig rundtomkring Staden, skinnede i Aftensolen som et Guldbelte. Glandsen blev stærkere og stærkere. Kuplerne luede — Guld, Sølv, Perlemor, Azur og Karmin smeltede sammen til en Farvevirkning, som Øiet neppe kunde udholde, og Fuglene fløi kviddrende omkring, som om de jublede ved Synet. Pludselig begyndte Aftenklokken at ringe fra en af de nærmeste Kirker. Det var Lørdag og Helligaften! En anden Klokke svarede, en tredie, fjerde, femte fulgte efter, og snart lød Klokkeklangen over til os fra alle de utallige Kirketaarne og fyldte Luften med Tonestrømme og Sindet med en Følelse af Andagt. Solen var imidlertid sunket dybere. Glandsen tabte sig efterhaanden, de stærke Farver smeltede hen i en violetdæmrende Tone, og kun de høieste Taarnspidser og Guldkors skinnede i Øst som straalende Blinkfyr. Ogsaa de slukkedes efterhaanden, og da de sidste Klokketoner taug, lyste de endnu blot som svagttindrende Stjerner i Aftenens Taageslør.

Det var min sidste Aften i Moskou. Med dette Indtryk vendte jeg tilbage til St. Petersborg, og hvad jeg end har seet senere, saa er dog denne sidste Aften i Moskou den bedste Erindring, jeg tager med mig fra Rusland.

Den 6te Juli forlod jeg omsider det straalende St. Petersborg. Jeg kalder det med Forsæt „det straalende", thi der er ingen By i Europa, hvor Guld og Farver spille

saadan en Hovedrolle som i Petersborg og Moskou. Det er ogsaa ganske naturligt: naar Øiet igjennem en uendelig lang Vinter er trættet af den evige Snee, der ophober sig allevegne, trænger det ved Foraarets Ankomst til at oplives og forfriskes. Der er dem, som paastaae, at St. Petersborg er endnu smukkere om Vinteren end om Sommeren. Jeg kan naturligviis ikke have nogen Mening derom, thi jeg har ikke seet Newadronningen, naar hun, indhyllet i sit sneehvide Hermelin, sidder paa sin Krystalthrone og strækker sit diamantstraalende Scepter ud over den Sneeverden, der omgiver hende — jeg har kun seet hende, straalende af Guld og Farver, bade sine Fødder i Newaens blanke, spillende Bølger og sin guldkronede Pande i Æther og Sollys; men dette Syn er saa deiligt, at jeg ikke vil bytte det for noget andet.

II.

Til Polen og Galicien.

(Warschau, Krakau, Wielizka.)

Det var ikke med store Forventninger, at vi nærmede os til Hertugerne af Massoviens og de paafølgende polske Kongers Residentsstad, det prægtige Warschau. Naar vi talte om at reise til Warchau, rystede Folk paa Hovederne og begyndte strax at tale sagtere: „Hvad vil De i Warschau?" hed det da gjerne. „Det er uregjerlige Folk disse Polakker, som man gjør bedst i at holde sig borte fra! De speculere kun paa Galskaber, der gaae ud over dem selv! Om det saa er Damerne, gaae de sortklædte — det er nu deres Maade at protestere paa!" Ja i Hotellet, som vi sidst forlod, var der en polsk Opvartningspige, som slog Hænderne sammen af Skræk, da hun hørte at vi vilde ned til hendes Fødeby. „Hvad ville Herrerne der?" raabte hun ivrigt. „Folk er der ingen af! Enten har Russerne slaaet dem ihjel, eller de har slaaet hinanden

ihjel. De kan ligesaa godt tage ud til en Kirkegaard som til Warschau!»

Med disse lidet trøstelige Billeder for Øie rullede jeg over den prægtige Jernbro, der fører hen over Weichselen og forbinder den smukke lille Forstad Praga med Warschau eller Warzawa, som Polakkerne kalde den. Jeg havde ventet at see ikke blot sørgeklædte Damer, men en heel Befolkning i Sorg; desto mere overraskedes jeg ved at træffe netop det Modsatte. Jeg saae unge Mennesker flanere sorgløst og leende med hinanden under Armene; smukke Damer i brogede Toiletter oplivede Gaderne; glimrende Eqvipager rullede forbi os; henne fra den sachsiske Have lød der Musik, og jeg fulgte med Strømmen. Strausziske Toner klang brusende hen under Løvet i den deilige Sommeraften. Mørket begyndte at falde paa; brogede Lamper tændtes overalt; et Øieblik efter hang Træer og Buske fulde af Ildfrugter og Ildblomster, og Latter og Jubel gjenlød i Gangene. Jeg vendte Øiet bort næsten med Skræk, som man forskrækkes, naar man seer letsindige Børn hoppe omkring paa Randen af en Afgrund. Det var, som om der i dette Virvar ikke var Plads for en eneste alvorlig Tanke, og dog var der Grund nok til at være alvorlig.

Hvor man vender sit Blik hen i den prægtige By, seer man de ulykkelige Følger af Revolutionerne i 1830 og 1863. Slottet Zamek, de polske Kongers Residents

ligger halvt i Grus, og kun den tilbagestaaende Fløi beboes endnu af den russiske Statholder General Berg. Det gamle erkebiskoppelige Palads staaer tomt, siden Felinski forvistes. Tæt henne ved Thorvaldsens Copernicusstatue staae to prægtige Paladser, der tidligere tilhørte Fyrst Adam Czartoryski og Grev Zamoiski: de confiskeredes i 1863, fordi der fra deres Vinduer blev gjort et Forsøg paa at dræbe General Berg med orsiniske Bomber. Fra det nærliggende Bibliothek bleve Bøgerne i 1831 førte til St. Petersborg. Det Radziwillske Palads er forvandlet til et russisk Regjeringscollegium, og Raadhuset, som Pøblen nedbrændte, er dobbelt prægtigt opført — men paa Byens Bekostning. Dens værste Straf er dog de mægtige Fæstningsværker, som den russiske Regjering lod opføre strax efter Opstanden: de true Byen uafladeligt, og det er Byen selv, der har betalt dem.

Dagen i Forveien havde Keiseren været der. Han vilde kun paa sin Gjennemreise fra Ems til St. Petersborg give Byen et fornyet Bevis paa, at han ligeover for Revolution og Oprør ikke er at spøge med. Paa den store Plads i den saakaldte Krakauer-Forstad lod han en ny Statue afsløre. Russiske Regimenter stode opstillede paa Pladsen, da Keiseren red ind i Karreen og gav Signalet. Musikken spillede, Kanonerne tordnede, og Sløret faldt. Paa et høit Fundament stod det colossale Bronzebillede af Paskèwitsch, Warschaus Erobrer og Polens femogtyveaarige

Vicekonge — og der staaer han nu atter og stirrer med Haan ned paa dem, der krympede sig under hans Jernhaand, og som nu bølgede leende gjennem de oplyste Gader, fyldte Theatrene og Cafeerne og tiljublede Strausz deres Bifald.

Vi opholdt os flere Dage i Byen for at forvisse os om, at vi ikke havde ladet os skuffe af det første Indtryk. Vi havde ondt ved at overbevise os om, at vi vare i Warschau, hvis Stene og Fliser ere badede i Blod, og hvis Kirker, Torve og Paladser staae som Mindesmærker om de rædselsfuldeste Scener. Vi vilde ikke troe, at det var den samme Befolkning, der havde seet Tusinder af sine Nærmeste bløde paa Skafottet, og hvis ædleste Sønner hensmægte Livet paa Siberiens Stepper eller i de Nertschinckske Bjergværker. Var det Letsind eller Fortvivlelse? Hellere da det Sidste end det Første, thi en saadan Letsind vilde her være exempelløs. Nei man lever kun saaledes, naar man har tabt Alt, naar man har opgivet sig selv, og naar man Intet meer har at haabe eller frygte.

Vi aandede først lettere, da vi igjen sade paa Jernbanen, og Toget bruste afsted til Krakau, Kongeriget Polens ældgamle Hoved- og Kroningsstad, der siden 1846 staaer under østerrigsk Høihed.

Gives der nogen By i Verden, hvor Alt synes at ramle sammen af Smuds og Alderdom, saa er det Krakau.

Den gjør derfor kun et daarligt Indtryk paa den Reisende, som skynder sig at komme bort fra den, saasnart han har seet Slottet og Domkirken og gjort en pligtskyldig Vandring ud til Kosciuskohøien. Slottet blev i 1846 forvandlet til et Kastel og en Kaserne, og der er Intet tilbage, der minder om den tidligere Herlighed. Domkirken gjemmer Thorvaldsens Marmorstatue af Potöcki og stiger man ned i Kryptkirken, seer man dernede de mægtige Stenkister, hvori Sobieski, Kosciusko og Poniatowski hvile. Kosciuskohøien ligger omtrent en halv Mils Vei udenfor Byen. Efter slavisk Skik er den opført af Jord, der fra alle Egne i Polen er sammenbragt af Menneskehænder; paa dens Top, hvorfra der er en henrivende Udsigt til Karpatherne, ligger der en simpel Granitsten med Indskriften: Kosciusko.

Paa Veien frem og tilbage passerer man Forstaden Kazimierz. Man behøver ikke paa Skildtene at læse „Aaronson" eller „Goldfinger" for at vide, at man er i Jødekvarteret. Familierne leve fuldstændigt paa Gaderne ligesom i Neapel, og man tager ikke feil af Physionomierne. En Maler vilde her kunne gjøre interessante Skizzer og Studier, thi man seer Figurer i Mængde, som man synes at kjende fra sin Barndom, men som senere ere forsvundne. Midt imellem disse forunderlige Skikkelser med deres lange Frakker, Kaskjetter og Proptrækkerkrøller, med Piben i Munden og Stokken i Haanden, dukker der under-

tiden frem et virkeligt Skjønhedsbillede, en eller anden Rachel eller Rebekka, der i sin maleriske Dragt staaer drømmende lænet til Dørstolpen og fører Tanken pludselig tilbage til Middelalderen og Riddertiden. Man glemmer da alt det Øvrige for kun at see paa hende, og selv naar man for længe siden er over Broen, der forbinder Kazimierz med Byen, følger hendes Billede med En og sætter Phantasien i Bevægelse.

Krakaus øvrige Herligheder ere snart seete, og vi kunde for den Sags Skyld gjerne have forladt Krakau samme Aften, men vi bleve nødte til at blive der to Dage endnu, fordi Ingen af os vilde tage bort uden at have beseet Wieliczka, det berømte Saltbjergværk, der ligger et Par Mile fra Krakau og kun forevises paa et Par bestemte Dage om Ugen.

I en fortærende 39 Graders Hede ankom vi til Wieliczka. Vi vare omtrent nogle og tyve Herrer og Damer fra alle Kanter af Verden, der skulde gjøre Nedfarten i Fællesskab. Man iførte os strax Bjergmandsdragten, en brun Kutte og en grøn Hue, og samtidig begyndte en Mængde Smaadrenge at tænde deres Lamper for at lyse for os i Dybet. Nedfarten i en Dybde af flere hundrede Fod begyndte med Latter og Lystighed, men lidt efter lidt blev man alvorlig og taus. Nu er man dernede; Lamperne lyse igjennem Mørket med et rødligt Skjær, og Bjergmændene, der ledsage os, indskærpe os endnu

engang at holde os sammen og ikke tabe Lamperne af Sigte. At forvilde sig hernede vilde ogsaa være fortvivlet, thi Stoller og Gange krydse hinanden i saa utallige Labyrinther, at den, der skulde passere dem alle, vilde komme til at tilbagelægge henimod hundrede Mile.

Hvad der nu følger ligner mere et Eventyr af H. C. Andersen eller Hoffmann end en Reiseskildring, det indrømmer jeg; men det er da ikke første Gang, at Virkeligheden overgaaer Alt, hvad en Poet er istand til at tænke sig, og det bliver heller ikke den sidste!

Fra et hvælvet Kapel, opført af tilhugne Saltsteen, der i den rødlige Belysning tog sig mørkt og alvorligt ud, førtes vi ind i en uendelig lang Gang, der var heelt beklædt med mægtige Træstammer. En høitidelig Musik lød os pludselig imøde; vi skyndte os efter den, og med et stod vi i en gothisk Kirke, som en eneste colossal Lysekrone kun svagt var istand til at oplyse. Dybe Choraltoner gav Gjenlyd i de mægtige Hvælvinger og fyldte Sjælen, medens Øiet forgjæves søgte at udmaale det uhyre Rum. Nu tændtes der Blaalys paa forskjellige Steder, og snart dukkede prægtigt byggede Altre, snart colossale Apostelstatuer, snart mægtige Galerier frem igjennem Mulmet.

Musiken hørte op, men kun for et Øieblik efter at overraske os endnu stærkere. Vi gik igjennem en lang Gang, kun var den ikke beklædt med Træstammer som

den forrige; den syntes muret af mægtige Kvadersteen, men naar Lyset streifede hen over dem, glimtede de med et Sølvskjær og viste os, at det var Saltsteen ligesom alt det Øvrige. Pludselig begyndte Musiken at spille paany, men denne Gang var det muntre Dandsemelodier, der trængte hen til os og ligesom forberedte os paa hvad der vilde komme. Et Øieblik efter traadte vi ind i en uhyre Balsal. En halv Snes Lysekroner, der saae ud, som om de vare formede af Krystaller, hang ned fra Loftet, og alle Lysene vare tændte; rundtom fra Væggene skinnede glimrende Transparenter, forbundne med hinanden ved Rækker af brogede Lamper, der toge sig ud som Guirlander; oppe fra Galeriet lød Orchestrets brusende Toner: Strauszere og Lannere afløste hinanden, og i et Øieblik var Dandsen i fuld Gang — den besynderligste Dands og den eventyrligste Balsal, som nogen kan forestille sig!

Langt om længe gik vort Tog videre, snart nedad, snart opad i de forunderligste Slangegange. Smaadrengene med deres Lamper løb imellem os som Gnomer og Løgtemænd. Vi hørte Arbeiderne hamre inde i Schakterne og mødte en lille Hest, der paa Skinner trak et helt Train fuldt af Salttønder. Vi kom ind i en stor Hvælving, hvor halvnøgne Bjergmænd var ifærd med at sprænge en Saltblok ud af Klippesiden — endelig faldt den med et Brag, et Drøn, der endnu længe gav Gjenlyd i de tilstødende Dybder. Vi gik igjennem hvælvede Haller,

hvor der var opreist Pyramider og Mindestøtter til Ære for det unge Keiserpar. Vi gik over en lang og smal Bro uden at ane, hvad den førte hen over, før de antændte Blaalys til begge Sider viste os, hvilket svælgende Dyb der laa under vore Fødder.

Hvor længe vi vandrede omkring der, har jeg ingen Idee om; jeg veed kun, at disse underjordiske Scener, der een efter een rullede sig op for mig, betog mig i den Grad, at jeg ikke følte til nogen Træthed og neppe engang fik Tid til at tænke over den voldsomme Temperatur-Overgang fra den glødende Solvarme foroven til den klamme og iskolde Atmosphære, der overalt slog os imøde hernede. Pludselig stode vi foran en Bjergsø. De stygiske Vande kunde umuligt være mørkere end dette glatte, kulsorte Dyb, der her bredte sig foran os. Færgen laa der, som skulde sætte os over. Jeg saae mig allerede om efter Charon, men i det samme blev det mørke Dyb, som ved et Trylleslag skinnende oplyst. Musiken spillede «*Integer vitæ*», idet vi stødte fra Land, og der var Jubel og Livslyst i disse Toner. Vi seilede hen under en lang, hvælvet Tunnel og modtoges, idet vi landede, af et flammende «Velkommen, Brødre!» der fra Landingsbroen skinnede os imøde.

En sort Saltsteensport, der skinnede som Marmor, førte os nu ind i en kæmpemæssig Hal, hvor Pistoler affyredes, og en Buket af Raketter under Bragen, Knittren

og Knalden kastedes iveiret. Et smukt lille Jernbanetrain kom frem i det samme. Nydelige, smukt oplyste Waggons til To og To modtoge Passagererne. Condukteuren peb, og under Latter, Jubel og Sang satte Toget sig i Bevægelse. En mere phantastisk Kjørsel kan man ikke tænke sig. Det var som om alle Nationers Folkesange under Kjørslen smeltede sammen i en eneste Hymne. Et godt Kvarteer kjørte vi syngende omkring i disse sølvglimtende Labyrinther. Endelig peb Condukteuren igjen, Trainet standsede, og en halv Snes Minuter efter stode vi atter oppe i det blændende Sollys — og hvad vi havde oplevet dernede i Dybet forekom os allerede nu som en forunderlig Drøm, en af disse Drømme, som man gjerne drømmer videre, og hvoraf man kun nødig vil vækkes.

III.

Paa Semmeringbanen til Triest.

Man reiser ikke mere nu, som da vi Ældre for mange Aar siden saae os omkring i Europa, og Hovedforskjellen er netop den, at man ikke mere seer sig omkring, af den gode Grund, at der er Intet at see efter. Det er kun Jernbanerouternes Yderender, de store Stæder, som man farer fra og til, der nu have nogen Betydning for den Reisende, men Landene forsvinde. Locomotivet stønner og puster, og Trainet flyver afsted uophørlig. De skjønneste Veie, de mindeværdigste Egne, de mest paradisiske Opholdssteder ligge tilhøire og tilvenstre i faa Miles Afstand — men det kjender ikke til Barmhjertighed, det bekymrer sig ikke om dem, det farer larmende, dampende, pibende forbi dem ved Dag og ved Nat, og den stakkels Reisende? Jo, han skal nok lære Landenes Physionomier, Menneskenes Sæder og Skikke og Nationernes Eiendommelighed at kjende paa den Maade! Naar han ikke sover

eller studerer i sin Reisebog, sidder han i Almindelighed og titter ud af de smalle Vinduer i Waggonen, saalænge til Røgskyerne fra Maskinen og Støvskyerne fra Veien tvinge ham til at trække Øinene til sig. Det Eneste, han hører paa denne Fart, er Jernbane-Condukteurernes monotone Opraab af Stationernes Navne, og det Eneste, han nyder — er den meer eller mindre slette Mad, han i en Fart maa sluge i sig. For Handelsmanden, der forsender sine Varer, og for Commis-Voyageuren, der i en Hast skal af med sine Prøver, er Jernbanen ganske vist en fortræffelig Opfindelse, thi for dem er Tiden jo Penge; men for den, der vil have et aandeligt Udbytte af sin Reise, for ham er Jernbanen ganske vist det sletteste Befordringsmiddel, og han vil i Regelen baade spilde sin Tid og sine Penge.

Efter denne Philippica imod Jernbanen venter man vel neppe at erholde en Beskrivelse af en Jernbanetour, og dog er det en saadan, jeg meddeler her, men rigtignok ikke en af de ganske almindelige.

Jeg forlod Wien en smuk Septemberdag for at gaae over Semmeringbanen til Triest. Forbi Baden, der er bekjendt for sin smukke Natur, og Vöslau, der er berømt for sin Vin („Vöslauer wie Rheinwein"), kom vi til Neustadt eller Wienerisch Neustadt, den „altid troe" Stad, som den hedder, der ligger ved Leithafloden og ved en otte Mil lang Kanal er forbunden med Wien. Kanalen

er anlagt af Joseph den Anden. De steierske Alper begynde allerede her at taarne sig til begge Sider, og høit over dem kneiser det majestætiske Schneberg. Ved Gloggnitz bliver Egnen bestandig interessantere. Her begynder Terrainet at stige, Locomotivet kan kun langsomt bevæge sig fremad, og man kjører i Ro og Mag hen imellem høie, granbevoxne, mørkegrønne Bjergsider, der danne de smukkeste Linier, og over hvilke de blaae Karpather rage frem i det Fjerne.

Fra Gloggnitz af og indtil Slottet Klamm, der tilhører Fyrst Lichtenstein, er Semmeringbanen, som den her kaldes, et af de første Kæmpeforetagender i Verden og en af de grandioseste Skinneveie, der endnu er anlagt. Der er ingen Hindring, som dette Terrain ikke frembyder, men den menneskelige Sindrighed og Udholdenhed har beseiret dem alle. Paa dette Stykke Vei alene har Semmeringbanen, der ligger næsten 2800 Fod over Havet, en Stigen af 1500 Fod. For at overvinde denne Stigen slynger Jernbanen sig nu i en saadan Mængde af Bøininger og Cirkler opad Bjerget, at Afstanden fra Gloggnitz til Klamm, der i lige Retning kun er tre Mile, nu bliver dobbelt saa lang. Man kjører hen over de kæmpemæssigste Viaducter og igjennem uendelige Tunneller. Den længste af disse sidste er 4600 Fod, og jeg saae paa Uhret, at vi vare lidt over fem Minutter om at passere den. Der er noget Dæmonisk ved at fare igjennem disse mørke

Tunneller, der syntes aldrig at faae nogen Ende. Det Eneste, man skimter, er den hvidgraae Damp fra Maskinen, der i tætte Skyer lægger sig paa Siden af Jernbanevognen, og de røde Gnister, der uophørligt fare forbi Vinduet. Ved Atlitzgraben har Banen naaet sit Høidepunkt, og man kan ikke tænke sig noget Interessantere, end fra denne Klippehøide at see ned i de dybe og grønne Tragter, der omgive En til alle Sider. Fra denne Høide seer Gloggnitz ud som en lille Fuglerede, og de hvide Slotte, der ligge adspredte mellem Klipperne, tage sig ud som pyntelige Korthuse; men kaster man Blikket iveiret, taarne Klipperne sig omkring En i de barokkeste Former, og de store Snedriver, der bedække dem, tage sig i det Fjerne ud som hvide Fuglefjer, der skinne i Sollyset.

Den første Prøvefart paa en lille Strækning af denne Kæmpebane blev foretagen i Aaret 1851, og Maskinbyggeren Maffei erholdt den Pris, der var udsat for det bedste Locomotiv, 20,000 Dukater; men først i 1854 blev Banen aabnet for Publicum, og dens mærkværdige Construction, den Kraft og den Sindrighed, hvormed den menskelige Aand her har vidst at beseire den modstræbende Natur, gjør den til et af Nutidens Vidundere.

Faa Dage tidligere havde Keiseren og hans Gemalinde besøgt denne Egn. De fattige, smaa Huse, der laae spredte ved Veien, vare endnu behængte med Guirlander af Gran og Rønnebær, det Eneste, der kan opdrives paa

disse ufrugtbare Høider. Hist og her stod et tarveligt lille Alter eller en Æreport, hvor de faa Blomster, man i Miles Omkreds havde kunnet bringe sammen, vare anvendte til de keiserlige Navnetræk. Det var fattigt, men smukt, og jeg kom uvilkaarligt til at tænke paa de enlige Tællelys i de fattige Bondehuse ved Roeskildeveien hin Nat, da Frederik den Sjette blev begraven.

Fra „Mürzzuschalg" sænker Terrainet sig i en sagte Skraaning, og igjennem den romantiske Mürzdal gaaer nu Veien forbi maleriske Borgruiner, smukke Slotte og Klosterbygninger og langsmed Murfloden, der her driver en Mængde Møller og Fabriker. Vi spiste til Middag i Grätz, der er Hovedstaden i Steiermark, har 70,000 Indbyggere og skal have nogle og tyve Kirker og en stor Deel Mærkværdigheder; men jeg fik ikke Leilighed til at gjøre Bekjendtskab med Andet end dens Høns og dens Vindruer, thi vi vare der kun i tyve Minutter. Saameget fik jeg dog seet, at dens Beliggenhed er fortryllende, og at man maaskee ikke har Uret. naar man i den Henseende sammenligner den med Salzburg. Ovenover Grätz ligger Borgen Hvadel, der tager sig meget pittoresk ud, og rundt om Byen taarne sig de skjønneste og vildeste Bjergformationer, imod Nord de obersteiriske Alper og mod Syd Schwanbergeralperne, der naae en betydelig Høide.

Vi foer nu forbi Slottet Wildou, hvor Tycho Brahe skal have havt et astronomisk Taarn, hvis Ruiner endnu

ere tilbage, og Slottet Gleichenberg, der fra Middelalderen er bekjendt for sine mangfoldige Hexeprocesser. Landskabet, der tidligere havde været stenet og ufrugtbart, fik nu bestandig et mere sydligt Anstrøg; vi kom igjennem smukke Træplantninger og rige Maismarker, forbi Marburg, der skal være en høist kjedelig By, hvilket jeg, efter dens Udseende at dømme, ikke har Grund til at tvivle om, fulgte et godt Stykke Vei med Draufloden, der har en meget respektabel Brede, passerede Cilli, hvis Mure gjemme Relieffer fra Romernes Tid, og naaede henad Aften Laibach, hvor Jernbanetouren ophører.

Veien gaaer nu over Idria, hvis Quiksølvgruber ere berømte, forbi den mærkværdige Zirknitzersø, hvis Vande gjennem underjordiske Afløb snart forsvinde aldeles og snart ved underjordiske Tilstrømninger overskylle hele den omliggende Landstrækning, forbi den verdensberømte Drypstensgrotte ved Adelsberg, der har en ganske overordentlig Udstrækning, og hvis prægtige, skinnende hvide Stalaktiter faae i Fakkelbelysning et aldeles feeagtigt Udseende.

Her bliver Sproget Italiensk, og Egnen forandrer ved Sersano sit Udseende. En uendelig Høislette af Kalksteensklipper, den saakaldte Carao, strækker sig nu i en Længde af tolv Mil fra Görtz til Fiume. Hvor Øiet streifer hen, møder det kun nøgne Marker bedækkede med hvide Steenblokke, og det hele Terrain seer ud som en eneste trøstesløs, uendelig Lavamark. Hvor overraskes

man derfor ikke, naar man i flere Timer har kjørt igjennem disse uendelige Steenmarker, ved pludselig at dreie omkring et Klippehjørne — og paa engang see det deilige blaa adriatiske Hav med sine talløse hvide Seil ligge dybt under sine Fødder! Det er en Sceneforandring, som Intet i Verden kan fremvise Mage til. Jeg sad og passiarede om Lamartine med en ung Pariser, en Elev af *école polytechnique*, der var paa sin første Udflugt og aldrig havde seet Havet, og jeg vil aldrig glemme den Overraskelse, den Blanding af Henrykkelse og Skræk, kan jeg gjerne sige, som dette uventede Syn ligesom elektrisk frembragte hos ham. Taarerne styrtede ham ud af Øinene, og det varede længe, inden jeg igjen hørte et Ord fra hans Læber. Han fortalte mig senere, at det var ham umuligt at forklare, hvad der ved dette Syn foregik i ham, men at det Hele forekom ham som en Aabenbaring af en Verden, der var uendelig skjønnere end den, han tidligere havde kjendt, og at Alt, hvad han havde læst om Havet eller seet hos Marinemalerne, ikke havde givet ham det fjerneste Billede af dette uendelige, solbeskinnede Dyb, der her udbredte sig for ham. Man kan heller ikke tænke sig noget mere henrivende Syn end dette Triest med sine skinnende hvide Huse og Villaer, der fra en Høide af 1200 Fod sænker sig amphitheatralsk — mellem den deiligste sydlige Vegetation — ned imod dette vidunderlige blaa Hav, der i mangfoldige Krumninger og

Bugter snoer sig ind imellem Husene. Der er maaskee ingen anden By i Europa, der gjør et saa venligt og indbydende Indtryk, og det Mærkværdigste er, at den skuffer ikke heller. naar man kommer ind i den. Det er interessant at see, hvorledes Triest i lidt over et halvthundrede Aar har arbeidet sig op fra en ubetydelig Flække ved Havet til en mægtig Handelsby, der for Sydtyskland er det samme som Hamburg for Nordtyskland, og man kan heller ikke let tænke sig nogen større Contrast end imellem den gamle By, der seer ud som en af disse Røverreder, man saa jevnlig træffer paa mellem Appenninerne, og den nye By, der i Skjønhed, Brolægning og Belysning kappes med de allerførste. Overalt er der Liv og Afvexling. Nede ved Havnen, der kan rumme fem til sexhundrede Skibe, og som beskyttes ved en Molo, der strækker sig 2200 Fod ud i Havet, hersker der det mest brogede Handelsliv; i den nye Stad er der en Reenhed og Pyntelighed, der minder om Florents; i den gamle Stad akkurat det Modsatte. Kommer man fra Piazza grande med sine smukke Monumenter, der igjen staaer i Forbindelse med den prægtige Corso og Børspladsen, hvor de triestinske Kjøbmænd forsamle sig imellem Elleve og Tolv i det colossale „Tergesteum", og gaaer man ind i den gamle Stad, træder det italienske Liv i hele dets Ugeneerthed, i hele dets maleriske Uorden, i hele dets Fattigdom og Høirøstethed En øieblikkelig imøde. Jeg gik i en bræn-

dende Solhede igjennem disse snevre, sorte og smudsige Gader, der bestandig stige opad, og hvor aldrig nogen Hest eller noget Lastdyr har sat sine Fødder. Det var mig, som om jeg paa engang var flyttet hen til Neapel. Overalt huslige Scener midt ude paa Gaden, overalt Skraal og Skrig. overalt Nøgenhed og Armod! Her spiste man til Middag, hist spillede halvnøgne Børn Top med Citroner i Mangel af Andet; derhenne flyttede man, men paa den simpleste Maade af Verden, thi den ene Sengemadrats og det ene Klædningsstykke fløi ud af Vinduet efter det andet — halvnøgne Børn, smudsige Fruentimmer og velnærede Munke opfyldte Gaderne.

Maalet for min Vandring var Kathedralkirken San Giusto, der ligger høit oppe over Byen, og fra hvis Terrasse man har den mest henrivende Udsigt. Jeg kom igjennem en Slags romersk Triumfbue, som almindelig benævnes Arco di Ricardo, og som feilagtig bringes i Forbindelse med Richard Løvehjerte, der skal være landet her; men det var tydeligt nok, at den var fra Romernes Tid, og dens hele Form og Construction vidnede noksom om dens adelige Herkomst. Endelig naaede jeg Kathedralen, der er opført i byzantinsk Stil paa Ruinerne af et antikt Jupitertempel. Den hele Bygning er overordentlig interessant, og en Mængde antike Fragmenter, Colonner, Statuer o. s. v. ere overalt indmurede i Façaden. Tæt ved Kirken er en aflukket Plads, hvor man i en Slags Have

har hensat en Mængde prægtige Oldtidsrester, der ere fundne i Grunden — Sarkophager, korinthiske Capitæler, hele Culumbarier og Altre. Her i dette Museum under aaben Himmel findes ogsaa Winckelmanns Grav. Den berømte Oldtidsforsker blev myrdet her i Triest af sin Tjener Arcangeli, der dræbte ham for at tilvende sig, hvad han havde med sig. Det forekommer mig, at man umuligt har kunnet jorde ham paa en mere passende Plet. Et smukt Steentempel af betydeligt Omfang omgiver hans Sarkophag af hvidt Marmor, der har et smukt Relief af Antonio Rosa, der forestiller Winckelmann selv i Spidsen for Muserne bevæge sig henimod en Sphinx. Ovenover Sarkophagen er hans Buste og en Indskrift, og colossale Marmortavler gjemme Navnene paa dem, der fra hele Europa bidroge til at reise ham dette Monument, hvis Ydersider ere bedækkede med lutter Fragmenter af romerske og byzantinske Antikviteter.

IV.

Til Paris under Bombardementet.

Det var en smuk Dag midt i April 1871, at jeg, efter en interessant Reise gjennem Holland, over Valenciennes og St. Quentin nærmede mig til Paris, som denne Gang skulde vise sig for mig i en ganske ny Skikkelse. Jeg har seet det glad, pyntet og koket som en ung smuk Pige paa Bal, straalende som en Modedame af Guld, Silke og Brillanter, legende som et Barn paa Randen af en Afgrund, brusende som et oprørt Hav, svulmende af Selvforgudelse i Lykken og fortvivlet, sønderknust i Ulykken. Men Paris i Hænderne paa „de Røde", Paris behersket af Bærmen blandt sin Befolkning, Paris indesluttet og bombarderet af sine Egne — det er et Syn, som Ingen har drømt om, ikke engang efter Sedan, da Sagerne stode allerslettest.

Det var da heller ikke under de bedste Auspicier, at vi nærmede os til Byen. Hvor vi kom hen, hørte vi kun Paris omtale som et Sodoma og Gomorrha. Folk

flygtede bort fra det i Skarer, og de, som ikke kunde komme hurtigt nok bort med Jernbanerne, lod sig fire ned af Voldene ved Touge. Det var heller ikke noget godt Tegn, at man kun vilde give os Billetter til Creil, og at Folk paa Stationerne saae mistænkeligt paa os, naar de hørte, at vi vilde videre.

I Senlis kom der en Blousemand ind i Coupéen. Han havde en Bylt i den ene Haand og en Knippel i den anden; han saae vild og barsk ud, behandlede os *en canaille* Allesammen, og hele hans Allure tydede hen paa Bevidstheden om, at nu var det ham, der var kommen til Roret. Der opstod en Pause inde i Coupéen ved hans Ankomst, og den blev først afbrudt, da en Dame, der skulde staae af i St. Denis, henvendte det Spørgsmaal til mig, om jeg vidste, hvad vi skrev idag.

„Den sextende," svarede jeg.

„De tager feil, *citoyen*," sagde Blousemanden, „det er den sex og tyvende."

„Det er den sextende April," gjentog jeg.

„De tager to Gange feil, *citoyen!* Det er hverken den sextende eller April — det er den 26de *Germinal.*"

„Ja det var godt i 1793," sagde jeg i en Tone, som jeg forresten fortrød i samme Øieblik.

„Det er ogsaa godt i *Anno 79*, og hvis De gaaer til Paris, *citoyen*, saa gjør De klogt i at erindre, at vi skrive idag den *26de Germinal 79*."

Denne sidste Bemærkning blev sagt med et saadant Eftertryk, at den bandt Munden paa os Alle. Jeg tog en lille Bog om de nyeste Begivenheder frem af min Reisetaske og gav mig til at læse. Den var forsynet med Illustrationer, og jeg slog tilfældigviis op paa et Blad, der havde to Portraiter ved Siden af hinanden, som tiltrak sig Blousemandens Opmærksomhed. „Hvem er de to *citoyens*?" spurgte han.

„Jeg veed ikke, om jeg just tør kalde dem *citoyens*. Det er forresten Ollivier og Thiers."

Uden at sige et Ord tog han sin Stok og lod den ganske roligt som en Guillotine gaae hen over Halsen af dem begge. Det var rigtignok kun en symbolsk Handling, men meget betegnende og slet ikke hyggelig.

Hvad Phantasien ikke var sat i Bevægelse i Forveien, saa blev den det nu, thi den gamle Dame, der skulde staae af i St. Denis, begyndte med eet at fortælle Historier om Paris, og hvor forfærdeligt det saae ud derinde. Hun havde en Vaskerkone i Rue Hamelin, som tilligemed sine to Smaabørn var bleven dræbt af en Granat; hun havde en Fætter i Avenue des Ternes, som havde styrtet sig ud af sit Vindue i Fortvivlelse, fordi man havde tvunget hans Søn til at tage Tjeneste i Nationalgarden; hun havde en Søsterdatter der lærte at koge hos Ory og netop gik hjem fra sit Cursus. „*Gare l'obus!*" raabte Folk og kastede sig til Jorden; men den unge Pige, der var bleven narret

saa tidt af dette Tilraab, havde ikke ladet sig anfegte og var bleven ramt af Projektilet.

Der er Folk, der formelig ere forslugne paa Ulykker — endnu mere forslugne end Loke i Utgaard, der spiste Fadene med. Til dem hørte Damen fra St. Denis, der ikke var til at standse, da hun først var kommen paa sin Kjæphest. Selv Synet af de tydske Uniformer, der nu myldrede frem paa enhver Jernbanestation, efter at vi vare komne indenfor de preussiske Linier, kunde ikke betage hende Appetiten til at fortælle. Det var derfor en heel Velgjerning, da vi omsider holdt ved St. Denis, og hun reiste sig for at samle sine Pakker. Blousemanden, der hele Tiden havde støttet Hagen til Stokken og af og til kastet et ondt Blik til den snaksomme Dame, reiste sig ogsaa, tog sin Byldt og hilste skjødesløst paa os. Han var allerede ude af Døren, da han pludselig vendte sig om paa Trinet med et ondskabsfuldt Ansigt: «Tak, Madame, for Deres Historier!» sagde han ind i Vognen. «De er saa vel underrettet om alle Ulykker — De skulde vel ikke ogsaa kunne sige mig, naar Touren kommer til Dem?» Dermed slog han Døren i for Næsen af hende og overlod det til hende selv, om hun kunde slippe ud eller ikke.

Alt det var jo ganske lysteligt og lovede ikke saa lidt for Fremtiden. Imidlertid var det begyndt at skumre, og da vi et Kvarteerstid efter nærmede os *la ceinture*,

lød det ene „Bum!" hen til os efter det andet. Det var Kanonerne paa Mont Valerien, der saluterede i Anledning af vor Ankomst og forfulgte os med deres paatrængende Høflighed lige til Banegaarden.

Vi kom ind i den store Sal, hvor der ellers ved Togenes Ankomst hersker en mageløs Travlhed, og hvis lange Borde i et Øieblik ere bedækkede med Kufferter og Kasser af alle mulige Størrelser. Idag var Salen mørk og trist: der brændte knn et eneste Gasblus under Loftet, der var ingen anden Bagage end vor og ingen andre Passagerer end min Reisekammerat og jeg samt nogle halvgamle Koner, der havde været i Compiegne for at see til deres Sønner, som vare flygtede for ikke at bære Vaaben mod deres Landsmænd. Ingen Vagt, intet Politi — kun et Par Toldembedsmænd stode henne bag Bordet, og af dem malede den Ene et Par Kridtkors paa vort Tøi uden at eftersee det, og den Anden bar det ud til Fiacren gjennem en Række af Gamins, der skreg og hujede for at faae Fingre i det. „*Hôtel des hautes alpes, Rue de Richelieu, Numéro* 12" raabte jeg til Kudsken. „*Bien!*" svarede han; „Bum!" lød det igjen ude fra Fortet, idet vi sprang ind i Vognen, og dette „Bum!" vedblev at følge os, lige til den velbekjendte Port aabnede sig for os.

Madame Guichard Hamel sad ved sin Pult som sædvanlig; hun slog Hænderne sammen, og hendes smukke og fede Ansigt straalede af Glæde, da hun saae os. Jeg

gratulerede hende til, at hun under den berygtede „*famine*" ikke havde tabt det mindste af sit gode Huld, og hun forsikkrede leende, at det ikke havde været saa galt, som man troede. Et Øieblik efter vare vi installerede i et Par af hendes allerbedste Værelser, Ilden knittrede i Kaminen, Theekjedlen snurrede, Aftensbordet var dækket, og vi satte os hen til det med en Følelse af Velvære og Tryghed, som om der hverken var Kanoner, Blousemænd eller Borgerkrig til i Verden.

Næste Morgen var jeg tidligt paafærde. „Morgenstund har Guld i Mund," siger man, men især paa en Reise og allermest for Den, der nok bryder sig om at see Et og Andet, som ikke Alle faae at see. Det er en Erfaring, som for mig har gjentaget sig bestandig, og jeg kommer her ganske uvilkaarligt til at tænke paa en lille Morgenscene fra Køln, som jeg var Vidne til paa Udreisen. Klokken var neppe fem, da jeg drev omkring nede ved Jernbanen, hvor der allerede var Liv og Røre, thi en fransk Fangetransport skulde afgaae om en halv Time. Jeg gik hen paa Rhinbroen for at see lidt nærmere paa den pompeuse Triumfbue, som man havde lavet der ligesom overalt i Tydskland — for at feire Troppernes Hjemkomst. Flag, Guirlander, Trophæer, Skjolde og Indskrifter pralede i Morgensolen. De skinnede mig saa insolent ind i Øinene, at det næsten gjorde mig ondt. Jeg vendte mig hurtigt bort fra al denne Guldpapirs-Herlighed

og dreiede om ad den brede Gade, der fører hen til et andet Monument, som man ulige bedre kan taale at see paa.

Bagved Domkirken, faa Huse fra det Sted, hvor Klosterdamen Martin har sit vidtberømte Udsalg, stod der en ung fransk Officeer og saae utaalmodig op til et Vindue, i Stue-Etagen. Der var ikke et Menneske paa Gaden forresten. Jeg lod, som jeg var aldeles fortabt i Architekturen, men holdt dog Øie med Franskmanden, der et Par Gange efter hinanden, kun med et Par Minuters Mellemrum, trak Uhret op af Lommen. Endelig, — endelig blev Vinduet aabnet paa Klem, Gardinet trukket en Smule tilside, en lille hvid Haand, den deiligste Haand, jeg har seet i mit Liv, endnu deiligere end alt det Marmorværk, jeg lod som jeg saae paa, kom frem mellem Gardinerne og rakte en frisk Buket ud gjennem Vinduet. Den unge Officeer stak den hurtigt til sig, Vinduet lukkedes, Haanden forsvandt, og Franskmanden ilede triumferende hen til Banegaarden, til sine Kammerater. Stakkel! det var dog eet Seirstegn, een Erobring, han bragte med sig fra Tydskland.

Jeg veed ikke, om det var dette flygtige Glimt af en hvid lille Haand, der var Skyld i det, men jeg kunde ikke faae denne Scene ud af mine Tanker. Hvorfor blot Haanden? Var den det Smukkeste? maaskee det eneste Smukke? Og hvad er en Buket til en bortdragende Ven

uden et Afskedsblik? Selv om Klokken kun er fem, og man endnu ikke har gjort Toilette, kan man dog titte ud igjennem et Gardin ligesom Aurora gjennem en Morgensky! Men, tænkte jeg pludselig, sæt, at hun blusser endnu stærkere end Aurora? sæt, at hun veed, hvad hun gjør, og at hun forgaaer af Skam og Undseelse ved Tanken om hvem hun giver sin Buket! Var det saa ikke bedst, at det blev ved Haanden alene? Denne Tanke slog jeg mig til Ro med, og da jeg nogle Timer efter igjen kom forbi Huset og saae ikke blot den smukke Haand, men hele den smukke Person, hvem Haanden tilhørte, var jeg overbeviist om, at jeg havde truffet det Rette. Hun sad og syede ved Vinduet, og der var endnu udbredt — idetmindste forekom det mig saaledes — over hendes fine og kloge Ansigt ligesom et Gjenskjær af den Rødme, der for faa Timer siden havde bedækket hendes Kinder.

Da jeg nogle Uger efter reiste hjem over Køln, var Dekorationen paa Rhinbroen falmet og afbleget: men den lille Blomst henne bag Domkirken var ogsaa falmet og afbleget, og naar jeg engang kommer igjen, er den der maaskee slet ikke! — —

Men jeg skynder mig tilbage til Paris fra denne Udflugt! — Det var altsaa tidligt paa Morgenstunden, da jeg ilede ud i Byen og styrede min Cours hen til *Rue Rivoli*. Det overraskede mig ikke, at jeg slet ingen Folk saae, thi Paris er altid folketom om Morgenen og vaagner

først til Liv høit op paa Dagen; men hvad der forbausede mig var den Dødsstilhed, der hvilte over det Hele. Ikke engang det verdensbekjendte Gaderaab: „*Battez, battez vos habits!*» eller Gadesælgernes „*Haricots, carottes, navets, nave — — ts!*» naaede hen til mit Øre. Jeg skyndte mig forbi Tuilerierne, thi jeg gad ikke see den røde Fane vaie oppe fra Tinderne. Haven var spærret — den var forvandlet til en Cavalleristald, og gjennem Gittret saae man mellem Træerne det ene Brædeskur ved Siden af det andet. Statuerne af Phidias og Perikles maae tage sig godt ud i disse Omgivelser! Jeg skyndte mig hen over Concordiapladsen, men jeg blev staaende som forstenet, thi denne Plads, der ellers er en af de smukkeste og livligste i Verden, gjorde nu et ligefrem spøgelseagtigt Indtryk. Ikke et levende Væsen var der at see hverken paa Pladsen selv eller paa Seinebroen eller i de tilstødende Gader. Det Første, mit Øie faldt paa, var Statuen, der forestiller Strassburg. Den var fra Øverst til Nederst indhyllet i sorte Slør og tog sig ud som et Gravsted; selv de falmede Flag, de Krandse af Immorteller og de visnede Buketter, man havde bedækket den med, gjorde Indtrykket endnu sørgeligere. De syv andre siddende Statuer, der omgive Pladsen og allegorisk betegne de betydeligste Stæder i Frankrig, toge sig om muligt endnu uhyggeligere ud. Man havde, da Tydskerne holdt deres Indtog, bundet dem sorte Slør for Øinene, for at de ikke skulde see

deres Søsters Ydmygelse og Skam, og disse Slør havde man ladet dem beholde. Var det i Forudfølelsen af, at de endnu ikke havde seet det Forfærdeligste, og at der ventede dem endnu Borgerkrigens Rædsler? Det var som om den tusindaarige Obelisk pludselig forsvandt for mine Øine, og som om Guillotinen fra 1793 reiste sig der istedet og igjen krævede sine Offre.

Jeg aandede først lettere, da jeg stod mellem de frisk udsprungne Træer i *Champs Elysées*, og Følelsen af Foraarets Nærhed for et Øieblik bragte mig til at glemme alt Andet. Jeg gik forbi Industripaladset, over *Rond-point* og ned imod Triumfbuen, der, til Trods for dens syv og tyve Blessurer, i denne Frastand ikke syntes at have lidt noget. Solen skinnede, Fuglene kviddrede muntert oppe i Trætoppene, og Alt aandede Liv og Lyst, — da jeg pludselig paa en dobbelt Maade blev mindet om, at jeg var i Paris, og at Situationen var alvorlig. «Bum! Bum!» lød det igjen, endnu stærkere og nærmere end igaar Aftes, og i det samme faldt mit Blik paa en Scene, der ikke var nær saa tiltalende som den Cølnske. En heel Skare af grædende Kvinder og Børn kom fra en af de tilstødende Avenuer lige hen imod mig. Det var Flygtninge fra Neuilly, der i flere Dage havde levet i en uafladelig Dødsangst, og som nu ikke længer kunde udholde disse Kvaler. Der var Koner imellem dem, som i et Par Døgn ikke havde nydt det Mindste, og som vare lige ved at segne af Mat-

hed og Sult; der var andre, hvem den evindelige Dødsangst næsten havde berøvet Forstanden; de saae sig vildt og mistroisk omkring, som om der bag hver Træstamme lurede en Fjende. Børnene skreg høit, hvergang der faldt et Skud, og et Par unge Piger, der saae smudsige og forsømte ud, søgte forgjeves at tysse paa dem.

Jeg vendte om og gik over *Pont de l'Alma* til Marsmarken. Ak, hvor forandret! Hele dette uhyre Terrain, hvor Verdensudstillingen i 1867 udfoldede sine Underværker af Haver, Kiosker, Springvande og Paladser, var nu kun en nøgen Sandslette med en dobbelt Række af Fjelleboder og Barakker. Hist og her var der opkjørt en Kanon, men man saae ikke i hvilken Hensigt. Et Par unge Cantinièrer*) gik sladdrende forbi mig. De saae godt ud i deres maleriske sortrøde Dragt, og Øiet fulgte dem med Fornøielse. Jeg besluttede at vove mig opad den høie Trappe, der fører til Trocadero for at faae et Overblik over Forterne. Artillerikampen var i fuld Gang paa to forskjellige Punkter. Der blev skudt heftigt fra Mont Valerien imod Nord og fra Issy og Vanves imod Syd, og midt under Kanonernes Drøn hørte man tydeligt den knittrende Lyd af Mitrailleuserne, der ligner en Pelotonild. Det var et mageløst Syn, som jeg ikke kunde blive mæt af, og jeg skylder at tilstaae, at Artilleristerne

*) Marketentersker.

oppe paa Batteriet lode mig nyde det i Ro. Der var ikke en Eneste, der saae skjævt til mig eller spurgte, hvad jeg vilde der — hvad de dog nok kunde havt Grund til!

Da jeg kom ned, var jeg træt af denne Udflugt paa fastende Hjerte og satte mig i en Fiacre, som jeg lod kjøre hen til *Café de la Régence*. Gaderne, jeg kom igjennem, havde deres sædvanlige Udseende med Undtagelse af de offentlige Bygninger, som alle havde heist den røde Fane, og paa hvis Façader „*Liberté, égalité* og *fraternité*" prangede med kæmpestore Bogstaver — ikke at tale om det uundgaaelige „*Propriété nationale*", der var anbragt paa alle baade mulige og umulige Steder. Engang imellem maatte vi paa Grund af en Barrikade gjøre en lille Omvei, men det var ogsaa det Hele.

Det var saa tidligt paa Dagen, da jeg holdt udenfor Caféen, at Opvarterne endnu gik og gjorde reent og satte tilside, — og Jules var iblandt dem. Jules er en eiendommelig Figur, et Sidestykke til den berømte Pietro i *Café greco* i Rom, hvis „*Umbra di latte*" endnu efter tredive Aars Forløb klinger i mine Øren. Jules har ved stadig at opvarte de Danske opfattet ikke blot en Mængde Phraser som „Goddag! Hvor staaer det til? Mange Tak! Tak skal de ha'e," men ogsaa adskillige saftige Udtryk, som han undertiden anvender ganske ernergisk. Jeg spurgte ham f. Ex., da han skjænkede Kaffe for mig, om

der ikke var noget Nyt fra Communen. „*La commune?*" svarede han. „Ikke bra' *la commune!* Svine'und, stor Bakkelsebæst *la commune!*"

Han var netop ifærd med at begrunde disse Skjældsord, da Trommerne hvirvlede, og den ene Bataillon efter den anden begyndte at stille paa Palais-Royalpladsen. Jeg lod Kaffen staae og løb derhen for ikke at gaae glip af dette Skuespil. Et mere barokt og forunderligt Syn end en saadan Afdeling af Communens Tropper er det umuligt at tænke sig. Det er et Sammensurium af Soldater, som ingen civiliseret Stat nogensinde har seet Mage til, og hvis man ikke vidste, at de slaaes saa godt, som de gjør, vilde man lee sig fordærvet af at see paa dem. Ved Siden af en tre Alens Kæmpe kan man see en Pygmæ, der kun naaer ham til Hoften; graahaarede Veteraner gaae Side om Side med halvvoxne Drengebørn og skikkelige Epiciers med Gavtyve og Banditter; Uniformer er der kun faa af, men desto flere Phantasidragter.

Jeg stod netop og beundrede denne Mangfoldighed i Enheden, da en Officeer kom sprængende i Galop og gjorde Holdt foran Linien. Det var en bleg og mager lille Mand med et ret charakteristisk Physionomi og noget Feberagtigt og Forceret baade i Tale og Bevægelser. Han holdt nemlig paa daarligt Fransk en opmuntrende Tale til Tropperne, der skulde ud og slaaes ved *Asnières*. Talen endte naturligvis med et langt udtrukket *Vive la*

République! men det faldt aldeles til Jorden, og kun To eller Tre stemte i med. Han satte et forbittret Ansigt op og foer afsted som en Stormvind, ligesom han var kommen. Et ungt haabefuldt Skud af Communen gjorde lang Næse efter ham og kastede saa Geværet paa Skuldren; de Andre fulgte hans Exempel, og dermed gjorde de Høire om og marcherede afsted for at forsvare Byen mod „*les hordes versaillais*", som han havde kaldt dem i sin Tale. — „Hvem var Officeren?" spurgte jeg en ældre, velklædt Mand, der ligesom jeg havde overværet denne Komedie. „Det var Hr. Dombrowsky," svarede han høfligt — „*le général Dombrowsky!*" føiede han smilende til med et ironisk Eftertryk paa Generalen.

Det var Paris om Morgenen, Paris, „inden Fanden faaer Sko paa", som man siger med en vulgair Talemaade, der dog maaskee passer bedre paa Paris, end den passer paa noget andet Sted. Jeg glædede mig til at studere Modsætningen, naar Livet i den store Stad begyndte at svulme og pulsere raskere. Men i det Punkt blev jeg rigtignok skuffet.

Enhver, der kjender nok saa lidt til Paris, veed dog, at det Bedaarende ved denne By ikke er dens Gader og Boulevarder, men det larmende, bølgende, brusende og straalende Liv, der udgyder sig i dem. Og dette Liv udgaaer ikke fra de Fremmede, de Tilreisende, som man saa gjerne vil bilde sig ind, men fra Pariserne selv.

Jeg havde et slaaende Bevis derpaa i Begyndelsen af August 1870. Det var netop dengang, at Efterretningerne fra Weiszembourg og Wørth kom til Paris, og at Ulykken begyndte at vælte ind over Frankrig som en Lavine. Alle de Fremmede vare borte, og jeg saae kun en eneste lang, rødblond Englænder slæbe sig livstræt omkring paa Boulevarden. Men Paris var ligefuldt Paris, Butikerne straalede, Ekvipagerne krydsede hverandre, Trommerne hvirvlede, det ene Regiment afgik efter det andet; Marseillaisen klang paa alle Gader og Torve, og Bander af Forstadsbefolkningen gik med Faner og Sang gjennem Gaderne; man gjorde Demonstrationer i Theatrene, man reves om Aviserne og gjorde Queue for at faa fat i dem, Folk samlede sig i Grupper, og hver Gruppe havde sin Folketaler; Sorg, Fortvivlelse, Henrykkelse vexlede uophørlig, og Boulevarden var et oprørt Hav, som det var interessant, men farligt at vove sig ud paa.

Nu var der ingen Fare. Paris var der, men der var hverken Parisere eller Pariserinder, hverken Bander eller Regimenter, hverken Folketalere eller Grupper! De faa og uhyggelige Skikkelser, man mødte i dette nye Nekropolis, sneg sig frygtsomt gjennem Gaderne eller skyndte sig hen over Pladser og Torve, som om en usynlig Fjende var i Hælene paa dem! Havde man ikke hørt Kanonerne tordne uophørligt, og stødte man ikke tilfældigviis paa en Barrikade eller kom i Nærheden af Vendômepladsen eller

Hôtel de Ville, der saae ud som Fæstninger, skulde man snarere troe, at man var paa en Kirkegaard end i Paris. Men der er ogsaa noget Pikant deri, og jeg troer nok, at jeg tør paastaae, at et Paris, som det nu er, efterat Terrorismen har bragt den ene Halvdeel af Befolkningen til at flygte og den anden Halvdeel til at spærre sig inde, vil man aldrig faae at see mere, selv om man blev saa gammel som Methusalem.

Det er af Insurrektionen den 18de Marts, at Communen fremgik, som nu snart i et Par Maaneder har behersket Paris, indjaget dets tilbageblevne Beboere Rædsel og Gru og med en vis Seighed og Udholdenhed tilbageviist alle Versaillestroppernes Angreb. Hver Dag kæmpes der med Haardnakkethed; der bortødsles en Mængde Ammunition; der udgydes en Mængde Blod, men Kampen er i Reglen resultatløs, og den næste Dag begynder man forfra paa at fylde Danaidernes Kar. Begge Parter tilskrive sig naturligviis Seiren, og medens Thiers i sine Proclamationer seer ned paa Communens Tropper med en Slags fornem Foragt, der er uberettiget ligeover for Kjendsgjerningerne, udstede Communens Generaler den ene Seiersbulletin efter den anden i de mest bombastiske Udtryk. Især er General Eudes en Mester i denne Stilart. Jeg har afskrevet en af hans Rapporter til General Cluseret, der bogstaveligt ikke indeholder Andet end følgende Phraser: „*Les Royalistes sont repoussés sur toute la ligne.*

C'est une Victoire à inscrire sur le drapeau de la Commune. Nos féderés sont des héros. Ils se sont battus comme des lions. Je vous demande de les mettre tous à l'ordre du jour.» *) Jeg var endnu ikke færdig med Afskriften, da en Kone, som jeg flere Gange havde kjøbt Aviser af kom hen til mig med sit sædvanlige Raab: «*Le soir! la Liberté! Le bien public, édition du soir!*» Hun føiede hurtigt til i en ganske anden Tonart: «Skriv ikke, Monsieur! De udsætter Dem for at blive arresteret.» Jeg skyndte mig at kjøbe et Par Blade af hende og at stikke dem i Lommen tilligemed Blyanten, og bagefter hørte jeg, at hun virkelig havde Ret. Nationalgardisterne havde, i deres blinde Embedsiver og Lyst til at vise deres Magtfuldkommenhed, ikke blot arresteret flere Personer, der havde afskrevet offentlige Plakater og Bekjendtgjørelser, men de havde taget en Mand ved Vingebenet, der ikke havde gjort Andet, end at han i Nærheden af *Arc de triomphe* havde i en Kikkert seet ud imod Neuilly, og nogle unge Mennesker, der havde staaet i Avenue d'Eylau og peget op paa Mont Valerien, vare ligeledes blevne belagte med Arrest, fordi Nationalgardisterne havde misfor-

*) Royalisterne ere slaaede tilbage paa hele Linien. Det er en Seir, som maa indskrives paa Communens Fane. Vore Føderede ere Helte. De have kjæmpet som Løver. Jeg beder om, at de maae Alle blive nævnte i Dagsbefalingen.

staaet deres livlige Gestus og troet, at de corresponderede med Besætningen paa Fortet.

Hver Dag læser man om nye Seire, snart ved Asnières og Colombes, snart ved Porte de Ternes og Neuilly; men i Reglen opløser det sig til, at man har bortskudt en Mængde Kugler og Krudt uden at udrette Noget. Det er saaledes et Factum, at Forterne Issy og Vanves i tre Timer kastede ikke færre end sex tusinde Projektiler ud over Clamart og Châtillon uden at opnaae det Mindste. Det er naturligt, at man ikke i Længden kan interessere sig for en Kamp, hvor det alene gjælder om *beaucoup de bruit* og *peu de besogne*.

Der er et andet Projektil, hvormed man gjensidigt gaaer ligesaa ødselt tilværks, og det er Skjældsord. Saalænge det bliver derved, at man kalder Jules Favre: *le pleureur*, Vinoy: *le fuyard*, og Ducrot, der ikke vilde komme levende tilbage: *le bien portant*, saa morer man sig endnu over Folkevittigheden og leer; men det Punkt er man forlænge siden kommen ud over. Jeg troer, at Homers Helte have Adskilligt forud baade for «*la lie du peuple*» (Bærmen af Folket, d. v. s. Communen) og for *les assasins de Versailles* (Morderne fra Versailles, d. v. s. Regjeringstropperne); men i det Punkt ere de nogle Sinker ligeover dem begge, og hvad der præsteres i denne Retning grændser til det Utrolige. Det forekommer mig kun at det franske Sprog er altfor smukt og ridderligt til at

misbruges paa den Maade, og at Kjærnen i et Folk maa være meget ormstukken, naar det taaler, at man omgaaes saaledes med dets Tungemaal.

Og paa den anden Side, hvad Respekt skal et Folk have for sit Sprog, naar det ikke har Ærbødighed for sine store Erindringer? Versaillestropperne skyde paa Triumfbuen, og Communen vil nedrive Vendômesøilen og udmønte den i Sousstykker! Jeg har været saa heldig at faae fat i selve Decretet, der har til Overskrift „*La Commune de Paris*" og lyder i Oversættelse saaledes:

„I Betragtning af at den keiserlige Colonne paa „Vendômepladsen er et barbarisk Monument, et Symbol „paa den brutale Magt og den falske Ære, en Forherligelse af Militarismen, en Fornegtelse af den inter„nationale Ret og et vedblivende Attentat paa eet af „den franske Republiks tre store Principer: Broder„ligheden

dekreteres

„Eneste Artikel. Colonnen paa Vendômepladsen skal „nedbrydes."

Altsaa Colonnen skal nedbrydes, Colonnen, der ikke blot er Parisernes Øiesteen, men hele Frankrigs, hele den dannede Verdens, Colonnen, om hvilken man i gamle Dage sang:

„*Ah, qu'on est fier d'être Français,*
*Quand on regarde la Colonne!**)

*) Hvor man er stolt af at være Fransk, naar man betragter Colonnen.

Colonnen, hvorom Victor Hugo med sit Seerblik siger, at naar Paris i en fjern Fremtid er gaaet tilgrunde ligesom Babylon og Ninive, saa er der dog to Monumenter, der ville løfte sig op over Ruinerne, det er Triumfbuen og Colonnen! To Gange ere fjendtlige Armeer trængte ind i Paris, siden den reistes. De have seet dens Bronzespiraler bære Frankrigs Krigshæder op imod Himlen; Austerlitz, Wagram og Jena staae indgravede i Ertset; det var dem en Ydmygelse at see den, og dog faldt det dem ikke ind at lægge forbryderisk Haand paa den. De havde en Følelse af, at om de ogsaa kunde nedbryde Monumentet, saa kunde de dog ikke, siger *Le Gaulois*, «udslette den Tid og de Bedrifter, som den var reist til at forherlige.»

Den 3die eller 4de Mai læste jeg her i et Telegram, at nu var Stilladset reist, og at Colonnen skulde nedbrydes den 8de. Heldigviis falder Colonnen hverken for Telegrammer eller Stilladser, thi Stilladset stod der allerede den 17de April, og først idag, den 16de Mai, er den falden. Det var Communen forbeholdt at knytte sit Navn til denne Forbrydelse. Den troer maaskee, at den endnu ikke har gjort nok for sin Navnkundighed — ak, den behøver ikke at efterligne Herostrat for aldrig at glemmes!

Tilfældet er en stor Ironiker, og det undrer mig, at Ingen i Paris har gjort opmærksom paa følgende Factum. Der er to Decreter af Cluseret fra samme Datum — den tolvte April. Det ene forordner, at Colonnen skal

nedbrydes; det andet sammenkalder sex og fyrgetyve af Kunstnerne til under Gustave Courbets Præsidium at træde sammen for igjen at ordne Museerne, aabne Galerierne for Publicum og drage Omsorg for Bevaringen af de offentlige Monumenter. Jeg var endnu den Dag i Paris, da Dhrr. Kunstnere holdt deres Møde i det saakaldte Amphitheater i *L'école de médicine*. Kunstnerne ere ikke altid praktiske, og der blev i Begyndelsen sagt endeel Overflødigheder, men man kom dog snart ind paa den rette Vei, da et Medlem henvendte det Spørgsmaal til Præsidenten, om Forsamlingen havde Competence til at afgjøre, hvad man forstod ved offentlige Monumenter. Spørgsmaalet blev med stor Majoritet besvaret bekræftende, hvorpaa det samme Medlem stillede et nyt Spørgsmaal, om da *l'Arc de triomphe*, Louvre og Vendômesøilen hørte til de Monumenter, som Kunstnerudvalget skulde have Tilsyn med? Alle bejaede det. „Det mener jeg ogsaa," sagde Spørgeren, „thi hvis Partihensyn skulde have Lov til at gjøre sig gjældende i reent kunstneriske Spørgsmaal, og det ene Parti vilde ødelægge, hvad det andet havde skabt, saa vilde Paris maaskee om hundrede Aar være afklædt for alle sine Monumenter. Hvis vi derfor kalde Versaillestropperne Hunner og Vandaler, fordi de skyde paa Triumfbuen, fortjene vi da ikke selv de samme Navne, naar vi forgribe os paa Colonnen?" Disse Ord modtoges med Jubel, og i dette Dilemma tog Cluseret et Par Dage

efter den fornuftige Beslutning, at udsætte Spørgsmaalet om Vendômesøilens Nedbrydelse til «Fjendtlighedernes Ophør».

Overhovedet kan man ikke negte, at der var Methode i Cluserets hele Fremfærd, og at der navnlig i den sidste Tid ogsaa var et vist Maadehold. Han har forbudt de vilkaarlige Arrestationer, som Nationalgarden var saa villig til at foretage paa egen Haand; han har dekreteret, at enhver Rekvisition, der foretages uden skriftlig Ordre fra Ministeriet, er ulovlig, og at Enhver, der gjør sig skyldig i saadanne Misbrug, skal stilles for en Krigsret; han har givet Ordre til, at Værkstederne atter skulle aabnes, han har søgt at regulere Gjeldsforholdene og udstedt et Dekret angaaende Nationalgardens Lønning, som tiltaler i Særdeleshed. Han bemærker i Indledningen, at han jevnlig modtager Opfordringer fra Nationalgardens høiere Officerer om at forøge deres Lønning. «Lønningen,» siger han, «er fra halvanden til tre Francs daglig for Nationalgardens Menige, Underofficerer og Officerer uden Hensyn til de Sidstes Rang eller Grad. Det er vist, at denne Lønning er utilstrækkelig og betinger et Offer; men vi leve i en Tid der kræver Opoffrelser, og vi ere frivilligt gaaet ind paa at offre os. Desuden vil jo Enhver af os, naar Seiren er vunden, vende tilbage til sin Gjerning, og der er da hverken Tale om Grad eller Lønning.» Men et saadant Maadehold finder ikke Bifald hos Communen, og det er

derfor ganske naturligt, at Cluseret er bleven afsat og arresteret. Hans Efterfølger Rossel er allerede gaaet samme Vei, og nu er Turen kommen til Ch. Delescluze, en vild og uforsonlig Republikaner, der den 18de April fratraadte Redaktionen af *Le Reveil* for udelukkende at offre sig til Regjeringens Byrder.

Ogsaa hans Regimente vil snart faae en Ende, thi der er Gud skee Lov Symptomer nok paa, at denne ulyksalige Kamp nærmer sig sin Udgang. Forterne ville ikke kunne holde sig, og at der vil blive skudt Breche finder man ogsaa i Paris ganske sandsynligt. Man forbereder sig derfor nu af alle Kræfter til Katastrophen: Kampen i Gaderne, og den vil neppe længe lade vente paa sig. Barrikadesystemet bliver med hver Dag mere compliceret. Paa de ydre Boulevarder og i Særdeleshed i Nærheden af Montmartre ere alle Tilgange stoppede; i Belleville og Villette er Brolægningen saa ødelagt, at det ligefrem er halsbrækkende at passere der baade for Heste og Mennesker. Værst seer det ud paa Pladserne Clichy og Pigalle og i Rue Rivoli, hvor der er reist formelige Redouter med Mørsere og Mitrailleuser. Disse Værker ere dog mere skrøbelige, end de see ud til; thi de bestaae kun af store sammenhobede Kampesteen, som et eneste velrettet Skud vil bringe til at ramle sammen. Nogle af dem ville ikke engang naae saavidt, thi de rives

ned igjen, ligesom de ere færdige, og opføres saa paa et andet Sted.

Men hvad bliver Enden? Jeg læste nylig i et Blad, at den nytydske Keiser ved en Hoffest havde givet General Moltke Haanden, og at han, under Indtrykket af de sidste Begivenheder i Paris, havde sagt til ham: «De har altid været klogere end jeg.» Det faaer nu at være, men et andet Spørgsmaal er det, om ikke Bismarck som sædvanlig har været klogere end de Begge. Moltke vilde have Nationalgarden afvæbnet, fordi han forudsaae de Rædselsscener, som det kunde give Anledning til, hvis man i dette Øieblik lod den beholde Vaaben, Ammunition og et udmærket Krigsmateriel. Bismarck vilde ikke have den afvæbnet, fordi han forudsaae det Samme, fordi disse Scener passede ind i hans Kram, og fordi de maatte til for ligesom at legalisere Tydskernes Fremfærd og berøve Europa den sidste Rest af Sympathi for et dybt ydmyget Folk. Med sin opfindsomme Aand arrangerede han Scenen. Paris blev den Arena, hvorpaa Franskmænd som vilde Dyr skulde kæmpe mod Franskmænd, og fra Høiderne omkring dette vidtstrakte Amphitheater skulde Tydskerne — som fra de Gamles Gradiner*) — see ned paa dette blodige og lærerige Skuespil. Men de maatte ikke flygte af Rædsel og endnu mindre række Tommelfingeren iveiret

*) Tilskuerpladsen i de antike Theatre.

til Tegn paa, at nu kunde det være nok, tvertimod, de skulde som opmærksomme Tilskuere trække Kredsen snevrere og snevrere, og først naar de sidste Offre blødte i Sandet, skulde Tydskerne træde til og udøve deres *jus vitæ et necis*. Der er noget Dæmonisk i dette Billede, men jeg troer, at det ligner.

Naar et Maleri er saa mørkt som dette, søger man med Begjerlighed efter et Lyspunkt. Under Parises Beleiring af Preusserne var der nok af saadanne Lyspunkter: Parisernes letvakte Interesse kastede sig snart paa det Ene og snart paa det Andet, og deres gode Humeur fornegtede sig intet Øieblik. Snart var det Marinesoldaterne, Bagladekanonerne og de Cailske Støberier, der vare Gjenstand for deres Sværmeri, snart Ballonerne, Ambulancerne eller de uskyldige Duer, der saa velvilligt paatoge sig Postforsendelserne, da Bureauerne vare nødte til at lukke. Ikke engang Hungersnøden var istand til at forknytte dem. Man inviterede Folk til sig som sædvanlig, men paa Beleiringsmiddage! *L'esprit français* var Hovedsubstantsen ved disse Maaltider, og hvad der savnedes i Flothed og Yppighed erstattedes rigeligt af Gjæsternes Vittighed og Lune.

Men ogsaa under Bombardementet af Versaillestropperne er der et Lyspunkt, rigtignok kun et eneste. Midt i dette Ødelæggelsens og Vederstyggelighedens Sahara er der en frisk og smilende Oase, som det er en

Velgjerning at tye hen til. Denne Oase er *théâtre français*, som igjen optog sine Forestillinger, og som hver Aften opførte sine Mesterværker i velgjørende Øiemed og for et Publikum, der ikke var vant til at see dem. Dette Theater, som hele Verden beundrer, har i disse otte sørgelige Maaneder indlagt sig en uforgængelig Ære. Dets Kunstnere — og deriblandt de allerberømteste — har om Dagen kæmpet og gjort Tjeneste paa Voldene, og dets Skuespillerinder har om Dagen pleiet og trøstet de Saarede, og alligevel har man seet dem Alle om Aftenen spille deres Roller, oplive Sindet og holde Modet oppe i Befolkningen. Det er kun sjeldent, at de sceniske Kunstnere faae saadanne Opgaver og løse dem saaledes. Men er der Noget, der under ulykkelige Forhold kan frigjøre Sindet og lede Tanken hen paa noget Høiere, saa er det Kunsten. Det geraader derfor *théâtre français* til evig Ære, at dets Kunstnere og Kunstnerinder endogsaa da, midt i denne almindelige Opløsningstilstand, blev ved at røgte deres Kald og ufortrødent at pege hen paa det, som er Menneskehedens Høieste, og som hverken preussiske Bajonnetter eller Tiden og dens Slethed har nogen Magt over.

V.

Over München til Oberammergau.

Det var allerede bælmørk Nat, da jeg over München naaede til Ammergau, og det varede en god Stund endnu, inden jeg fik Logis oppe i Landsbyen. Jeg sov nogle Timer og var allerede Klokken sex nede i Haven for at gjøre en Vandring igjennem Landsbyen, inden Passionsskuespillet begyndte. Byen ligger smukt og venligt, omgiven af høie Bjerge, i den maleriske Ammerthal. Husene see nette og velhavende ud, og man behøver ikke at gaae langt for at opdage, at man ikke er i nogen almindelig Landsby. Inden man veed af det, er man midt i en lille Kunstverden, der opliver Øiet og Sindet. Snart seer man en Gavl, en Dil eller et fremspringende Tagskjæg, der interesserer ved sit sindrige og smagfulde Træskærerarbeide, snart brogede Freskobilleder paa Murene, store bibelske Compositioner og deriblandt nu og da et virkeligt Kunstværk, som man studser over at finde her i denne afsides

Udkant. De skrive sig fra Kunstnerne i München, der jevnligt søge herhen i Sommermaanederne for at gjøre Studier, og som, inden de igjen vende tilbage til deres Ateliers, efterlade deres Værter et eller andet Mindesmærke om sig. Ud fra disse brogetbemalte Smaahuse myldrede der nu fashionable Herrer og Damer af alle Nationer, Skarer af Præster og søndagsklædte Bønder- og Almuesfolk, som Alle begave sig hen til Theatret; men de gik stille og tause, som om de gik til Kirke, og ingen skurrende Lyd afbrød den forunderlige Sabbaths-Stilhed, der i den smukke tidlige Sommermorgen hvilede over Egnen. Vi fulgte med Strømmen, thi Klokken otte begyndte allerede Passionsskuespillet.

Inden jeg imidlertid giver mig ind paa at beskrive dette, er det nødvendigt at forudskikke nogle orienterende Bemærkninger, for at Læserne kunne sætte sig ind i den historiske Sammenhæng og forstaae, at et Passionsskuespil i vore Dage og paa dette Sted endnu kan være berettiget.

Allerede Benævnelsen Passionsskuespil fører Tanken paa engang ind baade paa et verdsligt og et religieust Gebet: det ligger i Ordet selv, at det, der her er Tale om, er en dramatisk Fremstilling, og at Indholdet af denne Fremstilling er Passionen eller Christi Lidelser og Død. Derved føres Tanken uvilkaarligt tilbage til Skuespilkunstens Begyndelse, der hos alle Folkeslag hænger sammen med Religionen. Ligesom Grækernes Skuespilkunst har sit Udspring fra Dio-

nysos-Dyrkelsen, saaledes blev ogsaa i den christelige Kirke det dramatiske Element tidligt en væsentlig Bestanddeel af den hele Cultus eller Gudstjeneste. Dette dramatiske Element tiltog efterhaanden i Indhold og Omfang, og allerede i den tidligere Middelalder udviklede det sig til fuldstændige Skuespil, som man med en Fællesbenævnelse kaldte Mysterier, og for hvis Opførelse paa de store Festdage man byggede Theatre i selve Kirkerne. I disse Skuespil, der ligesom Oldtidens afvexlende bestode af Tale og Chorsange, var det Geistligheden, der udførte Rollerne, og ligesom det antike Drama dreier sig om en eller anden Gud eller Heros, saaledes er det Gudmennesket, hans Liv her paa Jorden og hans Forsoningsdød, der udgjør Hovedthemaet for det religieuse eller christelige Drama. Senere bleve ikke blot Maria og Helgenerne, men Dyder og Laster under de besynderligste Personificationer bragte ind i Handlingen, og disse Skuespil, der udgik fra Frankrig og benævntes Moraliteter, forplantede sig efterhaanden næsten over hele Europa. Der blev bygget Theatre under aaben Himmel, hvorpaa der spilledes, og Forestillingerne vare saa lange, at der ikke sjeldent behøvedes flere Dage i Træk for at opføre dem. De vare i Gjennemsnit skrevne i Knittelvers, men baade imod Form og Indhold kunde der fra den gode Smags Side gjøres Indvendinger nok; dog var det ikke det Synspunkt, hvorfra disse Arbeider maatte betragtes. Det var Stoffet,

de hellige Begivenheder, der fængslede Tilskuernes Masse, og den glimrende Udstyrelse holdt dem i Aande. Costumerne vare ikke blot pragtfulde og kostbare, men i det Hele taget correkte, thi de berømte Mesteres Billeder vare i den Retning udmærkede Veivisere; ogsaa Maskineriet var godt, og der foregik tidt Forvandlinger paa Scenen, som vilde sætte en Nutidens Maskinmester slemt i Forlegenhed; men Intet overgik dog Dekorationerne, der tidt vare virkelige Mesterværker, fordi selv de berømteste Kunstnere gjorde sig en Ære af at male dem, for saaledes at bidrage deres til at fremme et Gud velbehageligt Værk. Det er overhovedet Overbeviisningen herom, der giver disse middelalderlige Skuespil deres egentlige Betydning. Derfor eftertragtes det baade som en Ære og en Lykke at komme til at udføre Hovedrollerne ved disse Forestillinger, og de fornemste Folk, baade geistlige og verdslige, kappedes om at komme i Betragtning; ja selv de beskedneste og ubetydeligste Biroller var der Ingen, der undslog sig for, thi Enhver satte Pris paa at bringe sin Steen til Bygningen og gik med Alvor og Andagt til dette Arbeide.

Paa dette Grundlag udviklede sig efterhaanden det romantiske Drama, og jo mere dette tog Opsving i enkelte Lande, og Maskekomedierne og den klassiske Komedie i andre, desto mere gik Mysterierne i Glemmebogen, og ved det syttende Aarhundredes Begyndelse forsvandt de

saagodtsom aldeles. Kun paa et Par enkelte Steder i Tyrol og Baiern holdt de sig endnu, og længst i Oberammergau, der i 1633 var bleven hærjet af en pestagtig Sygdom, som bortrev Mangfoldige. Man havde da gjort det Løfte hvert tiende Aar at opføre et saadant Passionsskuespil, saafremt Sygdommen standsede, og det skete. Disse Skuespil fortsattes nu ligetil Revolutionstiden og optoges igjen i dette Aarhundrede, men i en ny og mere forædlet Skikkelse. En Canonicus fra det nærliggende Benediktinerabbedi i Ettal gav Textbogen en smukkere og mere tiltalende Form, og de fromme Indbyggere i Oberammergau stræbte nu Alle som Een hen til, at Opførelsen kunde blive den ophøiede Gjenstand værdig. Oken har først henledet Opmærksomheden paa disse Bestræbelser og efter ham Ed. Devrient, der i 1840 overværede en Forestilling, som han omtaler med den største Anerkjendelse.

Alt dette vidste jeg, og dog havde jeg ingen Tro til denne Forestilling. At sidde stille paa en smuk, varm Sommerdag fra Klokken otte om Morgenen til Klokken fem om Eftermiddagen og see paa en gudelig Komedie, der opføres af Bønder, er allerede en temmelig stærk Fordring, og endnu værre bliver det, naar Hovedfiguren i denne Komedie er Christus. Man kan see hundrede Billeder af berømte Mestere, paa hvilke Christusfiguren altid staaer langt under Idealet, og dog fremstille de ham kun i et enkelt Moment, som man tilmed maa antage, at

de have udsøgt sig med Forkjærlighed; men her skal man færdes med ham i Timer, see ham bevæge sig og høre ham tale! Selv om Billedet er der, saa behøves der jo kun en uheldig Gestus, en keitet Bevægelse, en Feil i Dictionen, en Forhuskelse eller Fortalelse for at ødelægge Illusionen.

Disse Tanker opfyldte mig, da vi nærmede os Theatret — en colossal Træbygning, ikke ulig en Berider-Cirkus, — der ligger i den sydlige Udkant af Landsbyen. Tilskuerpladsen, der løfter sig amphitheatralsk, rummer syvtusinde Mennesker, og alle Billetterne vare tagne. Man havde Aftenen i Forveien skaffet os Plads paa den bedækkede eller bageste Deel af Tilskuerpladsen, og det var ikke uheldigt, thi Solen brændte allerede varmt, og værre maatte det blive opad Dagen. Klokken manglede endnu en halv Snees Minuter i otte, saa der var Tid nok til at studere Scenen i alle dens Detailler. Den ligger frit og aabent og gjør allerede ved sine livlige Farver og smukke Omrids en høist malerisk Virkning, der forhøies endnu mere ved den blaa Himmel, der hvælver sig omkring den, og de mørkeblaae Bjerge, der danne Baggrunden. Den er større og bredere end nogen anden Scene i Europa, hvad der ogsaa er nødvendigt, thi Antallet af de medvirkende Personer beløber sig til femhundrede. Dens Midterparti udgjør et formeligt Theater med Fortæppe og Soffiter; paa hver Side af dette findes

Altanbygninger, og til disse Altanbygninger støder en høi og bred Porticus, som igjen tilhøire og venstre aabner Indblik i to Gader. Fra disse Gader kunne Masserne, som man vil see, strømme ind i Prosceniet, der er saa overordentlig stort, at det giver dem Leilighed til baade at udfolde sig frit og at gruppere sig. Der er altsaa tre Døre eller Hovedtilgange til Prosceniet ligesom paa det antike Theater, ligesom ved Mysterierne, naar de i Middelalderen opførtes i Kirkerne, og ligesom paa Ikonostasen eller Billedvæggen i de græsk-katholske Kirker, og det Allermærkeligste er, at Midterdøren eller Hovedindgangen paa Ikonostasen endnu kaldes „den kongelige", ligesom den kaldtes ved Mysterierne og paa det antike Theater. Man behøver blot — med Blikket paa den solblanke Himmel og de smukke Bjerglinier — at drømme sig tilbage til Oldtiden, saa forvandle de lette Træconstruktioner sig til Marmor, og Brædetaget over Hovedet bliver til et purpurfarvet velum. Men det er ikke Tubaen, der denne Gang giver Signal til, at Forestillingen skal begynde. Man rives ud af Drømmen ved nogle Kanonskud, der affyres udenfor Theatret; en kort Introduktion i Orchestret stemmer til Alvor, og strax efter træde Skytsaanderne frem paa Scenen og aabne Skuespillet med en Chorsang. De have, ligesom i den græske Tragedie, deres Choragos eller Chorfører, ere ligeledes Femten i Tallet og danne — ligesom i hin — det blivende Chor, der enten for-

klarer Handlingen og reflecterer over den eller udtaler sin Deeltagelse for Hovedpersonerne og deres Skjæbne. Deres smukke Sang griber uvilkaarligt. Snart klinger den som en samlet Bøn eller Paakaldelse: snart dele de sig i Halvchor og svarer hinanden i Strofer og Antistrofer. Her synge de om Synd og Naade, om Straf og Forsoning, og paa samme Tid ruller Tæppet op paa Theatret, der danner Scenens Midtpunkt, og et Par smukt ordnede levende Malerier tydeliggjøre for Alle det, der er Indledningsdigtets egentlige Hovedtanke.

Som Prolog eller Forspil er denne musikalske Begyndelse ganske fortrinlig, thi den stemmer Sindet til Alvor og vækker gode Forventninger. Et Øieblik efter er man midt inde i Handlingen. Christus holder sit Indtog i Jerusalem. Kvinder, Oldinge og Børn strømme ham jublende imøde. Fra Gaden tilhøire kommer Triumftoget frem paa Scenen. Jomfruer og Børn svinge Palmegrene, udbrede brogede Tepper paa den Vei, som Frelseren skal betræde, og synge Hosianna. Nu kommer han selv ridende paa en Æselinde, omringet og efterfulgt af jublende Skarer, der flere Hundrede i Tallet fylde hele Forgrunden af den vidtstrakte Scene, medens Ypperstepræsterne og de Skriftkloge flokke sig nede tilvenstre og betragte dette Optog med hadefulde Blikke. Alt dette er storartet og gribende og har et ægte østerlandsk Præg. Selv Solen, der kaster sin luende Glands henover den

aabne Scene og bringer alle de rige og brogede Farver til at lyse stærkere, ja den blaa Himmel, der hvælver sig omkring Maleriet, og Bjergene i Baggrunden, som Øiet engang imellem streifer hen til, forstærker Illusionen. Hvilket malerisk Liv, hvilket Farvespil og hvilken Skjønhedssands er der ikke i disse bestandig vexlende Grupperinger. Og dog vilde det Hele have været spildt, hvis det, der skulde bære Tanken op ad, havde svigtet.

Naar man selv har været skeptisk ligeover for en dramatisk Fremstilling af et Stof, der er omgivet af en saadan Nimbus af Hellighed som Frelserens Lidelseshistorie, saa maa man være forberedt paa, at Ens Læsere ere det ikke mindre. Man kan ikke forlange, at de uden videre skulle troe En, fordi man siger, at man fra en Saul er bleven en Paulus; men naar det ikke er et Mirakel, der omvender En — og Miraklernes Tid er forbi — saa er man nødt til at begrunde med Ord, hvad der har foranlediget Omslaget Det gjælder da blot at vælge de rette.

Fra et protestantisk Standpunkt er det nemt at reise den Indvending imod disse Skuespil, at Stoffet er for opløiet og helligt til at profaneres paa et Theater, og fra et æsthetisk Standpunkt, at det ligger i Stoffets Natur, at den sceniske Gjengivelse af Enkelthederne let kan blive saa uskjøn og pinlig, at det høiere Velbehag, uden hvilket ingen aandelig Nydelse kan finde Sted, aldeles maa forsvinde. Jeg skal et Øieblik dvæle ved disse Indvendinger.

Hvad nu den første angaaer, saa er Synspunktet uberettiget. Det er nemlig ikke fra et protestantisk, men fra et almeenmenneskeligt og historisk Synspunkt, at denne Sag alene skal sees, og saa vil det strax vise sig, at intet Stof er for ophøiet og helligt for Kunsten, og at det vilde være en ufortjent Haan imod den gjenfremstillende Kunst, om man vilde paastaae, at det Stof, som Malere, Billedhuggere og Digtere til alle Tider have bemægtiget sig, vilde vanhelliges ved at berøres af Skuespillere. Hertil kommer, at Fremstillingen af disse aandelige Skuespil ligefra de ældste Tider hænger sammen med den christelige Religion, at den — som jeg ovenfor har berørt — igjennem Aarhundreder har forplantet sig som en væsentlig Deel af Gudstjenesten, at den har holdt sig længe, holdt sig lige til vore Dage, mellem fromme, gudfrygtige Bønder i en lille Landsby dybt inde mellem de baierske Høialper, hvor der ikke er noget Gudshus forresten. For dem er det ikke nogen Øienslyst, ikke nogen tom Forfængelighedssag, ikke nogen hovmodig Lyst til at glimre og stille sig tilskue. Det er en hellig Handling, de foretage sig; det er en Samvittighedssag for dem at gjøre det saa godt som muligt, og derfor gaae de til det som til et fromt Værk med en Iver, med en Nidkjærhed og en Opofrelse, som kun Den kan lægge for Dagen, der er inderlig overbeviist om sin Opgaves Storhed og Betydning. Kommer nu hertil, at det er et lille

Kunstnerfolk, der opfører disse Passionspil, saa vil ogsaa den æsthetiske Indvending, der kunde fremføres imod dem, falde til Jorden. Oberammergau tæller henimod eet tusinde Indbyggere; men iblandt dem er der ikke færre end hundrede og femogtyve Billedskærere, Folk, der med en beundringsværdig Fiinhed og Smag skære bibelske Billeder og Figurer, og hvis Tanker altsaa under deres daglige Dont bevæge sig netop i den samme Retning som Passionsskuespillene, de opføre. Det Ene er en plastisk Handling ligesom det Andet, og det er vel ikke altfor dristigt at antage, at de, som i Udøvelsen af deres daglige Kunst forstaae at undgaae Alt, hvad der er uskjønt og pinligt, heller ikke ville forsynde sig derimod i det, som for dem er baade en Hjertesag og en Samvittighedssag.

Efterat jeg har forudskikket dette, vil man maaskee være mere villig til at troe mig, naar jeg siger, at Passionsskuespillet i Oberammergau — saaledes som jeg saae det i Juli 1870 — var storartet, ophøiet og sin Gjenstand fuldkommen værdigt, Den, der sætter den skjønne Form som det Vigtigste, eller i al Fald som det Formaal, Theatret især skal stræbe at realisere, vil strax føle sig tilfredsstillet, thi en mere afrundet og fra Først til Sidst formfuldendt Forestilling vil ikke nogensteds blive budt ham; men her er da ogsaa en Tilsidesættelse af alle egoistiske Hensyn, en Resignation, en harmonisk Samvirken

af alle Kræfter, som man heller ikke andensteds er vant til. Der er kun eet Formaal, som Alle gaae op i, ikke blot med Liv og Lyst, men med hele deres Sjæls Begeistring og al deres Villiekraft, og det er at give det Hele al den Sandhed og Skjønhed, som de i Forening ere istand til.

Men hvormeget man end i det første Øieblik overraskes ved Fremstillingens skjønne Form og finder den dobbelt beundringsværdig, naar man betænker, under hvilke Betingelser den er fremkommen, vilde man dog neppe af den Grund alene fastholdes i en heel Dag, hvis der ikke var et andet og endnu høiere Tiltrækningsmiddel. Et saadant er den Maade, hvorpaa Frelserens Person bliver fremstillet af en ung Billedskærer ved Navn Joseph Mair. Ligefra sin første Fremtræden drager han magnetisk Tilskuerne til sig, og han slipper dem ikke. Der er en Høihed, en Uskyld, en ædel Simpelhed i Alt, hvad han siger og gjør, som fængsler uvilkaarligt. Man seer ham i hellig Vrede drive de Handlende ud af Templet, man er med ham, naar han feirer Paaskefesten med sine Disciple, man ængstes og lider med ham paa Oliebjerget og følger ham med stigende Sympathi til Annas og Kaiphas, til Herodes og Pilatus. Er det da Kunsten, der her feirer en Triumf, som de største Skuespillere i Verden maatte see paa med Misundelse? Det tør jeg ikke paastaae; men saameget er vist, at hvis det ikke er Produktet af den

høieste Kunst, saa har man her for sig en Mand, der i den Grad har levet sig ind i Frelserens Liv og optaget Billedet af ham i sig, at det gjennemtrænger og præger ethvert af hans Ord og enhver af hans Bevægelser. Ogsaa Petrus, Judas og Pilatus syntes i den Grad sammensmeltede med de Charakterer, de fremstillede, at Illusionen maatte blive fuldstændig. Var Maria end ikke Rafaels Madonna, saa var hun dog Holbeins, og der var over hendes hele Optræden udbredt en saadan Glorie af jomfruelig, næsten barnlig Uskyld og Ynde, at det baade rørte og henrev. Om alle de Øvrige — og der er over hundrede Taleroller i dette Passionsspil — vil jeg blot tilføie, at Enhver var paa sin Plads, og at der over dem Alle var udbredt en saadan Sikkerhed og Sandhed, at man intet Øieblik kom til at tænke paa Komediespil.

Hvad der dog frapperede mig mest var Massernes Optræden. Ellers er man, selv paa de bedre Theatre, vant til, naar Choret skal deeltage i Handlingen, kun at see nogle Enkelte agere, medens alle de Øvrige see udeeltagende til eller forholde sig passive, fordi de ere bange for „at skabe sig". Her var hver Enkelt med i Actionen og det med en Iver og Energi, som om Alt beroede paa ham alene. Virkningen var ogsaa mageløs, og Raabene: „Korsfæst ham! Giv Barrabas fri!" klang hen over vore Hoveder, som et oprørt Havs Brølen midt under Orkanen.

Jeg hører allerede En og Anden spørge, om der da var slet ingen Mangler, slet Intet, der opfordrede til Kritik? og jeg er da nødt til at svare: «Nei, slet Intet»; men det ligger maaskee deri, at jeg i den Grad var inde i Handlingen, at det ikke faldt mig ind, at jeg var paa et Theater. Er der Noget at indvende, da gjælder det i al Fald ikke Udførelsen, men Texten. Jeg har saaledes bagefter tænkt mig, at det Hele maaskee vilde vinde ved at concentreres og forkortes. Det er unegteligt i Mysteriernes Aand, at Begivenhederne i Christi Liv paralelliseres med tilsvarende i det Gamle Testamente, der i smukke Tableauer ligesom profetisk bebude, hvad der skal komme, at saaledes Nadveren stilles sammen med Mannaregnen i Ørkenen, Judas, der forraader Frelseren, med Jakobs Sønner, der sælge deres Broder Joseph, Gangen til Golgatha med Isak, der føres til Altret af Abraham osv. Vel ere disse Tableauer, der ledsages og forklares af Choret, tidt overordentlig smukke, men der er dog Steder, hvor de burde undgaaes, fordi de standse Hovedhandlingen og undertiden forvirre mere, end de forklare. Ligeledes ere Dialogerne i Synedriet altfor lange, og Skytsaandernes Vers have for lidt af Davidsharpens Klang. Men efter at jeg saaledes ogsaa har ydet min Tribut til Tidsaldrens Moloch, paastaaer jeg alligevel, at Passionsspillet i Oberammergau er noget af det Mærkeligste og Beundringsværdigste, jeg har seet i mit Liv.

Maaskee vil man hertil bemærke, at det er en let Sag at komme med en Paastand, som man først om ti Aar kan controllere, og at Forholdene i den Tid kunne forandre sig ganske. Desto behageligere maa det da være for alle Parter, at Passionsskuespillet, der paa Grund af Krigen ophørte med den ovennævnte Forestilling den 24de Juli, sandsynligviis vil blive fortsat ad Aare. Overskuddet af disse Skuespil henlægges nemlig til Bygningen af en Kirke, og den unge Konge af Baiern har, efter hvad der blev sagt mig, allerede givet Tilladelse til at de fortsættes. De af mine Læsere, hvis Reiselyst fører dem sydpaa næste Sommer, ville altsaa kunne lægge deres Plan derefter, og selv om de ikke skulde dele min Beundring for dette Naturskuespil — hvad jeg dog er vis paa — saa vil et andet Naturskuespil, Synet af den baierske Alpekjæde og det friske Liv mellem Bjergene, holde dem fuldstændigt skadesløse. Hvis de ere meget heldige, ville de maaske see begge disse to Naturskuespil virke i Forening. Saaledes fortalte man mig, at da dette Passionsskuespil opførtes i 1840, trak der henad Eftermiddagen et forfærdeligt Tordenveir op over Bjergene, og netop i det Øieblik, da „Templets Forhæng brast", og Frelseren døde paa Korset, buldrede og drønede Tordenen mellem Klipperne, og Lynet knittrede Slag i Slag, som om hele Himmelen stod i Lue.

— Neppe var Passionsskuespillet forbi, før der be-

gyndte et andet i Landsbyen selv, som heller ikke var uden Interesse. Hele Byen var opfyldt af Vogne og Kjøretøier. De mange Tusinder af Tilskuere, der havde fyldt Theatret, strømmede nu omkring i Gaderne for at finde deres Befordringer, og den lille By, hvori der et Øieblik i Forveien havde hersket den dybeste Stilhed, gjenlød nu af Pidskenes Smælden og af Raaben og Kalden i alle Sprog og Dialekter. Ingen Markedsby. kunde frembyde et saa broget og forunderligt Skue. Den lille By havde givet sit Bedste til Priis, og nu viste man sin Taknemmelighed ved at kappes om, hvem der først kunde komme fra den! Kudskene pidskede paa Hestene, og Vognene foer ud af Byen i alle Retninger, som om den var et Sodoma eller Gomorrha.

VI.

Til Tyrol.

Jeg var saa fordybet i Tankerne om de sidste Dages Begivenheder, at jeg i Begyndelsen slet ikke lagde Mærke til mit nye Reiseselskab. En varm Disput rev mig ud af mine Betragtninger og bragte mig til at see mig omkring. Jeg sad i et Hjørne af Coupéen og havde to unge Præster ved Siden af mig — den Ene hørte til Cistercienserne og saae i sin Ordensdragt ud som en Mand i Skjorteærmer og sort Vest; den Anden, der sad mig nærmest, var sortklædt, og paa Formen af hans Hat og Snittet af hans Kappe kunde jeg see, at han hørte til Benediktinerne, der have Ord for at være baade lærde, dannede og velopdragne.

Disputen blev bestandig mere varm og høirøstet, og jeg var nødt til at høre efter. Den dreiede sig — ikke om Pavens Ufeilbarlighed, der netop dengang var Øieblikkets brændende Spørgsmaal — men om en fiin, bleg-

rød, vellugtende lille Alpeblomst, som Cistercienseren holdt i Haanden, og hvorom han paastod med Ivrighed, at det var en ganske ny Fremtoning, som han paa sine Excursioner i Bjergene aldrig havde seet før, medens Benediktineren med et Smil forsikkrede, at det var en *hianthus superbus*, som han paa sine Udflugter havde fundet nok af.

„Beviis! Beviis det!" raabte Cistercienseren hidsigt.

„Intet er lettere!" svarede den Anden og tog sin Bønnebog op af Lommen. „Her har jeg," vedblev han, idet han med stor Forsigtighed aabnede Spænderne, „et lille Herbarium hos mig, som jeg stadigt foreger paa mine Udflugter. Registret har jeg her. Vil De selv see under H: Hianthus superbus pag. 326, saa vil De finde Deres lille blegrøde „Fremtoning" i et fuldstændigt tilsvarende Exemplar! ..."

Cistercienseren slog efter og indsaae strax, at han havde Uret; han lukkede Bogen i med et Udtryk af Skuffelse og sagde blot i en bidende Tone: „Det er forresten et ganske aparte Sted, De har valgt Dem til at gjemme paa Deres Planter."

„Aparte? hvorledes mener De?" spurgte Benediktineren.

„Nu ja," replicerede den Anden heftigt, „jeg finder, at det er en temmelig verdslig Brug, De gjør af Deres Bønnebog."

«Det har jeg virkelig ikke tænkt mig,» svarede Benediktineren i en Tone, der ganske vandt ham mit Hjerte; «jeg kan umuligt troe, at jeg profanerer denne Bog ved at fylde den med Planter, hvoraf hver enkelt er et Vidnesbyrd om Guds Almagt og Godhed.»

Efter denne Replik opstod der en Pause, som begyndte at blive uhyggelig, og som jeg syntes, man burde gjøre Ende paa. «Den lille, blegrøde Blomst, hvorom Talen er, dufter meget stærkt, sagde De nylig. Hvorledes skal jeg forstaae det? Jeg har altid hørt og læst, at Alpeplanterne udmærke sig ved deres rene og skjære Farver, men at de er uden Duft. Er det da ikke Tilfældet?»

«Nei paa ingen Maade!» svarede Benediktineren, der syntes at forstaae min Hensigt, i en Tone, der var baade høflig og taknemlig. «Det gjælder kun om Alpefloraen paa de steileste Bjerghøider, men her, hvor vi kun ere tre til firetusinde Fod over Havfladen, er der Partier nok, hvor Luften er som svangret med Blomsterduft. Bliver De nogen Tid i Innsbruck, skal jeg med Fornøielse gjøre Dem bekjendt med vore Bjerge, thi jeg er selv et Tyrolerbarn.»

Der udspandt sig nu en fortrolig Samtale imellem os, thi vi kom snart efter, at vi havde Berøringspunkter nok. Han kom nemlig ligefra Italien og havde sidst besøgt Rom under Conciliet. Det gik han dog flygtigt forbi;

derimod dvælede han desto længere ved sit Ophold paa Sicilien og navnlig i Catania, hvor han havde gjæstet sine Ordensbrødre Benediktinerne, hos hvem ogsaa jeg i min Ungdom havde tilbragt nydelsesrige Timer. Disse Fortællinger afbrødes imidlertid jevnlig af Udbrud af Glæde og Overraskelse, naar et eller andet interessant Naturphænomen pludselig viste sig for os. Hans Henrykkelse var saa smuk og naturlig og klædte ham saa godt, at den endog fik den vredladne Cistercienser til at sætte et mildere Ansigt op. I det Hele syntes han at være en glad og begavet Natur, som kun ved en Feiltagelse var kommen i Præstekjolen. Han havde en udmærket smuk Sangstemme, og naar Et eller Andet underveis tiltalte og henrev ham, begyndte han gjerne at istemme en Choral eller Psalmemelodi; men det manglede da aldrig paa, at den lidt efter lidt gik over til en verdslig Sang, som han, uden at ane det, foredrog ganske udmærket og undertiden endte med en Bravour, som gjorde ham selv ganske undseelig.

«Undskyld,» sagde han i et saadant Øieblik, «jeg er egentlig Kapelmester; jeg leder Sangen i vort Abbedi, og ved de store Kirkefester har man undertiden langveis fra sendt Bud efter mig.»

«Det er dog neppe den Slags Sang, man sender Bud efter!» sagde Cistercienseren, idet han paa en

parodisk Maade efterlignede et Løb, som den Anden nylig havde endt med.

„Det vil jeg ikke paastaae, og det gjør mig ondt, hvis jeg imod min Villie har givet Dem Forargelse. Men det gaaer mig med Sang ligesom med Blomster. Naar den er smuk, forekommer den mig hverken verdslig eller profan, og jeg troer, at man ligesaa godt kan forkynde Guds Pris i en Vise som i en Psalme.» —

Det var mørkt, da vi ud paa Aftnen naaede til den lille By Partenkirchen, hvor vi skulde overnatte. Postillonen gjorde Holdt udenfor et anseeligt Værtshus, hvor han uden Tvivl var vant til at tage ind, men der kom Ingen for at tage imod os. I sin Utaalmodighed slog han Smæld paa Smæld med Pidsken, men det nyttede ligemeget. Vi steg af Vognen Allesammen og gik ind i Forstuen, men det Syn, der mødte os her, var heller ikke indbydende. En Lampe brændte døsigt under Loftet og belyste mat en Mængde Figurer, der saae ud til at være simple og fattige Almuesfolk, som havde flokket sig tause i Forstuen og opad Trapperne. Nogle græd, Andre syntes at lytte. Langt om længe kom en Pige løbende nedad Trappen med et Lys i Haanden, som hun satte fra sig. Hun saae forgrædt ud og vilde skynde sig ud af Porten, men Benediktineren standsede hende.

„Theresa! Theresa! Hvad er der paafærde?» spurgte han i en bekymret Tone.

«Ak er det Dem!» sagde hun og kyssede ham paa Haanden. «Jeg skulde netop efter en Præst. For Guds Skyld følg med, men skynd Dem! skynd Dem!»

Hun snappede igjen Lyset, løb opad Trappen, og Benediktineren fulgte. Der indtraadte atter en lang og uhyggelig Pause, under hvilken Passagererne, der bleve kjede af at vente, forsvandt den Ene efter den Anden, for at søge Logis i et andet Værtshus. Jeg havde ikke Lyst til at følge Exemplet, men gik opad Trappen, satte mig paa en Bænk, der stod henne ved et Vindue i Gangen, og overgav mig til mine Tanker. Hvorlænge jeg sad, veed jeg ikke, thi Alt var stille og tyst, og Situationen vedblev at være uforandret. Med eet trængte der fra et Sideværelse Lyd hen til mig, som jeg ikke kunde tage feil af. Det var denne forunderlig eensformige og hurtige Melodi, hvorpaa de katholske Geistlige pleie at oplæse deres Bønner. «Her er altsaa en Død eller en Døende i Huset,» tænkte jeg; men dermed var det ogsaa forbi med mine Reflexioner. Jeg var træt af at have været i Luften en heel Dag, og den søvndyssende Monotoni i de fremmumlede Bønner forfeilede ikke deres Virkning. Jeg faldt i et Blund og vaagnede først ved, at Benediktineren bankede mig paa Skuldren. Jeg foer op af Søvnen, men han lagde Fingren paa Munden, tog mig ved Haanden og førte mig ind med sig i Sideværelset. Der var tændt en Mængde Lys derinde; henne i et Hjørne stod en

Seng med hvide Gardiner, og ved Hovedgjærdet af denne sad nogle Fruentimmer og græd. Benediktineren gik hen og trak Gardinerne tilside, og hele det stærke Lys faldt nu paa en kvindelig Skikkelse, der laa med foldede Hænder og holdt et Crucifix mellem Fingrene. Det var mig umuligt at see ved første Øiekast, om hun sov, eller hun var død, og ligesaa lidt om hun var gammel eller ikke. Saameget saae jeg nok, at hun ikke havde et graat Haar, at Trækkene vare fine og smukke, og at der spillede et smukt og forklaret Smil omkring Læberne, som gav det hele Physionomi et ubeskriveligt Udtryk af Barnlighed og Ynde.

„Er hun død?" spurgte jeg.

„Nei," svarede han med et blidt, melancholsk Smil, „nu begynder hun først at leve."

Han gjorde Korsets Tegn over hendes Pande og Bryst og lod Gardinet falde. Derpaa hviskede han et Par Ord til et af de grædende Fruentimmer, som øieblikkelig reiste sig op, tog et Par Lys, fulgte os en Trappe iveiret og anviste os et Par smukke Smaaværelser, hvor vi kunde tilbringe Natten. Vi sagde blot hinanden Godnat og gik hver til Sit, uden at der blev vexlet et Ord mere om denne Scene.

Jeg gik tilsengs, men jeg kom først seent til at sove, thi jeg hørte Benediktineren uophørligt gaae frem og tilbage i Sideværelset. Da jeg blev vækket tidlig om

Morgenen, var han allerede oppe og paaklædt, og jeg hørte ham ude paa Gangen tale trøstende og beroligende Ord til dem, der bleve tilbage.

Diligencen holdt allerede forspændt, og Passagererne vare ifærd med at indtage deres Pladser — kun Cistercienseren indfandt sig ikke. Jeg var altsaa alene i Coupéen med Benediktineren, der sad og læste i sin Bønnebog og saae ud som en Mand, der ikke vilde forstyrres. Postillonen smældede, og den tungtbelæssede Vogn rullede rask gjennem Gaderne.

Strax udenfor Partenkirchen holdt vi stille, thi her høiner Terrainet sig, og vi skulde opad en steil Bakke, som Postillonen mente, at vi gjorde bedst i at passere tilfods. Et Øieblik efter vare vi Alle paa Vandring, og nu fik vi i den friske Morgenluft en Motion, der satte alle Livsaander i Bevægelse. Benediktineren forsømte heller ikke denne Leilighed til at forøge sit Herbarium, thi snart saae jeg ham nede i en dyb Kløft, snart oppe paa den steile Bjergskrænt ved Siden af Veien, og bestandig kom han tilbage med en eller anden smuk og sjelden Blomst, som hans skarpe Blik havde viist ham fra Veien.

Hans Ansigt straalede ogsaa af Sundhed og Tilfredshed, da vi efter en Times Marche igjen sad i Vognen, og et smukt, solbeskinnet Plateau med høie Bjerge paa Siderne udbredte sig foran os. Høie Bjergmasser, halvt

skjulte af Morgentaagen, dannede Baggrunden. Høhøsten var i fuld Gang, og de smukke ziirligtbyggede „Heustädel" — smaa, sortmalede Træhuse, hvori Høet opbevares — gjorde en udmærket Virkning i Landskabet. Af og til kom vi forbi smaa Trækors med paamalede Helgenbilleder, som i Landets Sprog kaldes „Märterlen" og fortælle om, at en eller anden Veifarende her er forulykket; men det hele Landskab, der om Vintren gjemmer saamange Rædsler, saae nu saa mildt og smilende ud, som om det var umuligt, at noget Ondt her kunde true En. Alt aandede Liv og Lykke, og min Sovekammerat saae ud, som han eiede hele Verden. Især, da vi havde passeret det Sted, hvor det høie Karvendelbjerg danner Grændsen. „Har De seet noget Smukkere?" spurgte han og pegede hen paa den smalle, lyseblaa Isar, der med rivende Fart hoppede hen over det kridhvide Steenleie. „Er det ikke som en lille Skolepige, der i sin lyseblaa, stumpede Kjole skynder sig hen over de hvide Brostene, for ikke at komme forsilde?"

Han istemte nu en smuk, jublende Morgensang, der endte med en Jodlen, som gav Gjenlyd mellem Bjergene. „Jeg kan ikke lade være at juble og at jodle," sagde han, „naar jeg gjenseer disse Bjerge. Som Dreng har jeg gjennemstreifet dem alle, og jeg faaer ikke Ro paa mig, før jeg en god Maanedstid har flakket omkring paa de høieste. Det vil komme til at gaae ud over Enzian

og Edelweisz*), og De kan troe, jeg skal vide at finde dem!» tilføiede han, idet han gned sig i Hænderne, som om han allerede forud glædede sig til sine botaniske Udflugter.

Jeg brændte af Begjærlighed efter at vide noget Nærmere om Nattens Begivenheder, men frygtede for, at det kunde forstyrre hans gode Humeur, ifald jeg bragte dem paa Bane. Jeg gjorde alligevel et lille Forsøg og mærkede strax, at det lykkeligviis ikke var Tilfældet.

«Det var maaskee urigtigt af mig, at forstyrre Deres Nattero paa den Maade; men da De reiser for at see Landenes Mærkværdigheder, burde De ogsaa see Tyrolernes Ninon, og der var ingen Tid at spilde.»

«Tyrolernes Ninon?» gjentog jeg spørgende.

«Ja vist! den Person, hvis Dødsleie jeg førte Dem ind til igaar Aftes, har ligesom den franske Ninon havt den mærkværdige Egenskab, at bevare sin Skjønhed saagodtsom uforandret i en uendelig lang Aarrække. Hun var ogsaa en ualmindelig ædel Person, og det skal slet ikke undre mig, om hun, naar hendes Død rygtes, vil hele Landet over blive betragtet som en Helgeninde! Der hviler desuden — ligefra Tyrolernes Frihedskamp i 1809 — et romantisk Skjær over hende, som Tiden ikke

*) Enzian — Bjerglillie; Edelweisz — en Alpeplante med sneehvide, fløielsagtige Blade, der voxer nærmest ved Isregionen og paa de farligste Punkter.

har udslettet, og som vil bevare hendes Navn iblandt Tyrolerne, selv om der ikke mere tænkes paa hendes Skjønhed.»

«De vil pirre min Nysgjerrighed!» sagde jeg leende. Han lo med og fortalte nu — med en Mængde Afbrydelser, som Reiselivets Tilfældigheder føre med sig — en lille Historie, der forekom mig baade smuk og rørende, og som jeg her vil forsøge at gjengive i al dens Simpelhed.

Naar man kommer til Innsbruck, er der et kvindeligt Portrait, som man seer næsten i alle Boutikvinduer. Det er Billedet af Philippine Welser, den smukke Borgerdatter fra Augsburg, der blev gift med Erkehertug Ferdinand den Anden og levede med ham i et trediveaarigt lykkeligt Ægteskab paa Slottet Ambras ved Innsbruck. Tyrolerinderne ere i Reglen hverken smukke eller indtagende. Det er altsaa intet Under, at «die Welserin», hvis Portrait findes overalt, er bleven den egentlige Typus i Tyrol for Alt, hvad der hedder kvindelig Skjønhed.

I Begyndelsen af dette Aarhundrede var Barbara Zwink den smukkeste Pige i Tyrol, og da hun og «die Welserin» lignede hinanden som to Draaber Vand, var det i sin Orden, at hun i Tyrolernes Øine var den smukkeste Pige i hele Verden. Hertil kom, at hun var af god og anseet Familie, ærbar og tilbageholden og vel oplært i Alt, hvad en ung Pige behøver at vide.

At hun under disse Forhold ikke var i Forlegenhed for Friere er begribeligt, men hun gav dem Allesammen en god Dag, som man siger, og det uagtet hun vidste, at meer end Een af dem tidt havde vovet sit Liv blot for at skaffe hende en sjelden Blomst til hendes Haar eller hendes Livstykke. «Hun vil have en Hertug!» hed det nu, og saa gik det fra Mund til Mund: en Hertug! en Hertug! Det fandt nu Folk slet ikke forunderligt, thi for det Første var hun jo ligesaa smuk som Philippine Welser, og for det Andet var der neppe større Mangel paa Hertuger i det nittende Aarhundrede end i det sextende.

Desto mere forundrede man sig, da man nogen Tid efter hørte, at hun var bleven forlovet med Conrad Lipphold. Han var rigtignok et smukt ungt Menneske, en god Gemsejæger og havde Sit paa det Tørre, men han var en vild, ubændig Knøs, som Folk helst gik af Veien for. At de To skulde blive et Par, kunde man ikke forstaae, og dog gaaer det altid saaledes i Tyrol, hvor netop det Vilde og det Yndige bestandig parre sig sammen. Medens i den varme Sommer isklædte Bjergspidser og Firner taarne sig op i Skyerne, og brusende Vandfald styrte i Skum nedad Klippesiderne, ere Dalene fulde af Solglands og Fuglesang, Mais og Hvede bedække Markerne, og Figen- og Ferskentræet give flere Gange Frugter. — —

Efter Huset Habsburgs uheldige Kampe med Napoleon blev Tyrol i 1805 adskilt fra Østerrig og lagt

under Baiern. Ved denne Leilighed mistede Landet alle sine Rettigheder og Friheder, ja selv sit ældgamle Navn, thi fra nu af skulde det hedde Sydbaiern. Det kom under baiersk Bestyrelse, og baierske Embedsmænd og Krigsfolk foer saa haardt frem imod de brave Tyrolere, at Aaget efterhaanden blev utaaleligt, og de tænkte kun paa at afryste det. I Aaret 1809 havde André Hofer forberedt Alt, til at Opstanden kunde bryde løs, og nu begyndte der en Række Kampe og Fægtninger, i hvilke Tyrolernes Heltemod og Fædrelandskjærlighed viste sig i det skjønneste Lys.

I en af disse — den 12te April — angreb Tyrolerne Innsbruck, der blev haardnakket forsvaret af de baierske Tropper. De havde kjørt Kanoner op paa begge Broerne over Innfloden, og derfra truede de Byen og de omstreifende Tyrolerflokke. Ved et rask og uformodet Angreb lykkedes det disse at tage den ene af Broerne. Folkene, der betjente Skytset, bleve kastede i Innfloden, inden de kom til at brænde løs, og nu vendte Tyrolerne Kolberne til og anrettede et forfærdeligt Nederlag mellem Bairerne. I flere Timer fortsattes Kampen paa forskjellige Steder i Byen og endte overalt med Bairernes Forjagelse.

Henne ved det saakaldte «goldne Dachl» havde der staaet en hidsig Fegtning mellem en Haandfuld Tyrolere og nogle afskaarne baierske Soldater. Disse vare allesammen skudte eller nedsablede, og kun deres Anfører,

en ung, smuk Officeer, forsvarede sig endnu modigt mod Overmagten. Et Par af Tyrolerne havde allerede løftet Kolberne iveiret for at gjøre det af med ham, da idetsamme en ung, ualmindelig smuk Pige kastede sig imellem dem og deres Offer. «Dræb ham ikke! det er min Brudgom!» raabte hun, idet hun slyngede den ene Arm om den unge Officeer og med et Udtryk af Fortvivlelse strakte den anden ligesom afværgende mod hans Angribere.

«Barbara Zwink!» raabte den Ene af disse og veg forbauset tilbage.

«Din Brudgom?» udbrød den Anden; «ja, saa behold ham! Men hvad troer Du, Conrad Lipphold vil sige dertil?» føiede han til i en haanlig Tone, idet han kastede Bøssen over Skuldren og fjernede sig med de Andre.

«Hurtigt! der er en Gjennemgang!» sagde hun og pegede hen paa et Hus i Nærheden af «Das goldne Dachl». Den unge Officeer stod som forstenet og kunde ikke vende Øinene fra hende.

«Fly! Hvad venter De paa?» raabte hun heftigt.

Han svarede ikke, men han havde foldet Hænderne og saae paa hende, som man seer paa Madonna. Uden at værdige ham et Blik pegede hun endnu engang med en stolt Bevægelse henimod Huset og gik.

Den næste Dag var der i hele Innsbruck ikke Tale om Andet, end at Conrad Lipphold havde sendt den smukke Barbara Zwink hendes Fæstensring tilbage. Han var

ude af sig selv, hed det, over den Skam, der var bleven paaført ham, og han havde svoret paa, at han vilde hævne sig. Barbara Zwink græd, thi hun holdt virkelig af ham, men der var Ingen, som fik at see, hvormeget det gik hende til Hjerte. Havde Byens Sladdersøstre ikke havt travlt før, saa fik de det nu, naar de saae den unge Pige gaae stille og roligt omkring og passe sin Dont som sædvanlig. Hvilken mageløs Frækhed! Hun burde jo klæde sig i Sæk og Aske, og i det Sted bar hun sit Hoved høiere end sædvanligt! -- Det gjorde hun, men det kom deraf, at hun kun altfor vel mærkede, at hendes tidligere Veninder trak sig tilbage, og at der begyndte at blive Tomhed omkring hende.

En Morgen ganske tidlig kom hun fra Messen i Franciskanerkirken. Paa den smukke lille Plads udenfor Kirken kom der en ung Pige lige imod hende. Det var Josepha Lang, hendes Barndoms-Legekammerat og den Eneste, som hun havde sluttet sig til i sin Opvæxt. Barbara Zwink blev staaende for at hilse paa hende; men Josepha slog Øinene ned og vilde gaae videre.

«Josepha!» sagde hun blot, men i en Tone, der fik den unge Pige til at staae stille. «Du vil ikke kjendes ved mig?» vedblev hun. «Du kaster Steen paa mig ligesom de Andre?»

Josepha, der var et blødt og skikkeligt Gemyt, brast i Graad og kunde neppe tale for Hulken. «Det

gjør jeg ikke,» sagde hun, «men hvor kunde jeg falde paa at troe, at Du vilde bære Dig saaledes ad!»

«Jeg, siger Du? Hvad har jeg da gjort? Jeg kommer forbi et ungt Menneske, der er ligeved at blive nedhugget. Gud selv eller en af hans Helgene indgiver mig den Tanke at frelse ham, og det lykkes! Det er det Hele! Er det saa forskrækkeligt, at Folk af den Grund flye mig som en Spedalsk, og at min bedste Veninde gaaer forbi mig uden at kjende mig?»

Josepha blev staaende taus og stirrede ned for sig.

«Du troer mig ikke?» vedblev hun heftigt. «Du troer, at jeg er falsk og lyver og har to Kjærester paa engang, en her og en der! ... Saa bliv ved din Tro og lad for Guds Skyld Ingen ane, at Du nogensinde har kjendt mig — farvel!»

Hun gik hurtigt fra hende; men Josepha rystede paa Hovedet og gik grædende ind i Kirken.

Faa Dage efter kom der fra München et Brev med et stort adeligt Vaaben til Barbara Zwinks Fader. Det var fra den unge Officeer, hvis Liv Datteren havde frelst. Han anholdt deri med sin Faders og hele sin grevelige Slægts Samtykke om hendes Haand, og forsikkrede høit og helligt, at det Liv, hun havde frelst, ikke vilde have nogen Værd for ham, hvis hun ikke vilde dele det med ham. Faderen, der var en forfængelig Mand, trængte ind paa hende, at hun skulde modtage den unge Greves

Haand, men alle hans Forestillinger prellede af paa hendes Fasthed.

Fra dette Øieblik blev hendes Stilling i Hjemmet bestandig værre og værre. Der gik Dage, i hvilke hun ikke vexlede et Ord med noget Menneske, og hun, der før havde været den Sol, hvorom Alt havde dreiet sig, sank nu paa engang ned til at blive en Askepot, som Ingen brød sig om, og Ingen vilde have Noget at gjøre med. Alt det fandt hun sig i med Taalmodighed, men da hendes Fader en Dag ikke utydeligt lod hende forstaae, at hun var en unyttig Skabning, der fik Naadsensbrød i hans Hus, pakkede hun lidt Tøi sammen i en Byldt og gik ganske tidligt, uden at Nogen anede, hvad hun havde isinde, bort fra sin Fødeby. Hvor hun vilde hen, vidste hun ikke; hun havde kun een Tanke: i sit Hjem kunde hun ikke blive.

Hun var allerede ude mellem Bjergene, da Klokkerne inde i Innsbruck pludselig begyndte at ringe til Fromesse. Det var Søndag, og alle Landsbyklokkerne rundtom begyndte at stemme i med. Hun vilde ikke gaae ind i nogen Kirke for ikke at blive kjendt, og dog trængte hun til Raad og Trøst meer end nogensinde.

Hun kom i det samme forbi et Billede af Guds Moder, der var opreist henne ved Veikanten. Det kastede hun sig ned for, og nu begyndte hun at bede fromt og inderligt, som hun var vant til. Da hun omsider løftede

sine taarefyldte Øine op til Madonna, for endnu engang at anbefale sig til hende, forekom Marias Træk hende saa forunderligt bekjendte. Dette Smil kjendte hun fra sin Barndom, og disse Øine havde tidt hvilt mildt og moderligt paa hende!

„Det er jo min Gudmoders Træk!" sagde hun pludselig til sig selv, „og jeg Daare, som ikke vidste, hvor jeg skulde gaae hen! Tak, hellige Guds Moder, for al din Naade og Miskundhed imod mig. Tak, fordi Du viser mig Veien!"

Hun sprang trøstet og styrket op, thi nu havde hun et Maal at gaae efter, og nu vidste hun, hvad hun skulde gjøre.

Denne Gudmoder, hvis milde og smukke Træk paa eengang stode saa levende for hende, var i en ung Alder bleven gift med Postholderen i Partenkirchen. Hun havde allerede dengang et svageligt Helbred, og den Byrde, der nu blev læsset paa hendes Skuldre, da hun skulde overtage et stort Gjæstgiveri, oversteg hendes Kræfter. Saaledes forløb endeel Aar, i hvilke hun blev svagere og svagere, thi alle hendes Mands Formaninger om at skaane sig hjalp ikke det mindste. Baade hun og hendes Ægtefælle betragtede det derfor som en Guds Styrelse, da den smukke Barbara Zwink traadte ind til dem og tilbød at være dem behjælpelig og gaae dem tilhaande. Hun fortalte nu med faa og simple Ord, hvad der var hændt

hende, og hvad der havde bestemt hende til at henvende sig til dem.

«Ja bliv Du kun her i Guds Navn!» sagde Postholderen og klappede hende paa Kinden. «Her er saamen fuldt op at bestille, og naar Du ikke er bange for at tage fat, kan Du have det som Blommen i et Æg.»

Hans Kone, der saae bleg og lidende ud, tog hende i sine Arme og kyssede hende den ene Gang efter den anden. «Er det ikke et Mirakel af Guds Moder,» sagde hun, «at hun sender Dig nu, da det netop er forbi med mine Kræfter!»

Fra nu af kom der Liv i Værtshuset «Svanen». Barbara Zwink var paafærde overalt, i Kjælderen, Borgerstuen, Stegerset og mellem Gjæsterne. Alt gik med Munterhed og Sang. Folkene lystrede ethvert af hendes Vink, og der var Ingen, som ikke gjerne gik i Ilden for hende, naar det skulde være. Gjæsterne kom atter tilbage og bragte bestandig nye med sig. Huset fik efterhaanden et mere anseeligt og velhavende Præg, og under alt dette blomstrede Barbara Zwink som en Rose, og det var saa langt fra, at Aarene, der gik, berøvede hende Noget af hendes Skjønhed, at de kun syntes at give hende en ny Ynde og nye Tillokkelser.

Hendes Gudmoder døde, og nogle Aar efter døde ogsaa hendes Pleiefader, men paa sit Dødsleie indsatte han hende til Arving af det Hele. Hun var nu rig, meget

rig, og kunde efter en stor Maalestok tilfredsstille sin Lyst til at gjøre vel og at meddele. Hun blev en Trøst og Støtte for de Fattige og Forladte, og i mange Miles Omkreds er intet Navn blevet saa velsignet som hendes. Hendes Skjønhed, Velstand og den forunderlige Poesi, der hvilte over hendes Tilværelse, trak Beilerne til i Overflødighed, men hun viste dem tilbage uden Forskjel. Der er endogsaa dem, der paastaae, at det kun havde beroet paa hende selv at gjøre en endnu mere glimrende Lykke end Philippine Welser. Det hed nemlig ganske almindeligt, at en baiersk Kongesøn og Tronarving, der paa sine Reiser til Italien oftere kom igjennem den lille By, havde forelsket sig dødelig i hende og vilde have ægtet hende, hvis han ikke fra hendes Side havde mødt den bestemteste Modstand. Det havde dog tilfølge, at man hørte reent op med at bestorme hende for Fremtiden. Malerne fra München, der paa deres Bjergreiser kom igjennem Byen og hvert Aar fandt hende skjønnere, kaldte hende Ninon, og dette Navn beholdt hun fremdeles. Selv hin Aften, da hun, syv og halvfjerdsindstyve Aar gammel, laa paa sit Dødsleie, var der over hendes fine jomfruelige Træk udbredt en saa forklaret Skjønhed, at man ikke kunde løsrive sig fra dem.»

«Og de Stakler, som vi saae i Forstuen og paa Trappegangen, de ere sagtens nu hendes Arvinger?» sagde jeg til Benediktineren, da han havde endt sin lille Historie.

„Tildeels," svarede han, „men her fører De mig ind paa et Punkt, der i psychologisk Henseende er ganske interessant. Uden Tvivl har den smukke Barbara Zwink — maaskee netop i det Øieblik, da hun slyngede sine Arme om den unge baierske Officeer — alligevel følt noget Mere for ham, end hun senere har villet være bekjendt for sig selv eller Andre. Saameget er vist, at uagtet hun ikke vilde gifte sig med ham, tabte hun ham aldrig af Sigte. Han selv er død for mange Aar siden, men han har efterladt en Sønnesøn, der lever i smaa og fortrykte Kaar i en lille Hofstilling i München. Imellem ham og de Fattige i den By, der gav hende Tilflugt, har hun deelt hele sin betydelige Formue."

VII.

Fra Athen til Kalamaki.

I Bukarest — en parisisk Abekatteby, hvori der, foruden en *jeunesse dorée*, som ingenlunde er elskværdig, findes Overflod af franske Bøger, franske Aviser, franske Haarskærere, dito Komedier, ikke at tale om en Corso mellem Fem og Syv i latterlig Efterligning af den i *bois de Boulogne* — i Bukarest altsaa hørte jeg ganske tilfældigt, at Hellenernes Konge et Par Dage tidligere havde gjort det første Spadestik i Isthmen ved Korinth, og at det var gaaet for sig med stor Høitidelighed og mange Ceremonier. Der fabledes ligeledes vidt og bredt om en Sølvspade, som Kongen havde brugt ved denne Leilighed, samt om en lille Grusvogn, men om den havde været af Ibenholt eller Elfenben, syntes man ikke at være paa det Rene med. Jeg hørte det med et Suk over, at jeg kom bagefter; jeg var nemlig paa Veien til Varna, for derfra at gaae over til Constantinopel. Efter et Par Ugers Op-

hold i denne By gik jeg til Athen. Men hvor forbauset blev jeg ikke der, da Kong Georg strax efter min Ankomst fortalte mig, at den 4. Maj skulde Spadestikket gjøres, samt tilføiede med sin sædvanlige Elskværdighed, at han ønskede, jeg skulde være med i hans Følge.

Paa den bestemte Dag Kl. 8½ ankom den græske Kongefamilie med den russiske Storfyrst Constantin og Følge til Piræus. Veiret var straalende, og den smukke Havn frembød det skjønneste Skue. I fem Baade førtes Kongeparret og Følge over til Dampfregatten «Hellas», Kongens Privatskib, og paa samme Tid tordnede Kongesaluten fra de flagsmykkede Pandserskibe, der laae parate til at ledsage Kongen. Flere Passageerskibe vare allerede afgaaede fra Piræus en Timestid iforveien for at modtage Kongen ved hans Ankomst til Kalamaki. Paa et af disse befandt sig General Türr, Hovedmanden i det franske Aktieselskab, der har paataget sig i tre Aar fra Dato at fuldende Gjennemskæringen af den saakaldte Isthme ved Korinth, der forbinder Peloponnes med Grækenlands Fastland. Isthmen er paa det Smalleste kun faa Kilometre, men de Forsøg, der ere blevne gjorte paa at gjennemskære den, ere alligevel hurtigt blevne opgivne. At det vil lykkes dennegang, er neppe at betvivle, og det vil da sandsynligviis blive et betydningsfuldt Moment mere i det forbausende Opsving, som Grækenland i de sidste Aar har taget. Stedet var, som bekjendt, allerede berømt

i Oldtiden, thi det var her, at der hvert andet Aar feiredes de saakaldte isthmiske Lege, der vare helligede Poseidon, og som efter de olympiske vare de mest ansete i Grækenland.

Saasnart Kongefamilien var kommen ombord, passerede „Hellas" forbi de to russiske Pandserskibe, det franske Admiralskib, det engelske Avisoskib „Bittern" og den græske Pandserkorvet „Kong Georg", der havde de græske Ministre og Diplomaterne ombord; overalt mandedes der Ræer, og overalt hilstes Kongen med Musik og jublende Tilraab. Skibene indtog derpaa deres Stilling: „Hellas" i Midten med det franske Admiralskib tilvenstre, det russiske Admiralskib tilhøire, Avisoskibet og det græske Pandserskib bag sig. Vi kom forbi Salamis og havde nu hele det attiske Land foran os med Parnasbjergene mod Nord, Pentelikon mod Øst, det kegledannede Lykabettos og foran det Akropolis og Parthenon. Nu kom Salamisbugten frem, hvor Themistokles ødelagde Xerxes' Flaade og tvang Perserkongen, der havde slaaet en Bro over Hellespont, til ynkeligt at flygte for ikke at blive afskaaren. Lidt efter passerede vi det hellige Sunion, Athens Forbjerg, som allerede Homer kaldte det og Megara, der nu er en ubetydelig lille By, men paa hvis Høider der endnu er Ruiner tilbage af de berømte Templer og Akropoler, som engang fandtes paa disse Steder. Den skironiske Klippe laa snart tydeligt for os,

og efter en halvfjerde Timers Seilads naaede vi gjennem den saroniske Bugt hen til vort Bestemmelsessted: Kalamaki.

Paa denne nøgne, sandede og monotone Plet vrimlede det med Atheniensere i Tusindviis, som Festen havde hidlokket. Flagsmykkede Telte vare opreiste, Musikkorpsene spillede, Jubelraabene skingrede gjennem Luften, og selv Kongen, hans Gemalinde og de unge Prindser havde ondt ved at bane sig Vei gjennem den begeistrede Mængde, der Alle vilde see Kongen og hans Slægt og være dem saa nær som muligt.

Efterat General Türr og de stedlige Autoriteter havde budt Majestæterne velkommen, aabnedes Festen med en længere Gudstjeneste, der kun bestod af Sang og Recitativer, som det i den brændende Solhede og forfærdelige Støv blev noget besværligt at høre paa, men formodenlig kunde der Intet afkortes eller eftergives. Endelig overrakte General Türr Kongen en Sølvspade, hvormed denne gjorde det første Spadestik i Jorden paa det Sted, hvor Isthmen skal gjennemgraves, kastede Jorden paa en lille Sølv-Trillevogn og gav derpaa Spaden til Dronningen, der igjen rakte den til Hertugen af Sparta, og nu gik den videre til Storfyrst Constantin, Kammerpræsidenten og Cultusministeren, hvorpaa Conseilpræsidenten førte Trillevognen nogle Skridt videre og væltede dens Indhold ud i en Grube, paa hvilket Sted der strax opreistes en Marmorstøtte med den Indskrift, at i Kong Georg den

Førstes nittende Regjeringsaar den 4. Mai var Isthmens Gjennemskæring her bleven inaugureret, og at Foretagendet skyldtes General Eug. Türrs filhelleniske Bestræbelser for at udvikle Communicationen og fremme Broderligheden mellem Nationerne.

Derpaa blev der af Geistligheden lyst Velsignelse over Stedet, og nu satte Toget sig igjen i Bevægelse hen til en improviseret Spisesal, hvor der serveredes en fuldstændig Middag. General Türr holdt paa Fransk Festtalen til Kongen og fremhævede deri, at dette Værk, som Nero havde begyndt, men havde maattet opgive, det vilde nu blive fuldendt i dette Fremskridtets Aarhundrede, hvor techniske Vanskeligheder og Forhindringer ikke længer spille nogen Rolle. Han udtalte sin Tillid til, at Hs. Majestæt vedblivende vilde skjænke Foretagendet sin Bistand, og udbragte derpaa en Skaal for Hellenernes Konge og Dronning og for Grækenlands Lykke.

Denne Skaal besvarede Kong Georg med megen Værdighed og Takt, idet han navnlig dvælede ved det sidste Punkt, Grækenlands Lykke, som umuligt kunde ligge Nogen mere paa Hjertet end ham. En lille Episode, der gjorde Effekt, var et Telegram, som General Türr pludselig kom frem med. Det var fra Ferdinand Lesseps, der ønskede Held og Lykke over Foretagendet.

Fra Spisesalen gik man igjen ombord, og nu gik det under Musik og Kanontorden tilbage til Piræus. Det

var allerede seent, da Skibene efter en mageløs Seilads i det deiligste Fuldmaanelys ankrede op i den smukke Havn. Her opførtes nu et Skuespil, som var af en ligefrem bedaarende Virkning. Alle Skibene, der havde ledsaget «Hellas», straalede paa eengang i de mest glimrende Farver: rosenrøde, hvide og guldskinnende Søiler kastede deres pragtfulde Reflexer paa den speilblanke Overflade, og paa samme Tid saluteredes fra alle Skibene i Havnen, Musiken spillede, og den hele Havn straalede i den mest feeagtige Belysning. Ombord paa «Hellas» præsenterede Matroserne Gevær, da Kongefamilien gik fraborde; hver Baad, der forlod Skibet, havde Blaalys i Stævnen; de mangfoldige Aarer skinnede som Sølv, og ved hvert Tag strøede de Millioner af straalende Diamanter ud over Bølgerne.

Det var en uforglemmelig Dag; men hvormange saadanne har jeg ikke tilbragt i dette classiske Land, som Kunst og Natur kappes om at smykke, og hvor et elskeligt Kongepar gjør enhver Dag til en Festdag.